DE TWEELINGEN

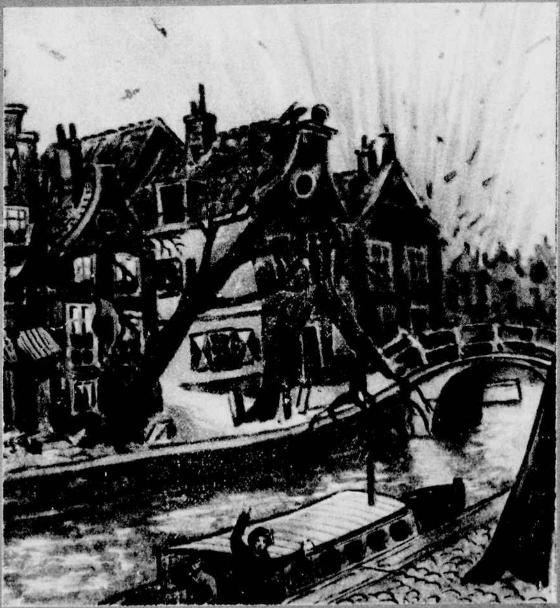

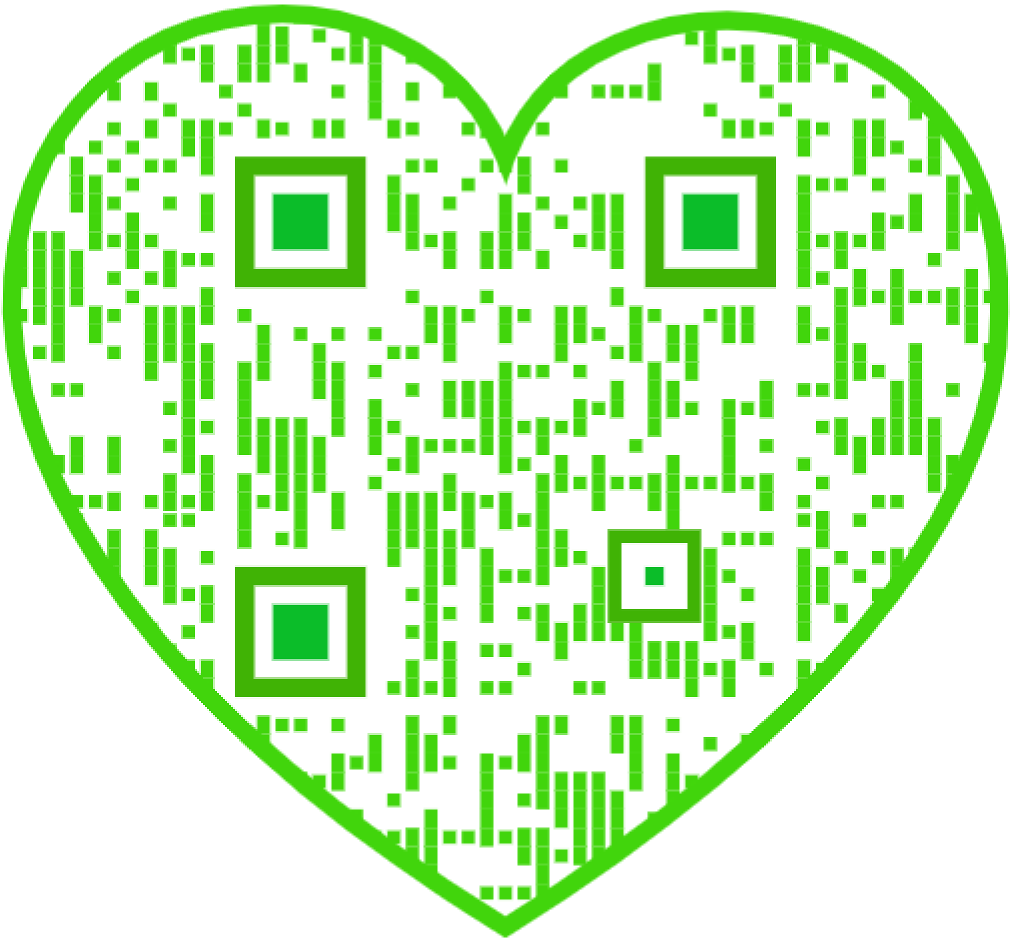

42

DE TWEELINGEN

IC-O
Wacke

DE TWEELINGEN

DOOR

Mr. Dr. J. WACKIE EYSTEN

Gemeentebibliotheek
Rotterdam
Hoogstraat 110
3011 PV Rotterdam

UITGEVERS-MAATSCHAP „DE COMBINATIE" - ROTTERDAM

P 153493 453
B 1001 319 086-1
Informatiecentrum Jeugdlectuur

HOOFDSTUK I.

De Tweelingen.

Op een kouden Januari-dag van het jaar 1796 kwam in het dorpje Elst in de Over-Betuwe, tusschen Arnhem en Nijmegen gelegen, tegen halfvier in den namiddag een reiskoets, met vier paarden bespannen, binnenrijden, een tamelijk gewichtige gebeurtenis voor het plaatsje.

Het was bitter koud; eenige dagen tevoren had het hard en onophoudelijk gesneeuwd en de ruwe, gewoonlijk mulle of modderige wegen in en om het dorp waren, met een dikke laag sneeuw bedekt, thans door den onverwachts ingevallen vorst hard en oneffen geworden. Een alles doordringende, ijskoude noord-oostenwind joeg met felle vlagen langs de huizen en hutten en dwong een ieder, die niet noodwendig buiten noodig had, zijn toevlucht te zoeken in het warme woonvertrek.

De reiskoets zag er uit alsof ze dagen achtereen gebruikt was, zonder intusschen schoongemaakt te zijn; de groote wielen waren met dikke korsten opgedroogde modder bedekt, terwijl bovenop een laag vastgevroren sneeuw lag.

De beide postillons waren in zware, dikke, gevoerde jassen gehuld, de mutsen over de ooren getrokken en met een bouffante om den hals, zoodat van hun gezicht niet veel meer dan de neus zichtbaar was.

De koetsier hield stil voor de herberg ,,De Gekroonde Roemer," de grootste en beste van het dorp, aan de hoofdstraat gelegen. De postillons stegen af en liepen op een drafje heen en weer om zich wat te verwarmen en het halfverstijfde bloed in hun ledematen weer wat in beweging te brengen. De damp sloeg uit de paarden, vier vrij magere,

bonkige dieren, die blijkbaar een langen rit achter den rug hadden. Hun berijders wierpen een deken over hun rug en spanden ze daarna haastig uit, vloekende en mopperende over de koude, den langen tocht en de slechte wegen.

Intusschen was het portier van de koets geopend door den knecht van den kastelein uit De Gekroonde Roemer, Hein Bakelsz, een mageren, langen jongen met vuurrood haar en die een beetje met het rechterbeen trok. Met hooge schouders en den rug naar den wind keek hij nieuwsgierig uit naar de hem nog onbekende reizigers, verlangend dat zij spoedig zouden uitstijgen, opdat hij zoo gauw mogelijk weer bij de warme kachel kon kruipen.

Eerst verscheen een dame van omstreeks dertig jaar, met een lijdend, bleek gezicht en geheel in bont gehuld. Zij hielp daarna een paar kleine knaapjes, omstreeks vijf jaar en blijkbaar tweelingen, uit de koets komen. Hein Bakelsz had namelijk geen begrip genoeg om haar te helpen. De jongetjes waren suf en slaperig en konden bijna niet op hun beenen staan. Hein keek onbenullig toe.

„Blijf maar even in de koets, Pierre", zei de dame in het Fransch, tot een der beide hummels, „ik kom je dadelijk halen!" en dan tot Hein: „Kan ik een verwarmde kamer krijgen? Ik blijf van nacht hier en over het eten zal ik dadelijk wel spreken. Haal mijn bagage van de koets en breng die naar binnen. Vlug wat!" Het eene knaapje had ze op den arm genomen. Zij sprak, als iemand die gewoon is te bevelen en tegen Hein, den logementsknecht, in het Hollandsch, maar met een vreemd accent; intusschen trad zij de gelagkamer binnen, met den halfslapenden kleine op den arm.

De beide postillons hadden onderwijl de paarden op stal gebracht en de voorrijder riep in gebroken Duitsch tot Hein:

„Kom maat, help eens 'n handje, dan brengen we de koets op het achterplein. Hoe eer we klaar zijn, hoe liever 't me zal zijn, want ik verlang naar 'n glaasje brandemoris!"

„Eerst die drie koffers naar binnen.... die zware kist kan zeker wel blijven staan. Hier, neem jij die twee valiezen!"

De dame had nu ook het tweede jongetje uit het rijtuig genomen en de drie mannen rolden de koets weg.

„Van waar zijn jullie gekomen?" vroeg Hein Bakelsz, toen hij met de beide postillons naar binnen ging..

„Van Hoch-Elten, in het Pruisische. We zouden al vroeger hier geweest zijn, maar bij Huissen hebben we een klein oponthoud gehad", zeide de oudste der beide mannen grinnekend, waarbij zijn verweerd gezicht vol rimpels trok.

„Een ijzer van een van de paarden los... of een wiel kapot?" vroeg Hein nieuwsgierig. „De wegen zijn miserabel..."

„Nee, een paar sinjeurs hadden een boomstam dwars over den weg gelegd en schenen plan te hebben de koets een beetje lichter te maken. Maar Kobus hier heeft zijn pistool genomen en den eenen rabauw een kogel in zijn poot gejaagd... toen de paarden in galop en als de wind er van door... verder hebben we geen last van het gespuis gehad... die boomstam konden we gemakkelijk op zij van den weg gooien. We zijn er zonder eenig letsel afgekomen."

„En was de dame niet erg geschrokken? vroeg Hein.

„Waarachtig niet! Zoo slap en miserabel ze er uitziet, zooveel te meer durf heeft ze. Een kwartier later zetten we de paarden in stap en ging ik eens kijken hoe 't met haar was. Ze had een klein, venijnig pistooltje naast haar liggen toen ik de koets openmaakte en zei dadelijk: „Jullie zijt flinke mannen" — dat zei ze — „maar als een van die kerels me te na gekomen was had-ie een kogel gekregen en

ik zou niet misgeschoten hebben". „Niet waar, Kobus?"
De andere postillon, minder spraakzaam dan zijn kameraad, knikte toestemmend, doch zei niets.
„Waar komt ze vandaan en wat is het voor een landsvrouw?" vroeg Hein, terwijl hij drie tinnen kroesjes met brandewijn vulde en het zijne in één teug opdronk. Dietrich, de voorrijder, haalde de schouders op.
„Ik weet 't niet! In Hoch-Elten hebben we de koets overgenomen. Maar het is een royale vrouw. De postmeester was een en al vriendelijkheid voor haar en dat is hij alleen als ie-goed betaald wordt; ons heeft ze zes schellingen boven het gewone drinkgeld gegeven. Ik geloof dat ze naar den Haag moet en ik wou dat we haar tot daar rijen konden, hè Kobus? Voor die arme stumpers van kinderen is het een heel ding, zoo in het hartje van den winter te moeten reizen," besloot hij, zijn kroes brandewijn ledigend.
De vreemde dame was intusschen de gelagkamer binnengegaan, om zich wat te verwarmen, terwijl op de door haar bestelde kamer het vuur werd aangemaakt.

De Gekroonde Roemer was maar een hoogst eenvoudig logement, voor reizende handwerkslieden, gegoede boeren en kleinere kooplieden bestemd, niet voor een deftige dame, zooals de juist aangekomen reizigster blijkbaar was.
Maar de hospes Joost van Bemmel en zijn vrouw Truida deden hun best om het hun gast zoo aangenaam en geriefelijk mogelijk te maken. De opkamer aan de achterzijde, de mooiste en beste van het huis, werd tot haar beschikking gesteld. Zijzelf zou in de bedstede slapen en voor de beide knaapjes maakte Truida vlug en handig een noodbed gereed.
Binnen een kwartiertje brandde een turfvuurtje in den haard, dat echter tamelijk veel rook verspreidde; de verlichting bestond uit een paar walmende vetkaarsen.

De reizigster zat bij het vuur in de gelagkamer, het eene knaapje op haar schoot, het andere op een bank, waarop een paar reisdekens waren gelegd, beiden in vasten slaap.
Behalve Hein en de beide postillons, die echter, na hun brandewijn opgedronken te hebben, spoedig verdwenen, bevonden zich in het lage, donkere vertrek nog een paar boeren, die de vreemde dame met open mond aanstaarden, een onderofficier met zijn vrouw en een reizende koopman, tevens goochelaar en kwakzalver.

Zoo straks was het gesprek nog vrij algemeen geweest, maar de komst van de vreemde dame had aan alle gepraat een einde gemaakt.

De dame zag er inderdaad uit als een zieke; haar wangen waren matbleek en om haar donkere oogen lagen blauwe kringen. De mond vertoonde scherpe trekken als van iemand die veel geleden heeft. Nu en dan liet zij een kreunend hoesten hooren en de rook en walm in het benauwde, onfrissche lokaal hinderden haar blijkbaar.
Eindelijk kwam Truida terug, druk en bedrijvig.
„Uw kamer is klaar, mevrouw, ik zal het beddegoed nog wat uitwasemen, het is anders zoo kil... het vuurtje brandt lekker en Hein heeft uw valiezen al boven gebracht. En wat wil mevrouw eten?.... voor de postillons is gezorgd". De dame stond met moeite op; het gewicht van den kleinen slaper drukte haar blijkbaar zwaar.
„Liefst een paar eieren en wat melk... en wat pap als ge 't me verschaffen kunt... ik heb eenige teerkost meegenomen in de koets..."
„Eieren! jongens, mevrouw, die zijn schaars op het oogenblik... melk zal gaan... en een paar sneden ham met bruin brood... of... voor die kleintjes daar... zeker... wat gortepap... als je een amerijtje geduld oefenen wilt...."
„Goed, goed! breng maar wat ge hebt," viel de dame

haar min of meer ongeduldig in de rede, „ik ga nu liefst dadelijk naar boven.... ik ben doodmoe!"

Ze keek met wat angstigen blik naar het knaapje, dat op de bank lag te slapen, blijkbaar in twijfel of ze het even alleen zou durven laten, terwijl ze zijn broertje naar boven bracht. Truida scheen haar gedachten te raden en stelde haar dadelijk gerust.

„Gaat u maar vooruit, mevrouw, ik zal dezen kleinen peuter wel naar boven brengen", en tegelijk pakte zij het slapende kind op. De moeder knikte vriendelijk en de beide vrouwen verlieten de gelagkamer, nageoogd door de andere bezoekers van De Gekroonde Roemer.

Vóór wij verder gaan met te vertellen wat er te Elst voorviel, moeten wij even een en ander meedeelen omtrent den toestand in ons land in het jaar 1796.

Op 18 Januari 1795 was de Erfstadhouder met zijn gezin uit Holland vertrokken en had de oude Republiek der Vereenigde Nederlanden opgehouden te bestaan. Er stonden twee partijen fel tegenover elkaar: de Prinsgezinden, die handhaving van de oude Regeeringsbeginselen wenschten, zij het dan ook dat men er, noode, in wilde toestemmen, in de regeeringscolleges personen van de vijandelijke partij op te nemen: de Patriotten, sterk Franschgezind, die al het oude omvergeworpen wenschten te zien, met benoeming door de Fransche representanten van een voorloopig Uitvoerend Comité, als hoofd van de regeering en voorts een soortgelijke bestuursinrichting als in de Groote Republiek Frankrijk toen bestond. Het landsbestuur kwam echter in handen van gematigden als Pieter Paulus en Rutger Jan Schimmelpenninck, welke laatste tot voorzitter der Regeering werd gekozen. De

Fransche representanten beloofden in een proclamatie: handhaving van rust en orde, veiligheid en eigendom, ontwapening der bevolking, strafbedreiging tegen baldadigheden en buitensporigheden, veiligheid voor personen en goederen, vrije godsdienstoefening, handhaving „voorals-nog" der bestaande wetten, gewoonten en gebruiken, verandering der regeering alleen volgens den wil van het vrije „Bataafsche volk".

Vooral in de landgewesten bleef de oude Oranjepartij nog machtig en bestond in hoofdzaak uit de afgezette, voor een deel adellijke regenten, en de lagere volksklassen. Deze waren afkeerig van de binnengedrongen Fransche militairen en van de heftige volksleiders.

De verhouding tot het buitenland was aldus: met Engeland was men zoo goed als op voet van oorlog, met Frankrijk, uiterlijk althans, zeer innig verbonden: de houding van Pruisen scheen herhaaldelijk verdacht. In Osnabrück had de jongste zoon van den Erfstadhouder, Prins Frederik, de uitgeweken militairen vereenigd en wachtte op nadere bevelen van zijn vader, om met behulp van Engelsche hulptroepen, een aanval te doen op de oostgrens der Bataafsche Republiek.

Weldra waren wij, als bondgenoot van Frankrijk, in een zeeoorlog met Engeland gewikkeld: de Britten blokkeerden onze havens en spoedig lag de zeehandel zoo goed als stil; de Oost-Indische Compagnie ging met snelle schreden haar ondergang tegemoet.

Ook de visscherij en de industrie kwamen hoe langer hoe meer in verval en gingen weldra bijna geheel ten gronde; alleen de landhandel bloeide tamelijk en den landbouwers ging het niet slecht. Groote verliezen leed bijna de gansche bevolking door het niet-uitbetalen, zoolang de oorlog in Europa aanhield, van de renten der buitenland-

sche leeningen en de algemeene armoede nam op schrikbarende wijze toe.

Na het vertrek der vreemde reizigers werden de tongen der gasten van De Gekroonde Roemer weer ontboeid en weldra voegden zich de beide postillons, Joost van Bemmel, de waard, en Hein Bakelsz zich bij de overigen. De mannen rookten zonder uitzondering een pijp tabak en het vertrek werd dan ook langzamerhand zoo met rook gevuld, dat men elkaar bijna niet zien kon, doch niemand scheen dit te hinderen. De meesten dronken jenever of brandewijn, enkelen, waaronder de koopman-goochelaar, en de vrouw van den onder-officier, bier.

„Da's 'n fijne dame," zei een der boeren, een zwaarlijvige man met een vuurrood gezicht, terwijl hij met behulp van tondeldoos en vuurslag, zijn pijp opnieuw aanstak. „Maar ze ziet er uit of ze zoo in de kist mot, geen lood vleesch op der lijf. Waar komt ze vandaan?" vroeg hij, den postillon Dietrich aanziende.

Deze haalde de schouders op. „Misschien uit Osnabrück waar de zoon van Prins Willem troepen bijeengebracht heeft....."

„Dat geloof ik niet", viel hier de onderofficier in, „ik ben in Osnabrück geweest en zou daar allicht iets van haar gezien hebben. Wij zijn hier immers onder vrienden, nietwaar?" vroeg hij rondziende. Allen verklaarden Oranjegezind te zijn, de koopman het luidst.

„Nu dan," vertelde de sergeant, „vanwege den Erfstadhouder werd in Juli van het vorige jaar bekend gemaakt, dat officieren, onderofficieren en gemeenen, die hun eed van trouw gestand wilden doen, zich konden aanmelden bij Prins Frederik van Oranje, in Hannover en op half

tractement zouden worden aangenomen. Men wist in Den Haag, dat mijn vrouw en ik, die hier luitenant ben geweest, aanhangers van Oranje waren en wij werden openlijk met verbanning of vervolging bedreigd. Ik verzocht ontslag uit 's lands dienst en begaf mij naar Osnabrück, vergezeld van mijn vrouw. Ik werd aangenomen in het regiment van graaf Monster, maar het duurde niet lang, of Koning Frederik Wilhelm II van Pruisen verbood de samentrekking van troepen in Osnabrück. Op 4 Augustus kregen we bevel om binnen twee uren met pak en zak de stad te verlaten, op straffe van in een vesting te worden opgesloten. In alle richtingen trokken wij weg; evenals vele andere officieren had ik afstand gedaan van mijn rang en zoek nu mijn heil opnieuw in Holland".

Een gemompel volgde op deze woorden en de koopman vroeg:

„Hebt u ook iets gehoord van een voorgenomen landing van uitgewekenen op de Hollandsche kust, of iets dergelijks?"

De sergeant keek den vrager wantrouwend aan en knikte ontkennend.

„En wat ben je nu van plan, sinjeur?" vroeg de kastelein, terwijl hij enkele kroezen nogmaals vulde; vooral de postillon Dietrich bleek erg dorstig te zijn en was een paar kroezen brandewijn vóór.

„Wat wil ik doen? Ik bezit geen duit, en mijn vrouw en ik, we kunnen toch niet van gebrek omkomen. Ik zal me wel aan het nieuwe Bestuur moeten onderwerpen, al kost 't me veel. Dan krijg ik tenminste mijn ouden rang terug. Maar in mijn hart blijf ik Oranjegezind".

„Dan zou ik me toch niet verkoopen," schreeuwde Dietrich, met de vuist op tafel slaande. „Ga naar den Koning van Pruisen, kameraad, die kan goede soldaten gebruiken!"

„Jawel, om met den korporaalsstok geranseld te worden en honger te lijden," riep de koopman smalend. „Nee, dan is het toch beter om in je eigen land te blijven; het nieuwe gouvernement betaalt goed, en naar ik hoor, maak je gemakkelijk bevordering".

„Vervloekte Kees!" schreeuwde de halfdronken postillon, „ga naar Holland, naar dat Patriottengespuis, daar hoor je, hier niet!" Hij gooide zijn leegen kroes den koopman naar 't hoofd, doch miste. Ook de andere aanwezigen uitten dreigende woorden en de koopman achtte het veiliger een toontje lager te zingen.

„Ik zeg immers niks, mannen!" bracht hij in. „De sergeant zegt zelf, dat hij hier weer dienst nemen wil en jullie zult toch ook niet zoo bijzonder op de Pruisen gesteld zijn. Denk maar 's aan hetgeen zij in '87 hier uitgespookt hebben".

Deze woorden sloegen in; twee of drie der boeren hadden nog hoogst onaangename herinneringen aan de plunderende Pruisische soldaten van den Hertog van Brunswijk die onder de kreten: „Alles Gold! Alles Gold!" het koperen beslag van hun kasten hadden gerukt en hun losse have gestolen.

De twist werd bijgelegd en afgedronken, vooral door het handige optreden van Joost, den kastelein, die wist hoe hij herbergruzies moest bedwingen.

Eindelijk stond hij op en zei vermanend:

„Kom, mannen, 't is bijna 8 uur, we moeten naar bed. Dirk, Jasper, jullie hebt nog een eind te loopen en het is stikdonker buiten. Zorg maar, dat je niet van de beenen waait."

Langzaam stonden de boeren op en verlieten de herberg, die door den kastelein gesloten werd. De sergeant en zijn vrouw, en de koopman kregen een eindje kaars en

zochten hun kamers op. De beide postillons zouden in den stal achter het huis in het hooi slapen.

Dietrich waggelde, halfdronken, weg, geholpen door Kobus; de laatste had zich weldra ontkleed en sliep binnen een paar minuten.

Dietrich had lang werk; halverwege ontkleed, miste hij zijn beurs met geld en ging op den tast naar de gelagkamer om die te zoeken. Hij deed een zwavelstok aan een nog gloeiende kool in de aschpot ontvlammen, vond ook werkelijk zijn beurs, wierp den brandenden zwavelstok achteloos weg en strompelde weer, klossend en stootend, naar boven. Kort daarna lag hij te snurken.

Maar de brandende zwavelstok was ongelukkigerwijs op een bosje stroo gevallen, waar de hond overdag placht te slapen. De felle wind, die door spleten en naden speelde, joeg de vlam aan en binnen enkele minuten was de dunne achterwand van het buffet in brand geraakt.

De vrouw van den sergeant, die boven de gelagkamer sliep, werd wakker door een benauwde prikkeling in haar keel; spoedig kwam ze tot het besef, dat er brand moest zijn en maakte haar man wakker, die ijlings uit het bed sprong en de deur openmaakte, om te zien, wat er gaande was.

De luchtstroom, hierdoor ontstaan, deed de vlammen aanwakkeren; een hevig geknetter, geloei en gekraak liet zich hooren, terwijl een heete walm hem dwong terug te gaan. Schreeuwend: „Brand! Brand!" liep hij in het duister naar de andere zijde de gang in, op de deuren slaande en bonzende; weldra waren de koopman, Joost van Bemmel en zijn vrouw, hevig ontdaan, in nachtgewaad uit hun kamers gekomen en stonden bibberend op de gang.

„Hier kunnen we niet meer door!" schreeuwde de sergeant, die zijn vrouw aan de hand hield, op de trap wij-

zende. En werkelijk zag men de lekkende vuurtongen al hooger en hooger komen, terwijl de dikke rook hen dreigde te verstikken.

,,Kom, mee!" riep Joost. De anderen volgden hem naar een kleine, onbewoonde kamer, zonder iets te kunnen zien. Hier schoof hij een raam open en zei haastig: ,,Laat je maar naar buiten glijden; hier vlak onder is de mesthoop, en je valt geen zes voet diep".

Zonder aarzelen deden allen wat hun gezegd werd en stonden weldra, bibberende van koude, in den winternacht buiten.

,,We gaan naar den stal," riep Joost, ,,daar zijn paardendekens, die we kunnen omslaan. Zouden die stomme postillons waarachtig nog...."

Hij voltooide zijn zin niet, want juist kwamen Dietrich Kobus en Hein, de knecht (die ook in den stal sliep) verschrikt aanhollen, tegelijk met enkele boeren, die door het rumoer van den brand ontwaakt waren.

De Gekroonde Roemer stond nu geheel in vlam; de felle wind wakkerde het vuur aan, doch de richting ervan was gelukkig zoodanig, dat geen der andere huizen, ook de stal niet, gevaar liep.

De voorzijde van het logement, waar de brand aangekomen was, stond in lichtelaaie, de achterzijde was nog zoo goed als vrij van het vuur. Zelfs al had men over brandbluschmiddelen de beschikking gehad, zou er toch geen denken aan blusschen geweest zijn; Elst bezat echter niets op dat gebied dan een twintigtal halflekke leeren brandemmers en de slooten waren bevroren....

Op eens riep de sergeant met luide stem: ,,Waar is de vreemde dame met haar kinderen?" Zijn geroep was duidelijk hoorbaar boven het loeien van den wind en het geknetter van de vlammen, doch niemand antwoordde; blijkbaar had geen hunner aan haar gedacht.

,,Dan moeten ze nog in huis zijn! God beware me, ze zullen levend verbranden! Komaan, wie helpt me?"

Niemand verroerde zich; de onverschillige boeren achtten het een dwaasheid zich in die vlammenzee te wagen. De sergeant rukte zich los van zijn vrouw, die vruchteloos trachtte hem terug te houden, en ijlde naar de achterzijde van De Gekroonde Roemer. Met een paar krachtige slagen wist hij de deur te doen bezwijken en drong het huis binnen, op den tast een weg naar boven zoekend.

Maar ook nu deed de binnengedrongen lucht het vuur feller oplaaien; de sergeant aarzelde echter niet en rende de trap op. Tusschen het knetteren van het brandende hout, het loeien der vlammen en het fluiten van den wind meende hij hulpgeroep van kinderen te hooren.

Op het geluid afgaande, bleek hem spoedig, dat hij goed gehoord had; het hulpgeroep werd sterker. Door den walm, die hem bijna verstikte, heen, bereikte hij de kamer der vreemde dame, trapte de deur in en zag...... twee schreiende kinderen hand in hand in de kamer staan, te midden van een grijzen walm. De sergeant begreep, dat hij onmogelijk, met beide kinderen beladen, denzelfden weg zou kunnen teruggaan, dien hij gekomen was; hij voelde de hitte van de vlammen al binnenkomen.....

In een oogwenk had hij het raam opengeschoven en zag, bij het schijnsel van den brand, een twintigtal mannen beneden staan, angstig naar hem opziend.

,,Vang!" riep hij luidkeels. ,,Voorzichtig hoor!"

De eerste knaap werd opgevangen, daarna de tweede. Nu nog de moeder! dacht hij. Het werd hoog tijd, want de deur begon reeds te branden en de houten vloer onder zijn voeten te gloeien. Het moeilijkste kwam nog. De dame

lag, bewusteloos, op haar bed; de sergeant lichtte het loodzware lichaam op en liet het voorzichtig uit het raam glijden; tal van armen vingen het op. Daarna deed hij zelf den sprong.

Een kwartier later was De Gekroonde Roemer niet veel meer dan een smeulende hoop hout en steenen, waaruit nog dikke rookwolken opstegen, en nu en dan een vlam. Ook de reiskoets was verbrand, bijna geheel door het vuur verteerd. De kinderen, bij een boer ondergebracht, bleken ongedeerd te zijn, de moeder echter was dood, vermoedelijk in den rook gestikt.

HOOFDSTUK II.

Een Patriot.

Nadat De Gekroonde Roemer in de asch was gelegd, door welk ongeval het echtpaar van Bemmel vrijwel arm geworden was, (de stal met eenig hooi en stroo, een paar koeien enz. vormden thans hun eenig bezit) had men de hoofden bij elkaar gestoken om te overleggen, wat men met de beide kinderen doen zou; men wilde ze niet overlaten aan hun lot en van koude en gebrek doen omkomen.

Het bleef een raadsel hoe de brand ontstaan was en Dietrich, de postillon, die zich flauw iets herinnerde van een weggeworpen zwavelstok, hield wijselijk zijn mond. De beide postillons vertrokken den volgenden morgen naar hun standplaats Hoch-Elten. De koopman was met stille trom verdwenen en tegelijk met hem werden eenige kostbaarheden, geld, een horloge, en een paar schuldbrieven, die van Bemmel uit den brand had weten te redden en tijdelijk in een kistje geborgen, tegen den stalmuur had geplaatst, vermist. Hoewel men geen bewijzen had, werd de koopman algemeen verdacht zich het vermiste te hebben toegeëigend.

De vreemde dame werd in Elst begraven; op haar lichaam werd niets bijzonders gevonden dan een medaillon, waarin een portret van een man, eenige goudstukken, en een kaartje van Noord-Frankrijk; voorts aan haar hand een trouwring. Een en ander nam de kastelein van De Gekroonde Roemer in bewaring, en bergde ze voorloopig in een kist met enkele andere voorwerpen van waarde, die hij had weten te redden.

Een acte van overlijden werd opgemaakt zonder dat men den naam der vreemde kon invullen; het weinigje geld, dat men op haar gevonden had, diende om de begrafeniskosten te dekken en om voorloopig in het onderhoud van de kinderen te voorzien.

Wat moest men nu echter beginnen met de beide knaapjes, die voorloopig bij een medelijdenden boer waren ondergebracht? Het bleek dat de kinderen alleen Fransch verstonden, en de ex-officier, die deze taal vrij goed machtig was, probeerde met eindeloos geduld, iets omtrent hun vroeger leven en omstandigheden te weten te komen. De kleinen vroegen echter steeds naar „Maman" en begonnen telkens te schreien als deze niet kwam.

De een heette Pierre, de andere Alphonse; Maman was „malade" geweest en zij hadden een lange reis in de koets gedaan, vanwaar wisten zij echter niet. Omtrent hun vader wisten zij alleen, dat hij „capitaine" was geweest; van 'n familienaam hadden zij blijkbaar geen begrip. Alphonse had ook een vage herinnering aan „la mer", Pierre aan een „vaisseau". Dat was alles!

De boer, bij wien de kinderen tijdelijk onder dak gebracht waren, hoewel vrij goedhartig, bedankte er voor één of twee vreemde kinderen voor niets den kost te geven; het echtpaar van Bemmel, somber en hardvochtig gestemd door het ongeluk, dat hen getroffen had, evenzeer. Goede raad was duur!

De sergeant pleegde overleg met zijn vrouw.

„Wat dunk je, Marie? Zullen wij één van die twee kleine stumpers maar meenemen? Ik heb ze toch niet uit den brand gehaald, om ze van honger te laten omkomen. Ik vrees dat als we ze hier laten..." Hij schudde bedenkelijk 't hoofd.

„Ik had je juist hetzelfde willen voorstellen, Frans", was

het antwoord van de goedhartige vrouw. „Maar ik durfde niet goed. Nu ik geen eigen kinderen heb, zal mij dat aardige kleine ventje heel welkom zijn. De arme schapen! zoo van God en alle menschen verlaten, en dan in een vreemd land!"

„'t Is wel hard ze te moeten scheiden, maar daar is nu eenmaal niets aan te doen. Twee kinderen is me te veel".

„We nemen Pierre, en we zullen wel probeeren ook voor Alphonse een goed tehuis te vinden. Die Willems is zoo kwaad niet!"

Door een toeval werd dit tehuis al spoedig gevonden. Twee dagen na den brand in De Gekroonde Roemer hield een postrijtuig in Elst stil, omdat een der voorpaarden een ijzer had verloren. Terwijl het dier beslagen werd, namen de reizigers zoolang hun intrek in De Roode Leeuw, een herberg, of liever een kroeg, maar thans de beste van Elst en waar de dorpelingen nu geregeld samenkwamen. De reizigers waren een zekere Eykenbroek, vergezeld door zijn echtgenoote, een knecht en een meid. De man was een gewezen Schiedamsche jeneverstoker, vurig patriot en zeer rijk, op weg met een diplomatieke zending naar Luik; hij woonde met zijn gezin te Arnhem. Al spoedig vernam hij van de praatzieke herbergbezoekers, dat De Gekroonde Roemer verbrand, en een deftige Fransche dame gestorven was; dat twee kinderen bij boer Willems achtergebleven waren. Eykenbroek had een dweepzieke vereering voor al wat Fransch was en geen kinderen. Onmiddellijk besloot hij den kleinen Alphonse op te zoeken en, haastig in al wat hij deed, ging hij er dadelijk toe over het kind mee te nemen. Zijn vrouw, een onbeduidend, sukkelachtig menschje, had slechts te gehoorzamen.

Willems was blij, dat hij van de zorg af was en kon

op al de vragen van Eykenbroek slechts antwoorden, dat het tweelingbroertje door „een sergeant" was meegenomen, waarheen wist hij niet, en dat diezelfde sergeant de weinige dingen, die aan de overleden moeder der kinderen hadden toebehoord, bij zich had gestoken. Wat men op het lichaam der overleden vrouw gevonden had, stelde Willems aan Eykenbroek ter hand. Hij verzocht nederig om een kleine vergoeding voor de zorg, die hij gedurende een paar dagen aan het kind, in het begin zelfs aan de twee kinderen, besteed had. Eykenbroek wierp hem een paar geldstukken toe, pakte den kleinen Alphonse op en een kwartier later was het postrijtuig op weg naar Nijmegen.

Eykenbroek sprak goed Fransch, doch zijn vrouw niet meer dan enkele woorden en ze kon dan ook weinig doen om den kleinen Alphonse, die onophoudelijk om zijn moeder en om Pierre riep, gerust te stellen. Telkens moest zij haar man te hulp roepen. De goedhartige juffrouw Eykenbroek en Maartje, de oude dienstbode, die het echtpaar vergezelde, deden al het mogelijke, om het kind met snoeperijen voor zich te winnen, maar het gelukte hun maar slecht.

De reis ging over Venlo, Roermond en Maastricht naar Luik, waar Eykenbroek een samenkomst had met enkele afgevaardigden van het Comité du Salut Public uit Parijs. De oorlog met Frankrijk was nu feitelijk geëindigd en de Groote Republiek in het zuiden onze vriendelijke bondgenoot geworden. Wel bleek het spoedig, dat de vriendschap ons op zware lasten zou komen te staan; de „Sansculottes" zagen er over het algemeen verwaarloosd uit en wij hadden hieraan tegemoet te komen, ze te voeden, te kleeden en hun soldij te betalen.

In Maastricht, waar de Eykenbroeks overnachtten, klaagde de herbergierster steen en been over de onordelijkheden en rooverijen door de Fransche soldaten gepleegd.

„Het ergste, mijnheer," sprak ze met de handen op de dikke heupen, terwijl haar vettige, kwabbige onderkin van verontwaardiging trilde, „is het schurkachtige optreden van de requisiteurs, barsche en hebzuchtige schoeljes voor wie letterlijk niets veilig is. Zij eischen meer van de bevolking dan behoorlijk is en halen den menschen het hemd van het lijf!"

„Ja, madame," wierp Eykenbroek haar tegen, „we hebben met Fransche hulp 't land bevrijd van de tyrannie van de Oranje's, we hebben ons vrijgemaakt van de heerschzucht der regenten" — allengs werd zijn taal meer gezwollen en hoogdravend — „we hebben bloedig gestreden voor rechtvaardigheid, billijkheid en menschelijkheid, voor vrijheid en veiligheid, kortom voor de heilige, natuurlijke rechten van den mensch en het spreekt van zelf, dat het verwerven van die kostelijke schatten ons wat materieele opofferingen kost, dat wij de broeders, die ons aan de klauwen van het bloeddorstige geweld ontrukt hebben, niet uit vuig winstbejag mogen laten verhongeren". Hij schraapte zijn keel en hield buiten adem op.

De waardin begreep niet veel van dit mooie betoog, maar hoewel anti-Oranjegezind, was zij toch weinig ingenomen met de „hongerende broeders", die als een zwerm sprinkhanen het land kaal vraten.

„Ik zal geen mensch laten verhongeren," antwoordde de dikke juffrouw, „maar ik zeg dat 't een schande is, zooals die Fransche soldaten hier aankomen. Sansculottes, dat is waarachtig een goede naam voor dat bedelaarsgespuis. Nog geen week geleden kwam hier een generaal, Chardon heette hij geloof ik, wiens geheele garderobe bestond uit een generaalsrok, een blauwen mantel en een berenmuts, anders letterlijk niets! 'n Mooie generaal!"

„Pas maar op, dat je je niet zoo onvoorzichtig uitlaat," waarschuwde Eykenbroek haar half gekscherend, half ernstig, „dat zou je misschien duur te staan komen".

Kort daarna werd de reis in de ruime, gemakkelijke postkoets voortgezet in zuidelijke richting. Alphonse was nu wat meer op zijn gemak gekomen en al barstte hij nu en dan nog wel eens in een droevig schreien uit als hij aan „Maman" dacht, toch raakte hij wat meer gewend aan zijn nieuwe omgeving en vooral het rijden in de koets scheen hij heerlijk te vinden.

Telkens, na eenige uren rijden, werd van postpaarden verwisseld en eindelijk kwam men te Luik aan.

Het gezelschap werd onder dak gebracht in een der grootste logementen van de stad, en kort daarna begaf Eykenbroek zich naar het aangewezen huis, waar hij den representant van het Comité du Salut Public zou ontmoeten.

Een bleeke, magere man wachtte hem; het was Richard, de gevolmachtigde uit Frankrijk, gekleed in bruinen rok met breede opslagen en een wit vest, waarop de slippen van een slordig gestrikten das afhingen. Zijn gelaat was gladgeschoren, lang en smal, zijn neus sterk vooruitspringend.

De begroeting was van Eykenbroek's kant overdreven hoffelijk, van de zijde van den Franschman koel en uit de hoogte.

Het bleek den ex-jeneverstoker al spoedig, dat men te Parijs de Bataafsche Republiek min of meer als wingewest beschouwde, dat men haar voorloopig en in schijn de onafhankelijkheid zou laten, maar dat zij er zich op moest voorbereiden ten slotte het groote geluk te zullen smaken een deel uit te maken van de Groote Eén-en-Ondeelbare Fransche Republiek.

„Ge begrijpt wel, burger Eykenbroek," zeide Richard op koelen, spottenden toon, „dat na de „brillante conquête" van generaal Pichegru, wij niet van plan zijn de kosten van deze bevrijding te dragen. Ik geloof, dat er bij u te lande een misverstand heerscht, dat de Bataven zichzelven wijsmaken, dat wij eenvoudig als belanglooze vrienden geholpen hebben de oude, aristocratische regeering weg te jagen — om daarna kalm weer terug te trekken, maar dan vergissen jullie je toch deerlijk!"

Eykenbroek keek min of meer onthutst; hij begreep wat Richard's woorden beteekenden: de Bataafsche Republiek zou duur voor haar bevrijding hebben te betalen, de Staatskas was leeg en.... de burgerij zou zware lasten moeten opbrengen om de gemaakte kosten aan Frankrijk te vergoeden.

En tot die burgerij behoorde hijzelf ook; hij had in den loop der jaren een aardig kapitaaltje verdiend en zou flink moeten opdokken, iets waar hij een grondigen afkeer van had!

Richard had blijkbaar schik in het sombere gelaat van den ex-jeneverstoker en vervolgde:

„Wij hebben nog geen volledige gegevens omtrent hetgeen de Bataafsche Republiek bezit, maar naar men zegt, is uw land van twee-en-een-half millioen inwoners even rijk als Frankrijk, dat dertien millioen menschen bevat".

„Nu, nu," protesteerde Eykenbroek, „dat is overdreven, sterk overdreven. Men zegt zooveel, en...."

„Ik weet dat uw landgenooten honderden millioenen geleend hebben, tegen interest natuurlijk, aan de mogendheden, die nu met Frankrijk in oorlog zijn," ging Richard onverstoord verder. „Dat kunt ge toch niet ontkennen, wel?"

„De interest wordt niet betaald en als de oorlog nog

lang duurt, loopen we gevaar, dat we van het geleende geld geen duit terugzien," wierp Eykenbroek hem tegen. Hij verkeerde zelf in dit geval!

„Dan hebt ge nog de geconfisqueerde goederen van het verdreven Huis van Oranje en andere emigranten, uw koopwaren, uw schepen, geld en ander roerend goed..... Kom, burger, ik stel me zoo voor, dat uw brave landgenooten nog wel een flinke som kunnen missen.... graag of niet, 't zal wel moeten!"

„We zouden natuurlijk wel genegen zijn een redelijke vergoeding te betalen voor de bewezen diensten.... wij, goede Patriotten, zijn de Groote Fransche Republiek innig dankbaar voor onze bevrijding, maar...."

„Ik heb u een voorstel te doen," zei Richard, die wel begreep, wat voor vleesch hij in de kuip had, en 's mans karakter volkomen doorgrondde. „Ge zorgt dat wij binnen den kortst mogelijken tijd een volledige opgave krijgen van de rijkste bewoners in uw land, vooral van hen die anti-Fransch gezind zijn, voorts van hen die verdacht worden hun bezittingen naar het buitenland uit te voeren. Hoe vollediger die opgave zal blijken, hoe beter het voor u zijn zal. En" — hij keek Eykenbroek scherp aan, en vervolgde langzaam en met nadruk — „ge moogt uw eigen naam bij die opgave weglaten, doch op voorwaarde, ik herhaal het, dat we in staat gesteld worden een ruime heffing te doen. Wij moeten zorgen dat gij en wij gelijkelijk voordeel trekken uit de omwenteling in Holland en dat onze baten niet denkbeeldig zijn".

Eykenbroek dacht een oogenblik na. Geldzuchtig als hij was, lokte 't hem wel aan, om het gedane voorstel niet van de hand te wijzen. Hoewel vurig Patriot en sterk Fransch-gezind, had hij niet veel lust om een groot deel van zijn vermogen af te staan aan het Comité du Salut

Public, en, weinig gewetensvol, zag hij er geen been in zijn landgenooten op de voorgestelde wijze aan een stelselmatig uitgevoerde berooving door de Franschen over te leveren.

Toch trachtte hij zichzelf wijs te maken, dat hij niets oneervols deed; burger Richard immers had er den nadruk op gelegd, dat het vooral de Oranje-gezinden, de anti-Patriotten, de vijanden der natie, zouden zijn, die de geëischte millioenen moesten opbrengen en door hen te treffen deed men een goede daad. En weigerde hij de verlangde medewerking te verleenen, dan zou een ander wellicht minder bezwaren maken; hij, Eykenbroek, zou een zware som te betalen krijgen en bovendien als weinig Franschgezind gesignaleerd worden.

Was er niemand genegen gegevens te verschaffen, dan zou men zonder voldoende inlichtingen te werk gaan en de heffing misschien nog veel zwaarder drukken.

Hij nam dus Richard's voorstel aan en beloofde zoo spoedig mogelijk de verlangde lijsten te zullen zenden.

Juffrouw Eijkenbroek was blij, dat haar man weer terugkwam in het logement; zij was een eenvoudig, wat verlegen menschje en voelde zich weinig op haar gemak in de vreemde omgeving, temidden van de drukke, beweeglijke Belgen, die haar min of meer angst aanjoegen.

De kleine Alphonse daarentegen was bijzonder in zijn nopjes toen hij zijn moedertaal weer hoorde spreken en leefde heelemaal op.

Binnen vijf minuten had hij vriendschap gesloten met den knecht; de vriendelijke oude man, had schik in den aardigen, kleinen vent, die vertrouwelijk op zijn knie kwam zitten en hem, met tranen in de oogen, vertelde, dat Maman eerst erg geschreid had omdat „le pauvre Papa" nooit meer terugkomen zou, dat zij toen met hem en zijn broertje Pierre op reis was gegaan, in een koets, heel, heel

lang, dat ze toen in een vreemd huis hadden geslapen, dat er toen een groote brand was geweest, en dat hij toen heel erg bang was geweest. Den volgenden morgen hadden ze hem verteld dat pauvre Maman ook voor goed weggegaan was en dat ook zij nooit meer terugkomen zou. Een paar dagen later was Pierre ook al heengegaan en nu was hij bij die vreemde menschen. De meneer was heel aardig, maar de dame verstond hem, en hij haar niet en dat vond hij heel akelig. Ze gaf hem wel heele lekkere dingen maar Maman was toch heel anders.

De oude knecht begreep wel niet veel van zijn vrij verward verhaal maar hoorde hem toch heel geduldig aan en hielp hem af en toe.

Den volgenden dag aanvaardde het gezelschap de terugreis naar Arnhem, maar Eykenbroek was veel minder spraakzaam en praatte veel minder luid dan op de heenreis.

Langzamerhand gewende de kleine Alphonse zich aan zijn nieuwe omgeving. Hij kreeg een aardig kamertje in het mooie huis van de Eykenbroeks in de Weverstraat te Arnhem, nieuwe, fraaie kleeren en lekker eten en drinken. Zijn stiefvader was veel uit en Alphonse zag hem gewoonlijk alleen aan de maaltijden.

Juffrouw Eykenbroek en de oude Maartje waren heel lief voor hem en vooral toen hij Hollandsch had leeren verstaan en ook wat spreken, voelde hij zich meer en meer thuis. Wel had hij nu en dan nog eens een vlaag van treurigheid, wanneer hij dacht aan zijn lieve moeder, die voor altijd van hem was heengegaan en aan zijn broertje Pierre, maar die herinneringen vervaagden toch meer en meer, om ten slotte zoo goed als geheel te verdwijnen.

Wel vond hij het akelig, dat hij bijna nooit andere

kinderen ontmoette; een enkele maal vroeg de goedhartige juffrouw Eykenbroek een paar knaapjes van zijn leeftijd bij Alphonse op visite, maar dat gaf hem gewoonlijk meer verdriet dan genoegen, want zij waren dikwijls ruw en plaagziek en dreven den spot met hem om zijn gebrekkig Hollandsch, zoodat hij nog maar liever alleen was.

Toen hij ongeveer zes jaar oud was kreeg hij een gouverneur, omdat Eykenbroek, evenals velen zijner tijdgenooten, een minachting had voor de openbare scholen; omdat de „bon ton" niet toeliet dat de ouders zich persoonlijk met de opvoeding hunner kinderen bemoeiden.

Monsieur Gourdon, een gewezen Fransche boekverkooper, die failliet gegaan was, nam zijn taak niet al te zwaar op; hij leerde Alphonse lezen, schrijven en wat rekenen, en ging nu en dan met hem wandelen, doch trok zich verder weinig van zijn pupil aan. Hij was wat gebocheld en tamelijk bijziende. Het liefst was Alphonse bij de ouwe Maartje, die heel veel van hem hield en zoo heerlijk sprookjes vertellen kon; juffrouw Eykenbroek was ook wel heel lief voor hem maar zij had weinig slag om met kinderen van zijn leeftijd om te gaan.

Eykenbroek zelf had weinig begrip van opvoeding en de enkele malen, dat hij persoonlijk met Alphonse in aanraking kwam, besteedde hij om te trachten hem liefde voor Frankrijk en afkeer van het Oranjehuis in te boezemen, wat voor den knaap in den regel zoo goed als geheel verloren ging.

Ruim een jaar nadat Alphonse bij de Eykenbroeks in huis gekomen was, kwam de heer der huizes met een hoogst ontstemd gelaat terug van een wandeling in de stad. Hij smeet zijn hoed en stok nijdig op een stoel, en liep met groote, driftige passen het vertrek op en neer; zijn vrouw zag hem met een angstig gelaat aan, doch durfde

niets vragen, want zij kende zijn ruwe uitbarstingen van woede wanneer hij uit zijn humeur was over een tegenslag door de Patriotten ondervonden.

Toen Alphonse 's middags met monsieur Gourdon ging wandelen, bleek al spoedig wat de oorzaak was van Eykenbroek's opgewondenheid en ontstemming.

De Bataafsche vloot onder den vice-admiraal de Winter was bij Camperduin door de Britsche schepen onder den admiraal Duncan verslagen..... honderden officieren en matrozen waren aan beide zijden gewond en gesneuveld en wij hadden tien bodems verloren, waarvan zeven in 's vijands handen vielen.... de vice-admiraals de Winter en Reyntjes werden gevangen naar Londen gevoerd.... de schout-bij-nacht Bloys van Treslong had in het gevecht een arm verloren....

Hoe jong hij ook was, bemerkte Alphonse toch heel goed, dat er een groote verslagenheid onder het publiek in de straten van Arnhem heerschte; ook Monsieur Gourdon was diep onder den indruk van de noodlottige tijding en vloekte en schold hartelijk op „ces maudits Anglais".

„Nu zal er voorloopig wel niets komen van een landing van onze troepen in Engeland, mon enfant!" zei hij met een zucht.

Alphonse had wel geen juist begrip van hetgeen er gebeurd was, maar het drong toch tot hem door, dat de Prins van Oranje, *le tyran*, en de gemeene Engelschen, die allemaal slecht en valsch waren, gevochten hadden tegen de Franschen of de Patriotten of tegen allebei, tegen de vrienden van den grooten, machtigen Bonaparte, en dat zij de overwinning hadden behaald.

Maar zij zouden er wel voor gestraft worden, want de Franschen en Bonaparte waren vreeselijk dapper en zouden die leelijke Engelschen wel ongenadig te lijf gaan.

Gourdon en zijn leerling wandelden den kant van Velp op; het publiek op straat was voor een groot deel in druk gesprek over den verloren zeeslag. Een enkele maal zag men een paar menschen, die als met moeite hun tevredenheid en voldoening trachtten te verbergen: het waren aanhangers van de Oranje-partij, die weer hoop begonnen te koesteren op een onderneming van Engeland uit tot herstel van het Stadhouderschap in de Bataafsche Republiek.

Eensklaps werden de wandelaars door tromgeroffel en hoorngeschal opgeschrikt; Gourdon en Alphonse keken om en bleven staan.

Een afdeeling infanterie kwam aanmarcheeren, voorafgegaan door een officier te paard; met dreunenden stap trokken zij voort.

In zijn gebrekkig Hollandsch vroeg Gourdon aan een naast hem staanden heer, waar de soldaten heen moesten, en vernam, dat van hoogerhand bevolen was, dat de wachten versterkt moesten worden.

Alphonse had niet erg goed gehoord wat de vreemde heer gezegd had, maar toch was het hem duidelijk geworden, dat er iets heel ernstigs gebeurd moest zijn.

En heel flauwtjes herinnerde hij zich nu dat hij vroeger ook zoo iets gehoord had, van vechten op zee, met schepen en kanonnen geloofde-n-ie; dat was toen die arme mama nog bij Pierre en hem was.... waar zou Pierre nu zijn?... zijn moeder was dood, dat wist hij nu wel.... dat was gebeurd, toen dat huis, waar zij op dien kouden avond gekomen waren, verbrand was.... toen was een vreemde man gekomen, die had hem uit het raam geworpen en men had hem beneden opgevangen.... hij was toen vreeselijk bang geweest....

Toen Gourdon en zijn pupil thuis kwamen, vonden zij Eykenbroek en zijn vrouw in bedrukte stemming.

„We hebben dien nederlaag te danken aan dien ellendigen Oranje-man, den schout-bij-nacht Bloys van Treslong," klaagde de ex-jeneverstoker, „maar de krijgsraad zal hem hoop ik streng straffen".

„De Hollanders zijn veel te saai en te half om de zaken behoorlijk aan te pakken," zei Gourdon. „In Frankrijk gaat alles veel beter en vlugger! Als er maar een flinke, algemeene heffing ingesteld werd en men met man en macht schepen aanbouwde, zouden de Engelschen gauw het onderspit delven! Maar de Hollanders zijn ouwe wijven!" Zegevierend keek hij rond.

Maar Eykenbroek, hoe goed Patriot en hoe Franschgezind hij ook was, kon niet goed dulden, dat die „kromme krates" zich smalend over de Hollanders uitliet, en Gourdon's zinspeling op de waarschijnlijkheid van een nieuwe heffing tot herstel van 's lands vloot — er was telkens sprake van nieuwe belastingen — prikkelde hem.

Met een hevigen slag liet hij zijn vuist op tafel neerkomen, wat zijn vrouw een kreet van schrik ontlokte en Alphonse angstig deed wegkruipen. Met donderende stem bulderde hij den ongelukkigen Gourdon toe:

„Maak dat je wegkomt, ongeluk! en wacht met spreken tot je wat gevraagd wordt, of ik zal je laten voelen, dat niet alle Hollanders ouwe wijven zijn!"

Gourdon pakte verschrikt zijn biezen en Alphonse sloop hem dadelijk na.

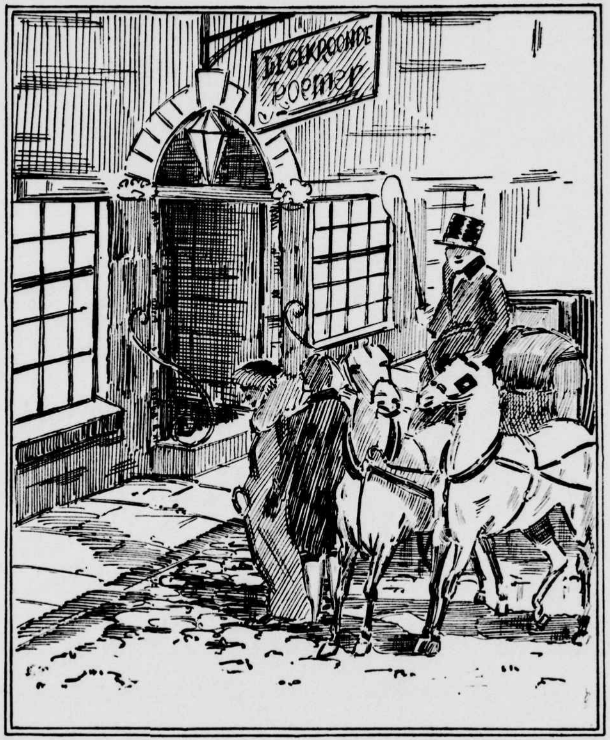

De koetsier hield stil voor de herberg „De Gekroonde Roemer" (blz. 5)

HOOFDSTUK III.

Valsche hulp.

De koopman, die zich tijdens het uitbreken van den brand in De Gekroonde Roemer in dat logement bevond, was in den laten ochtend van den volgenden dag uit Elst verdwenen, waarheen wist niemand.

Hij had tijd gevonden zijn jas, laarzen, muts en enkele kleedingstukken uit zijn kamer mee te nemen vóór hij deze, door het vuur gedwongen, in allerhaast had moeten verlaten; zijn valies had hij in een vertrek aan de achterzijde van het huis geborgen, zoodat hij dit, vóór de brand dit gedeelte van het logement bereikt had, in veiligheid had kunnen brengen. Zijn verlies bepaalde zich dus tot enkele kleedingstukken en voorwerpen van luttele waarde.

De koopman was lang en mager, een echt zuidelijk type, met pikzwarte haren, dito baard, donkere oogen, en scherpe trekken. Over zijn linkerwang liep een bloedrood litteeken, in den vorm van een T. Hij was blijkbaar erg gespierd, want het vrij zware valies droeg hij met het meeste gemak, terwijl hij in zijn andere hand een dikken stok hield en op den rug een gevulden ransel droeg.

Aan Joost van Bemmel en aan de bezoekers van De Gekroonde Roemer had hij gezegd, op weg naar Arnhem te zijn en werkelijk had hij dan ook het dorp in noordelijke richting verlaten. Na een minuut of tien geloopen te hebben, bleef hij echter staan, overtuigde zich, dat hij niet gevolgd werd, keerde nu van den weg af en, langs een bocht, Elst links latende liggen, begaf hij zich over Bemmel naar Nijmegen, of liever naar Lent.

In den loop van den morgen was de wind gekrompen, de dooi was ingevallen en de dikke sneeuwlaag op den vrij zachten weg veranderde in een papperige, natte brei, die het gaan moeilijk maakte. Den koopman scheen het niet te hinderen, want hij stapte onverdroten voort, zonder dat de slechte weg hem leek te bemoeilijken. De lucht was loodgrijs en het landschap leverde een somberen, troosteloozen aanblik op. Slechts eens kwam een boer, op een hondenkar gezeten, den eenzamen wandelaar tegemoet. Overigens was nergens een levend wezen te zien dan een paar akelig krijschende kraaien.

In Lent gekomen begaf de koopman zich naar de herberg „Het Anijsvat", en vroeg de waardin of er ook scheepsgelegenheid naar Tiel te krijgen zou zijn.

„Hier niet, maat," antwoordde de herbergierster, terwijl zij een kop koffie inschonk en een paar dikke sneden bruin brood daarbij klaarmaakte, „maar aan de overzijde zul je wel iets van je gading vinden, hoewel.... in dezen tijd van het jaar wordt er weinig gevaren. — Kom je van Elst, koopman?"

„Nee, van Valburg," loog de ander en vervolgde wantrouwend: „Maar waarom vraag je dat?"

„Omdat er gisteravond in de richting van Elst zoo'n gloed aan den hemel was; zeker brand geweest! Heb je er niets van gezien?"

„Kun je me overzetten?" vroeg de koopman, al etende en drinkende, en zonder de laatste vraag te beantwoorden.

„Mijn man kan je overzetten, maar voor jou alleen kost het 't dubbele veergeld. Als je nog een tijdje wachten kunt...."

„Nee, nee, ik heb haast! Waarschuw je man maar, vrouw!"

Een kwartier later bevond de koopman zich op den

Nijmeegschen oever, zonder eenige moeite gedaan te hebben om aan de Lentsche herbergierster een deel van zijn koopwaar te slijten: hij scheen daar onverschillig voor te zijn.

In Nijmegen huurde hij een kamer in een volkslogement in de Stikke Hezelstraat, sloot die van binnen af en hield zich een deel van den dag onledig met een eigenaardige bezigheid.

Uit een portefeuille, in den binnenzak van zijn overjas geborgen, haalde hij te voorschijn een geschilderd miniatuur-portret van een jongen, in uniform gekleeden man, vervolgens een gladden, gouden ring een eenige papieren, die hij uit de kist, waarin Joost van Bemmel ze geborgen had, had ontvreemd.

Hij las enkele brieven door en nam ten slotte een papier voor zich waarop geschreven stond:

„De juweelen, het goud, de schuldbrieven en de trouwacte zijn geborgen in den achtersten linkerhoek van:

l	1	c	1	v
2	d	2	l	1
m	1	3	s	4
n	j	4	n	1
h	3	n	t	h
2	w	h	1	l
2	w	2	v	2
r	s	t	r	1
1	t	1	r	n
h	2	m	6	7

Op een ander stuk papier plaatste hij allerlei cijfers en letters daaronder, doch slaagde er niet in op deze wijze

woorden van eenige beteekenis te vormen; het geheimschrift bleef hem onoplosbaar!

Eindelijk stond hij , binnensmonds vloekende, nijdig op, bergde al de papieren weer in zijn portefeuille, en begaf zich ter ruste.

Den volgenden morgen verliet de koopman zeer vroegtijdig het logement; hij droeg een doek om het gelaat gewonden, zoodat hij vrijwel onherkenbaar was, en begaf zich met snelle schreden naar een klein huisje in een der nauwe straten bij de Ziekenstraat gelegen; hij opende de deur ervan met een sleutel, dien hij bij zich droeg en trad binnen.

Een half uur later kwam hij weer te voorschijn, doch slechts met moeite zou men hem herkend hebben als de vrij armoedig gekleeden koopman uit Elst. Hij droeg nu een donkerbruinen rok, korte, grijze rijpantalon en hooge laarzen met sporen; zijn hoofd was gedekt door een klein steekje. De lange haren en de zwarte baard waren verdwenen, alsmede de groezelig bruine gelaatskleur. De reiziger maakte den indruk van een fatsoenlijk man uit de middelklasse, eenvoudig maar netjes gekleed.

Na het huisje verlaten te hebben, begaf hij zich naar een verhuurder van rijpaarden in de Molenstraat, huurde daar een stevige bruine, liet zich de Waal overzetten en reed over Bemmel (hij vermeed opzettelijk Elst), naar Arnhem, waar hij ongeveer drie uur later aankwam.

Hij begaf zich in die stad naar de Weverstraat, en liet den klopper vallen op de deur van een groote, voorname huizinge, die een gevelsteen droeg, Jonas in den Walvisch voorstellende.

Even later opende een deftige, oude knecht de breede deur en vroeg de bezoeker hem: „Is de jonge baron thuis, Pieter?"

„Ja, sinjeur Claron," was het antwoord van den knecht, die hem wel scheen te kennen, „komt u maar hier, dan zal ik den baron roepen". Hij opende een deur voor den bezoeker, en ging daarna heen.

Claron trad een klein zijvertrek binnen en even later verscheen een man van omstreeks vijf en dertig jaar, keurig zelfs wat opzichtig gekleed, die een gouden snuifdoos in de rechterhand droeg. De jonge baron de Rogere had een grof, boersch, rood gezicht, fletse, lichtblauwe oogen, zinnelijke, dikke lippen, die aan zijn gelaat iets gemeens gaven, een bijna geheel kaal hoofd en gaf den indruk van weinig ontwikkeling, doch niet ontbloot van zekere sluwheid. Hij liep een weinig voorover en keek bijna voortdurend naar den grond, met nu en dan een schuwen, zijdelingschen blik.

„Dag Jacques, je bent eerder terug dan ik je verwacht had," zei hij met een min of meer slepende stem tot zijn bezoeker, die eerbiedig was opgestaan. „Kom mee naar mijn kamer, daar kunnen wij rustiger praten. Je hebt zeker gewichtige tijding".

De koopman boog even en volgde den baron door een lange gang; vervolgens klom men een breede trap op met gebeeldhouwde leuning van eikenhout en kwam eindelijk in een ruim, hoog vertrek aan de achterzijde van het huis; twee breede ramen gaven uitzicht op den tuin, die er nu kaal en eentonig uitzag. De kamer was deftigrijk gemeubileerd; op verschillende plaatsen zag men fraai Chineesch en Delftsch porselein, terwijl in een breeden, open haard een flink houtvuur knetterde en knapte.

Baron de Rogere wees zijn bezoeker een stoel en nam zelf plaats met den rug tegen het licht.

„Vertel me nu het belangrijke nieuws, dat je me beloofd hebt; je brief ontving ik juist een week geleden".

„U weet, dat in Juli van het vorig jaar de Britten in samenwerking met uitgeweken Fransche royalisten geland zijn in de baai van Quibéron, met de bedoeling een opstand te verwekken in Normandië. Dat die onderneming mislukt is door het optreden van den Republikeinschen generaal Hoche, dat ten laatste ook het fort Penthièvre genomen werd en dat de aanvoerder der émigré's, de Sombreuil, een overeenkomst sloot met Hoche, waarbij hij krijgsgevangen raakte, en zijn metgezellen vrijheid kregen zich weer in te schepen".

„Ik weet het, en ook dat wijlen mijn broeder Robert tot de troepen van de Sombreuil behoorde, die de jonge republiek wilden omverwerpen".

„Velen hadden echter geen vertrouwen in de „Blauwen," zooals zij de troepen der Nationale Conventie noemden en sprongen in zee: enkelen ontkwamen naar de schepen; de meesten, waaronder vooral de Hollanders, vonden den dood in de golven".

„En tot die verdronkenen behoorde ook mijn ongelukkige, verdoolde broer Robert, helaas!" zuchte baron de Rogere".

„Dat meende ik althans," zei Jacques, den ander scherp aanziende, „maar het is mij gebleken, dat ik mij vergist heb. Uw broer is niet verdronken, maar het is hem gelukt met Charette en eenige anderen te ontkomen".

„Robert leeft nog!" stoof de Rogere wild op, terwijl zijn rood gelaat plotseling bleek werd, „je liegt, Jacques, dat kan niet!"

„Ik zeg niet, dat uw broer nog leeft, ik zeg alleen dat hij niet verdronken is", merkte Jacques kalm op en voegde er min of meer spottend aan toe: „Helaas moet ik u de treurige tijding brengen, dat hij niet meer in het land der

levenden is. Hij heeft op andere wijze zijn einde gevonden!"

Het scheen alsof die tijding de Rogere een zekere verlichting gaf; hij ging weer zitten en vroeg met bevende stem: „Houdt me niet langer in spanning en vertel me wat er met Robert gebeurd is! Je spreekt in raadselen...."

„Charette, uw broer en nog een paar andere Chouans zwierven wekenlang rond, door hun aanhangers verlaten en als wilde dieren van den eenen schuilhoek naar den anderen verjaagd. Eindelijk vielen zij in een hinderlaag; uw broer werd doodgeschoten, Charette en eenige andere hoofden van den opstand werden gewond en gevangen genomen. Het is gebeurd op 4 Januari, juist zeventien dagen geleden. U bent dus de eenige erfgenaam van uw vader, baron".

De Rogere antwoordde niet dadelijk; blijkbaar wilde hij voor zijn bezoeker verheimelijken, dat de dood zijns broeders hem van groote bezorgdheid onthief. Eindelijk zei hij:

„Je bent zeker van hetgeen je me daar vertelt? er kan toch niet weer een vergissing in het spel zijn?"

„Absoluut niet; ik heb een zijner gewonde en gevangen genomen kameraden, die hem heeft zien vallen, gesproken. Bovendien weet ik, dat hij begraven is. Uw broeder was ongetrouwd nietwaar?" vroeg hij als terloops.

„Ongetrouwd? Zeker! Hoe kom je op het idee, dat hij getrouwd zou zijn? Dat zou ik immers wel gehoord hebben!"

„Natuurlijk, natuurlijk, baron, ik vroeg het ook maar zoo. En nu mijn overige nieuws. In Gelderland is nog weinig sympathie voor het nieuwe bewind en men vindt er nog tal van aanhangers van Oranje; ook onder de militairen zijn er verscheidene, die met weinig geestdrift

in het Bataafsche leger dienen. Ze hunkeren nog naar hun Prins".

„Als maar eenmaal de Nationale Vergadering bijeengekomen is zal het wel beter gaan," zei de Rogere opstaande. „Ik hoop later nog wel meer te hooren, maar ik heb zoo dadelijk een conferentie met een paar Fransche heeren en moet je dus nu congé geven. Of heb je me nog iets te vragen?"

„Ik heb veel dépenses gehad, baron, en het leven is duur in deze tijden; als ge me aan een paar goudstukken zoudt kunnen helpen.... Ik bracht u wel een droeve tijding, maar...."

De Rogere keek den ander even stilzwijgend aan, liep toen naar een casette, die hij met een klein sleuteltje opende, nam er drie ducaten uit en gaf die aan Jacques, die ze in zijn beurs bergde, even boog en daarna vertrok.

De oude baron de Rogere was negen-en-zeventig jaar, weduwnaar en ten gevolge van een beroerte, sedert een jaar zoo goed als kindsch. Hij had twee zoons: Robert, de oudste, en Louis, de jongste, bovendien een dochter, Marie.

Toen de strijd tusschen de Patriotten en Prinsgezinden hier te lande steeds scherper verhoudingen aannam, was ook tweespalt ontstaan in de familie de Rogere. Robert toonde zich een vurig aanhanger van het Oranjehuis en nam met den Erfstadhouder de wijk naar Engeland. Louis daarentegen was heftig democraat(?) en erg bevriend met de Fransche representanten hier te lande, vooral sedert Arnhem door Fransche troepen bezet was.

De beide broers, die toch reeds slecht met elkaar overweg konden, geraakten nu geheel van elkaar vervreemd, en vooral Louis haatte zijn broer, wiens openhartig, flink en rondborstig karakter geheel tegenstrijdig was aan het zijne. Na het vertrek van Robert bleef Marie bij haar

vader en broer inwonen, doch enkele maanden later maakte zij kennis met een jong officier van burgerlijke afkomst, van Galen genaamd. Louis zoowel als zijn vader verzetten zich met alle kracht tegen een huwelijk van Marie met den Oranje-gezinden luitenant, den zoon van een bakker, en het eind was dat Marie de Rogere met hem wegliep en een geheim huwelijk sloot.

Louis had zijn vader weten te bewegen Marie zooveel hij kon, te onterven, en, geldgierig en hebzuchtig als hij was, meende hij na den dood van Robert zoo goed als universeel erfgenaam van den rijken, ouden baron te zullen worden. Men kan zich zijn schrik voorstellen, toen Jacques hem vertelde, dat Robert niet verdronken was, zooals hij enkele maanden tevoren vernomen had, maar nog leefde.

Jacques Claron, zooals de man zich noemde — of het zijn ware naam was wist niemand — was oogenschijnlijk een reizend koopman, die tevens eenvoudige goochelkunsten vertoonde en een beetje verstand had van kwakzalverij, in werkelijkheid een spion en handlanger van het Comité du Salut Public in Parijs. Hij reisde voortdurend rond, nu onder deze, dan onder gene vermomming, en trachtte zich op de hoogte te stellen van de gevoelens en plannen der Orangisten. Een paar malen reeds had men hem ontmaskerd en had zijn leven gevaar geloopen, doch dank zij zijn lichaamskracht, behendigheid en sluwheid, was hij het tot nu toe ontkomen.

Van Louis de Rogere had hij de opdracht gekregen een onderzoek in te stellen of diens broer werkelijk in Frankrijk den dood gevonden had, en nu was hij hieromtrent rapport komen uitbrengen met den ons bekenden uitslag.

Daarna begaf hij zich naar Den Haag, om verder

rapport uit te brengen over hetgeen hij ontdekt had; Claron kwam daar juist aan, toen de Nationale Vergadering onder haren voorziter Pieter Paulus geopend was; De Rogere maakte er deel van uit en was een der heftigste en meest revolutionaire leden.

Dank zij zijn positie gelukte het Claron gemakkelijk toegang te krijgen tot de vergaderzaal: de danszaal van het voormalig Stadhouderlijk kwartier.

De Kamerleden, kenbaar aan een breede sjerp, waarop het woord „représentant" geborduurd, over den rechterschouder, werden plechtig binnengeleid en namen bij loting plaats op de banken tegenover de ramen, sommigen wat overmoedig, anderen wat verlegen.

De vergulde voorzitterszetel, met rood fluweel bekleed, prijkte met beeldhouwwerk, voorstellende de zinnebeelden van Vrijheid en Broederschap; hoog boven de leuning zag men een vrijheidshoed boven twee saamgevouwen handen en een stralende zon. Ter zijde van Pieter Paulus stond vóór de sprekers een aan de achterzijde open gestoelte, in den vorm van een gebroken zuil, zinnebeeld der vernietigde Unie.

Groote beelden in de nissen en hoeken, breed opgenomen statiegordijnen en portières, een prachtig Smyrnaasch tapijt en twee rijen lampen, door vergulde cirkels aan de zoldering bevestigd, voltooiden de deftige versiering der zaal.

Na de bezadigde rede van Paulus daverden de tribunes en de zaal van gejuich en applaus, onder muziek en trompetgeschal. De saamgeschoolde menigte, die nog geen jaar geleden vurig „Oranje boven!" riep, gilde nu met evenveel geestdrift „Vivat de Republiek!" Overal zag men wuivende hoeden en zwaaiende handen en de op sabels en bajonetten omhoog gebrachte steken der schutters en rustbewaarders.

Onder salvo's uit geweren en kanonnen heschen eenige matrozen de Bataafsche vlag op het dak boven het oude Stadhouderlijk Kabinet op den hoek van den Vijver en het Buitenhof. In deze vlag — het „oranje" vervangen door het „rood" — stond een wit vierkant, waarin de vrijheidsmaagd met speer, pijlbundel en leeuw.

Het was dien dag geweldig druk in de Haagsche straten, het volk vierde feest alsof men nu eerst de ware bevrijding deelachtig was geworden. Al het oude, muffe, versletene was vernietigd en weggeworpen; het volk der jonge Republiek zou, evenals de Fransche natie, genieten van de waarachtige vrijheid, los van allen druk en banden. Een gouden tijdperk van geluk en voorspoed was aanstaande!

Claron merkte wel, dat hier in Den Haag de Oranjepartij òf heel weinig aanhangers had, òf dat deze het niet waagden openlijk voor hun gevoelens uit te komen.

De oude, adellijke families, uit de regeeringscolleges verdreven en op allerlei wijzen geplaagd en verdrukt, leefden voor het meerendeel uiterst stil en bescheiden in vergeten eenzaamheid. Sommige waren naar Engeland, enkele naar Pruisen vertrokken, zeer weinige hadden den eed van trouw aan het nieuwe gouvernement gedaan. Tot hen behoorde Louis de Rogere, die zijn titel van baron in het openbaar niet meer voerde, om bij de Patriotten in het gevlei te komen.

Den volgenden dag begaf Claron zich naar een huis in de Houtstraat, waar hij Cochon, een der Fransche representanten, aantrof.

Cochon was een gematigd man, die zijn best deed de Hollandsche bevolking door zachtheid en welwillendheid voor Frankrijk te winnen. Hij was uit den aard der zaak niet in bijzonderheden bekend met de Hollandsche toestanden en evenals zijn collega's moest hij dan ook wel

gebruik maken van de diensten van mannen als Claron. Toch had hij een afkeer van den spion, dien hij niet erg vertrouwde, en ontving hem dan ook tamelijk uit de hoogte.

Nadat Claron zijn rapport had uitgebracht, en Cochon het een en ander had opgeteekend, vroeg de representant: „Kent ge ook een zekeren Eykenbroek?" Toen Claron bevestigend antwoordde, vervolgde Cochon: „Wat is dat voor iemand?" Claron aarzelde even en antwoordde toen: „Een goed patriot, voor zoover mij bekend, naar men zegt heel rijk... wenscht ge meer bijzonderheden te weten, burger, dan ben ik bereid om...."

„Dank je, je kunt gaan," en zonder meer draaide Cochon hem den rug toe.

Toen Claron zich op weg naar huis begaf, trok het zijn aandacht, dat een menigte volks zich in de richting van de Casuarisstraat begaf; blijkbaar was daar iets bijzonders te zien.

Claron volgde den stroom van menschen, die bijna allen met de driekleurige cocarde waren getooid en weldra werd 't hem duidelijk, dat er in de Tooneelzaal een vertooning plaats had, die veel belangstelling trok. Het gelukte hem met veel moeite binnen te komen en nu zag hij het volgende:

De Patriottische partij hield zich erg bezig met de verheerlijking van den onthoofden Oldenbarnevelt, den tegenstander van Prins Maurits. In de nu vertoonde allegorie werd deze onthoofding aanschouwelijk gemaakt, terwijl in het slottooneel Maurits door de wraakgodinnen en de schim van Oldebarnevelt op een griezelige wijze werd vervolgd. Maar op eens hoorde men het talrijke publiek in een bulderend gelach uitbarsten. De in een nauwsluitend zwart tricot gekleede vrouw, die de Godin

der Wrake voorstelde, had het ongeluk dat haar eenige kleedingstuk van achteren plotseling een groote scheur vertoonde, zoodat zij in haar verlegenheid niet beter wist te doen dan haar vorstelijk slachtoffer den rug toe te keeren.

Een paar dagen later begaf Claron zich opnieuw naar Elst, thans zonder eenige vermomming en op een stevig paard gezeten. Het weder was voor den tijd van het jaar tamelijk zacht en de wegen waren vrij goed. Hij hield nachtverblijf te Utrecht en te Arnhem en kwam op den derden ochtend vroegtijdig te Elst. Het litteeken op zijn wang had hij handig weggesminkt.

De puinhoopen van De Gekroonde Roemer lagen nog onaangeroerd en de herberg De Roode Leeuw trok nu alle bezoekers.

Claron was overtuigd, dat niemand hem herkennen zou als den reizenden koopman, die tijdens den brand in Elst was geweest, en, nadat zijn paard op stal gezet was, nam hij plaats onder de bezoekers van de herberg.

Weldra had hij zonder veel moeite het gesprek op den brand gebracht en had men hem verteld, wat hij trouwens al wist, dat de vreemde dame gestorven en de beide kinderen achtergebleven waren.

„Ja,,' zei een der gasten — het was boer Willems — „ik heb de kinders een paar dagen bij mij gehouden, maar lang ging dat niet. Zulke vreemde, franzosiche opvreters, hé! 't Wijf het toch al genoeg te doen. Nou, toe kwam daar die sergeant met zijn vrouw en die wouen dat eene jong meenemen. Ik zeg, en het wijf ook, graag hoor!"

„Was die sergeant toevallig hier?" vroeg Claron.

„Hij lozeerde ook in De Gekroonde Roemer, en heeft nog 'n deel van z'n spullen in den brand verloren. Nou

dan, die serzant heeft dat kind dan meegenomen, naar Den Haag 'leuf ik. Het zijn brave Oranjeklanten, hij en z'n vrouw!"

„En dat andere kind, heb je dat nog?" vroeg Claron verder.

„Nee, sinjeur. 't Wijf en ik, we dachten al, wat motten we nou met dat jong beginnen? toen kwam er hier 'n rijke heer uit Arnhem door Elst, een echte Kees 'leuf ik.... ik hoop dat ik meneer niet affronteer.... nou die hoorde dan van den brand en van de kinderen, en alles, en die kreeg sebiet zinnigheid om dat andere jong mee te nemen. Nou, we zeien, 't wief en ik, graag hoor!"

„Weet je ook den naam van dien meneer?" vroeg Claron.

Willemse krabde zich eens achter het oor en zei aarzelend: „'t Was iets van Beukenberg, of Berten.... of Eykenheel.... of zoo iets, maar al sloeg je me dood, ik weet 't heel niet meer". En dan, eensklaps achterdochtig: „Maar stelt meneer der bijzonder belang in? Ken je ze soms bij geval?"

„Volstrekt niet," haastte Claron zich te antwoorden, „de heele geschiedenis is me volstrekt onverschillig". Hij bleef nog wat praten over koetjes en kalfjes, en vertrok spoedig daarna. Voorloopig wist hij genoeg.

De eene knaap was blijkbaar bij den ex-luitenant van Galen, dien hij op den bewusten avond in De Gekroonde Roemer had ontmoet. De ander vermoedelijk bij den vurigen Patriot Eykenbroek, dien hij wel eenigszins kende.

In elk geval zou hij zijn best doen de beide kinderen niet uit het oog te verliezen.

Van Elst reed Claron in zuidelijke richting, ging bij

Lent de Waal over en, in Nijmegen gekomen, reed hij stapvoets naar een vrij groot huis, aan den weg naar Wychen staande. Aan de voorzijde ervan had een wapenbord gehangen, doch dit was door het volk naar beneden gerukt en in stukken getrapt.

De heftigste revolutionairen hadden de galgen en geeselpalen aan de hoofdwegen als vernederend voor het menschdom omvergehaald en alles wat aan adeldom en patriciaat herinnerde, doen verdwijnen.

Claron steeg af en klopte aan de voordeur. Eerst nadat hij dit een paar malen herhaald had, werd de deur voorzichtig en op een kier geopend; een oude man keek met een angstig gezicht naar buiten.

„Is uw meester thuis?" vroeg Claron.

De ander knikte, doch aarzelend.

„Zeg hem, dat er iemand is om hem te spreken, uit Den Haag.... zeg maar: den burger voor Engeland".

„Wilt u dan even wachten.... burger?" antwoordde de oude man; hij sloot de deur, maar kwam even later weer te voorschijn en noodigde Claron uit binnen te komen.

De oude knecht leidde den bezoeker naar een achterkamer, waar zich een man van omstreeks veertig jaar bevond, gekleed in een costuum van donkergrijs laken. Hij droeg het haar ongepoederd, maakte den indruk iemand te zijn van goede geboorte, doch zag er niet bijzonder ontwikkeld uit.

„Ik had u al veel vroeger verwacht," begroette hij zijn bezoeker eenigszins uit de hoogte.

„Onderweg ben ik opgehouden," zei Claron zonder eenig vertoon van eerbied en ging, zonder daartoe uitgenoodigd te zijn, zitten. „Hebt u al een besluit genomen?"

„Ja, ik wil het er op wagen. 't Is hier onder die heeren

Patriotten voor een fatsoenlijk man niet langer uit te houden.... vervloekt canaille! Ze houden hier huis als gekken.... de wapenborden en schilden uit de kerken gestolen of vernield, op onze wagens en vaartuigen mogen we ze ook niet meer hebben.... we hebben geen eigen plaatsen in de kerk meer.... de knechts mogen geen livrei meer dragen! Het is geen bestaan meer!" eindigde hij op een toon van diepe verongelijking.

Claron hoorde den ander kalm aan en toen deze zweeg vroeg hij bedaard: ,,Dus u wilt naar Engeland? Best! Ik heb voor alles gezorgd, maar het is gevaarlijk werk! U weet: er is een streng verbod van emigreeren zonder verlof!"

,,En hoe staat het met de bevrijding van mijn vader? Is daar kans op? Zonder hem verlaat ik het land niet".

Baron van Ammerzeelen van Biestert was raadspensionaris geweest onder het bewind van den Erfstadhouder en persoonlijk met dezen bevriend; na het uitbreken van de revolutie was hij uit zijn ambt ontzet, gevangengenomen en bevond zich nu in verzekerde bewaring op het Huis ten Bosch.

De heftigste democraten, uit wraakgevoel tegen hun vroegere onderdrukkers, wilden hem en andere Oranjegezinden ter verantwoording roepen voor hun vroegere ,,misdaden", en spraken zelfs van guillotineeren, in navolging van Frankrijk.

Claron, die door een toeval in kennis gekomen was met den jongen baron, zoon van den gevangen raadspensionaris, had zich aan hem voorgedaan als een vijand van de omwenteling, en bekend met enkelen naar Engeland uitgeweken Hollanders.

,,Ik heb mijn best gedaan," zei Claron, ,,en als zich geen onverwachte hinderpalen voordoen, kunnen we

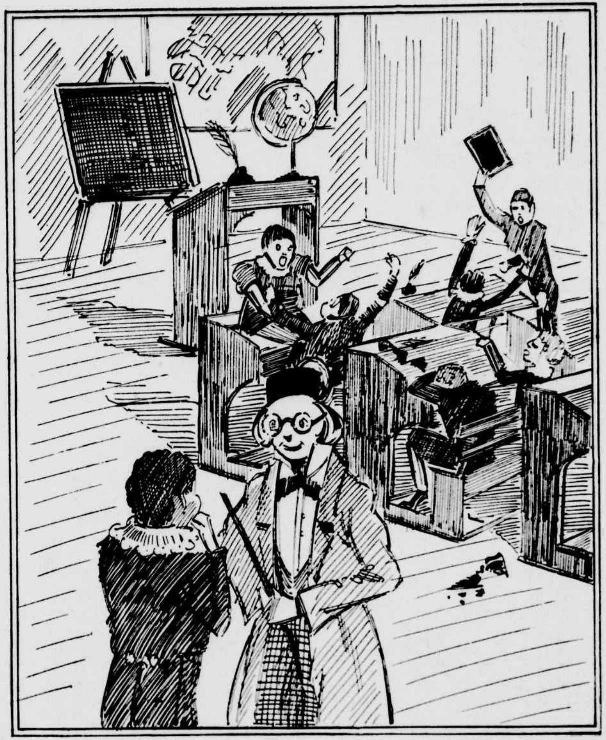

Op dit oogenblik hoorde men een knetterend geluid (blz. 56)

morgenavond op zee zijn. Ter hoogte van Katwijk ligt een pink klaar die ons het Kanaal overbrengen zal. Den cipier van het Huis ten Bosch heb ik omgekocht om uw vader morgenavond tegen negen uur vrij te laten. We vinden dan een wagen klaar staan, die ons naar Katwijk brengen zal".

„Prachtig, uitstekend!" riep de ander, zich verheugd in de handen wrijvend. „Dus we gaan morgenvroeg zeker op reis?"

„Om zes uur. Maar eerst moet ik de geldzaken met u regelen. Den schipper heb ik 600 gulden beloofd, den cipier 1000 gulden, voor andere onkosten, rijtuig enz., nog 300 gulden, en het is wenschelijk, dat ik onderweg over eenig geld beschikken kan. Als u mij dus b.v. 2500 gulden geeft, dan is de zaak in orde".

De jonge baron had met stijgend misnoegen de opsomming, door Claron gedaan, aangehoord. Hij was heel gierig van natuur en vooral de angst om door het nieuwe bewind wat hij noemde „levend gevild" te worden, was de reden, dat hij den vaderlandschen grond zoo spoedig mogelijk wenschte te verlaten. Hij wist dat een hoeveelheid porselein en curiositeiten en de paarden uit de stadhouderlijke stallen reeds ten bate der Fransche regeering verkocht waren, dat vooral de Oranjegezinden gevaar liepen uiterst zware belastingen te moeten opbrengen.... Maar om nu zoo opeens 2500 gulden uit te betalen aan Van Dijk — zoo had Claron zich tegenover Van Ammerzeelen genoemd — dat ging hem toch wel wat aan 't hart! De man leek wel betrouwbaar, maar... het was altijd mogelijk dat er van die heele bevrijding niets kwam.

„'t Is veel, heel veel!" zei hij zuchtend. „Ik weet niet of ik genoeg contanten heb om...."

„Dan kan er niets van komen!" zei Claron kalm en

beslist, terwijl hij opstond. „Ik heb gemeend u een dienst te bewijzen, maar als 't leven van uw vader u zooveel niet waard is...." eindigde hij op smalenden toon. Ammerzeelen kreeg een kleur en voelde zich vernederd. „Goed, goed, ik zal 't halen!" zei hij zachtjes. Even later had Claron een pakje bankbiljetten ontvangen, die hij in zijn binnenzak bergde.

„Het best is als we nu gaan slapen," zei hij, „we hebben morgen een zwaren dag voor ons. Wilt u zorgen dat de paarden morgen om zes uur gepakt en gezadeld gereed staan? Goeden nacht!"

Ammerzeelen voelde zich diep gekrenkt door de laatdunkende wijze waarop zijn gast tegen hem optrad en die hem niet als zijn meerdere maar als zijn mindere behandelde. Maar hij moest zijn innerlijke woede bedwingen... totdat hij in Engeland was moest hij zich de hooghartige behandeling van den ander laten welgevallen.... Van Dijk had zijn eigen lot en dat van zijn vader in handen.

Den volgenden morgen vroeg reden beide mannen af, uitgeleide gedaan door den ouden knecht, die met een bedroefd hart achterbleef.

Tegen één uur was men in Utrecht, waar men een paar uren rust hield.

Met diepe verontwaardiging moest de jonge baron het aanzien, hoe op de Neude en het Vreeburg het opgewonden, tierende volk danste om den vrijheidsboom, rood, wit en blauw beschilderd, en met een vrijheidshoed prijkende; hoorde hij de geestdriftige toespraken, zag den vlaggentooi en de kleurige versieringen... Hij was blij toen zij Utrecht verlieten en over Gouda naar Den Haag reden. Nog enkele uren en zijn vader en hij zouden den gehaten Hollandschen bodem verlaten hebben....

Een zware mantelzak en twee sacoches op zijn paard bevatten tal van kostbaarheden, bankpapier en een hoeveelheid goud, al wat hij op deze wijze kon meenemen.

Het was al vrij duister toen men ter hoogte van Voorburg gekomen was en de paarden waren uiterst vermoeid.

„Hè, hè," zei Ammerzeelen, „ik zal blij zijn als we 't Huis ten Bosch bereikt hebben.... we zijn nog vroeg genoeg en kunnen best blijven stappen.... mijn heele lichaam doet me pijn van 't lange rijden!"

Claron beantwoordde de opmerking niet; hij haalde een zijner pistolen te voorschijn en zijn reisgenoot hoorde een schot vlak naast zich.

„Wat doe je nu?" vroeg hij verbaasd. „Waarom schiet je?"

„'t Was een ongeluk!' bromde Claron halfluid.

Twee minuten later sprongen eensklaps een viertal mannen uit het kreupelhout te voorschijn, wierpen zich op Ammerzeelen, vóór deze zich verroeren kon, sleurden hem van het paard, bonden hem handen en voeten, stopten hem een prop in den mond en lieten hem op den weg liggen.

Claron had zich bij dit alles volkomen lijdelijk gehouden; toen alles afgeloopen was, besteeg een der aanranders het paard van van Ammerzeelen en reeds naast Claron in de richting van Den Haag.

HOOFDSTUK IV.

Pierre op school.

Van Galen en zijn vrouw, vergezeld van den kleinen Pierre, vertrokken den dag na den brand naar Nijmegen.

De kleine wees had eerst heel erg geschreid en erg om „Maman" geroepen, maar langzamerhand was hij wat bedaarder geworden en eindelijk op de schoot van jufrouw van Galen in slaap gevallen.

Gelukkig sprak de luitenantsvrouw zeer goed, en haar man redelijk Fransch, zoodat zij Pierre konden begrijpen en met hem praten, wat hem vertrouwen gaf en op zijn gemak stelde.

In Nijmegen aangekomen huurde van Galen een paar eenvoudige kamers bij een hem bekende prinsgezinde weduwe op den Ganzenheuvel. Tusschen de twee vertrekken bevond zich een bedstede, aan beide zijden van deuren voorzien, zoodat deze naar welgevallen voor achter- of voorkamer dienst kon doen. Voorts was er nog een kribje in, dat buiten- of binnenwaarts kon gedraaid worden, en den kleinen Pierre tot slaapplaats zou dienen.

Reeds den volgenden dag begaf van Galen zich naar Den Haag, naar het Ministerie van Oorlog, om te trachten als officier in het Bataafsche leger te worden opgenomen. Het kostte hem wel veel hiertoe over te gaan, maar de nood drong en hij begreep dat voorshands geen uitzicht bestond op een herstelling van het Stadhouderlijk gezag.

Heimelijk hoopten echter hij zoowel als zijn vrouw, dat de zaken nog eens een keer zouden nemen.

En hierop was de kans niet geheel uitgesloten.

In het laatst van 1798 was er sprake van een Engelsche landing in de Bataafsche Republiek, onder medewerking van den Erfprins. Het was van Galen zelfs bekend, dat enkele oud-regenten, officieren van de Bataafsche vloot bij Texel, en bekende Oranjegezinden in verschillende provincies heimelijk plannen smeedden om zich los te maken van Frankrijk en daartoe in verbinding stonden met Robert Fagel, adjudant van Prins Willem V, in Engeland.

Zelfs hoopte men Daendels, die zich meer en meer ontevreden over den gang van zaken toonde, over te halen de zijde van den Stadhouder te kiezen en had men hèm gewonnen, dan had men tevens het grootste gedeelte van het leger op de hand.

Het was voor van Galen een moeilijk geval; zijn sympathie was aan de zijde van Oranje en van een herstel van het vroegere, zij het ook te reorganiseeren bewind; zijn plicht dwong hem de Stadhoudersgezinden als de vijanden des lands te beschouwen, en de Engelschen, hun bondgenooten, te bestrijden.

Voorloopig besloot hij zich te onthouden van elk optreden ten bate van de Oranjepartij.

Intusschen was de luitenant-generaal Daendels met veel ijver en geestdrift bezig met het organiseeren en oprichten van het nieuwe Republikeinsche leger.

Na de omwenteling van 1795 was de Republiek genoodzaakt een Fransch hulpleger van 25000 man in dienst te nemen, door de Bataafsche Republiek te bezoldigen, maar twee derde gedeelten hiervan waren naar Frankrijk's oostgrens gezonden en een derde lag in Zeeland.

Wat er aanwezig was zag er treurig uit; de magazijnen waren slecht voorzien, de geneeskundige dienst en de verzorging der troepen niet behoorlijk geregeld.

De ingezetenen waren verdeeld in Stadhoudersgezinden en Patriotten, welke laatsten zich weder in verschillende partijen splitsten en dit werkte vertragend op den voortgang van de burgerbewapening; bij een vijandelijken inval onder de aloude leus van Oranje, zou een belangrijk deel van de bevolking zonder twijfel naar aansluiting bij en hulpbetoon aan den vijand streven.

Het spreekt van zelf, dat een bekwaam, gunstig bekend staand officier als van Galen gaarne aangenomen werd, al was het bekend dat hij vroeger ijverig voor de belangen van den Stadhouder gestreden had. Evenals zoovele andere officieren schikte hij zich echter in het onvermijdelijke en nam zich voor trouw te blijven aan den eed door hem aan het nieuwe bewind afgelegd; op zijn verzoek kwam hij in garnizoen te Nijmegen.

De kleine Pierre, die nu al heel goed Hollandsch had leeren spreken, ging sedert eenige weken naar school, d.w.z. naar een „heusche leerschool".

Een jaar lang was hij op de bewaarschool geweest bij een oude juffrouw, gewezen baker, die niet veel anders gedaan had dan de kinderen „zoet houden". Met een twintigtal jongetjes en meisjes had hij in een benauwde kelderwoning elken dag eenige uren over den grond gekropen, nu en dan een liedje gezongen of met zijn kornuitjes gekibbeld of geplukhaard. Werd het rumoer al te erg, b.v. wanneer een van de jeugdige discipelen den ander de haren uit het hoofd dreigde te trekken en de gekwelde het op een luid gillen zette, dan stond de oude „maîtres" op, deelde links en rechts in het wilde een paar oorvegen uit, wat het spektakel gewoonlijk nog verergeren deed en nam daarna weer rustig in haar leunstoel plaats om te breien of een dutje te doen.

Maar nu zou hij naar de groote school gaan.

Juffrouw van Galen zelve bracht hem er heen; Pierre had er niet veel zin in; alsof hij een voorgevoel had van hetgeen hem wachtte, was hij erg stil onder weg.

Hij was nu — vermoedelijk tenminste, want men wist niet precies hoe oud hij was — acht jaar ongeveer en groot en sterk voor zijn leeftijd. Zijn donkere oogen keken flink en vrijmoedig rond en de bedompte, onfrissche atmosfeer had de blozende kleur niet aan zijn wangen kunnen ontnemen. Eerlijk en openhartig had hij nu en dan buien van geweldige drift, die zijn stiefmoeder slechts met moeite kon bedwingen.

Het schoollokaal bestond uit een laag, bedompt vertrek met steenen vloer, kleine vensters, die uitzagen op een binnenplaats, wrakke tafels en bouwvallige banken.

Daarvoor stond de lessenaar van den schoolmeester, aan de voorzijde behangen met een paar bakken voor de leien enz.; aan den anderen kant hingen plak, roede en bullepees.

De schoolmeester was een lange, broodmagere man van omstreeks zestig jaar, in een kalen, vettigen, zwarten rok, donkerbruine, korte broek en zwartwollen kousen gekleed; op zijn hoofd droeg hij een kalotje, op zijn grooten, rooden neus een hoornen bril met ronde glazen.

Hij ontving juffrouw van Galen en Pierre op uiterst deftige wijze in het schoollokaal, waarin reeds een dertigtal kinderen aanwezig waren en ijverig op hun leien zaten te krassen.

„Komt gij daar, madame, met den jeugdigen discipel die begeerig is zijn eerste schreden te zetten op den weg der wijsheid en der godvruchtigheid?" vroeg hij met een neusklank.

„Ja, mijnheer, en ik hoop, dat hij gehoorzaam zijn zal en het goed bij u maken; het is een lieve jongen en...."

Op dit oogenblik hoorde men een kletterend geluid en de schoolmeester keek verschrikt om.

Twee der jongens uit de voorste rij waren, achter zijn rug, in gevecht met elkaar geraakt en de een, een roodharige bengel, had getracht zijn tegenstander met zijn lei op het hoofd te slaan. Toen de andere hem, door te duiken, ontweek was de lei op den grond in stukken gevallen.

,,Hendrik Woutersz," riep de schoolmeester met luide stem, ,,begeef u fluks naar gindschen hoek, na te voren de door u opzettelijk vernielde lei, thans in stukken, te hebben opgeraapt en bijeenverzameld. De door u aangerichte schade zal door uw achtenswaardigen vader vergoed moeten worden; gij kunt hem dit mededeelen; en gij, Diederik Palm, verwissel van zetel met Lodewijk Peters".

Vervolgens wendde hij zich weer tot juffrouw van Galen: ,,En thans madame, deel mij den juisten naam en voornamen van dit jeugdig menschenkind mee, opdat ik deze in mijn register inschrijve."

Zijn blik viel op Pierre en hij vervolgde: ,,Laat ik u thans reeds zeggen, o knaap, dat het niet tot de goede vormen behoort zijn vingers in den mond te steken, wanneer men met anderen in gezelschap is".

Juffrouw van Galen nam Pierre zachtjes de hand uit den mond en zei: ,,Zijn naam is Pierre van Elst", en zachter liet zij er op volgen: ,,Ik zal u later wel wat meer over hem vertellen. Mijn man en ik, wij zijn de stiefouders".

,,Goed, goed!" antwoordde de schoolmeester luid en daar er opnieuw kabaal dreigde te ontstaan, voegde hij er wat haastig aan toe: ,,Ge doet beter nu te retireeren, madame, en de zorg van den knaap Pierre verder aan mij over te laten".

Juffrouw van Galen deed aldus, knikte Pierre vriendelijk toe en vertrok; de schoolmonarch wees den jongen een plaats op een der achterste banken aan en zei: ,,Voorloopig hebt ge niets te doen dan op te letten, stil te zitten en te zwijgen".

Vervolgens ging hij voor het groote, zwarte bord staan en schreef daarop met groote, sierlijke krulletters, de woorden: ,,Willem de Zwijger, de Vader des Vaderlands", en gelastte daarna: ,,Neemt uw schrijfboeken, o knapen, en schrijf dit exempel naarstiglijk na".

Met hevig lawaai werden de leien gekregen en zetten de knapen zich tot schrijven, niet zonder eenig geharrewar, gestoot en geduw.

,,Intusschen komt gij hier, Hendrik Woutersz en reciteer mij den 38sten Psalm".

De jongen trad aarzelend naar voren, keek verlegen rond en begon toen hakkelend:

,,Groot.... en.... eeuwig.... Opperwezen!
Zeer te.... te....."

,,Vreezen" vulde de meester aan. ,,Continueer Hendrik!
,,Zeer te vreezen".

,,Gij hebt mij ook zeer te vreezen, Hendrik!" brulde de meester, en de jongens gierden het uit.

,,Straf mij in uw gramschap niet," vervolgde de knaap snel, doch bleef daarna weer steken.

,,Toon mij toch dat uw kastijden," hielp meester, maar zonder succes: Hendrik wist niet meer.

,,Thans zal ik u kastijden, Hendrik Woutersz, voor uw luiheid en indolentie. Neem dit mes en snijd mij van den wilg in den tuin een stevigen tak, dien gij mij hier brengen zult".

Met een benauwd gezicht nam de knaap het knipmes aan; het duurde vrij lang vóór hij met den wilgentak terug-

kwam. De meester zwaaide er een paar malen mee door de lucht, greep toen eensklaps den armen knaap bij de linkerpols, en diende hem een zestal ferme slagen op den rug toe.

De gestrafte brulde, schreeuwde en trachtte zich los te rukken, wat hem eindelijk gelukte; daarna nam hij snikkende weer zijn plaats in.

Een kwartier later werden de schrijfboeken opgehaald, de meester deelde lof en blaam uit, vooral het laatste, en een der knapen — de jongen die met Hendrik Woutersz gevochten had, — ontving met de plak een drietal slagen op de vlakke hand, wat den knaap van pijn deed ineenkrimpen.

Eindelijk sloeg het halftwaalf. De meester zette in en de kinderen zongen op zeurigen, dreinerigen toon:

Wij danken u voor 't onderricht,
Dat gij ons geeft voor onzen plicht,
Wij zullen vlijtig leeren (bis).
Gij maakte 't herte ons verheugd
En leert ons cijfren en de deugd.
Dag lieve, goede meester (bis).

Daarna renden allen de school uit en de meester stak zijn pijp op.

Dien eersten dag haalde juffrouw van Galen Pierre af en vertelde deze honderd uit van hetgeen hij gehoord en gezien had.

„En moeder, die eene jongen kreeg van den meester drie van die gemeene, harde klappen op zijn hand, omdat-ie zijn boek beknoeid had, maar dat kon-ie niet helpen. Maar die andere jongen met die groote ooren, die had 't gedaan, ik heb het zelf gezien, maar de meester, die wou niet luisteren en het was toch gemeen, hé, moeder?"

Juffrouw van Galen glimlachte om Pierre's verontwaardiging en zei, dat ze het ook gemeen vond.

De volgende dagen ging Pierre alleen naar school en paste zich vlug aan het schoolleven aan.

Hij had een scherp, helder verstand, leerde vlug lezen en schrijven — ook mooie krulletjes trekken — en werd als een wonder van geleerdheid beschouwd, omdat hij Fransch kende.

Maar vooral op straat toonde hij zich in zijn kracht. Vliegers oplaten, knikkeren, haasje-over spelen, behoorden tot zijn geliefkoosde liefhebberijen, doch vooral soldaatje spelen! De van Galen's hadden maar vastgesteld, dat hij 8 Maart, op denzelfden datum als de verdreven Erfstadhouder, geboren was en op zijn laatsten verjaardag had hij een trompet en een blikken sabel gekregen, waarmee hij dolgelukkig was.

Zijn pleegvader zag dit, hoe vreemd het ook moge klinken, met eenige bezorgdheid aan. Zelf had hij, in zijn jeugd, vol geestdrift en idealen, de officiersloopbaan gekozen, maar in den loop der jaren was hij bitter teleurgesteld. Het was hem gebleken, dat het „mooie" van de militaire carrière voor een groot deel op schijn berustte; het traktement was heel gering, het leven zwaar en moeilijk. Was men te velde, ja, dan had men afwisseling genoeg, maar ten koste van hoeveel leed en ellende! Werd hij gewond of verminkt of mocht hij sneuvelen, dan zou zijn vrouw van een mager pensioentje moeten leven. Zelfs al bleef hij in het leven, dan zou hij, als afgedankt soldaat, nergens voor deugen en stond hongerlijden en bedelen hun te wachten. En de saaie, eentonige garnizoensdienst gaf evenmin een benijdenswaardig bestaan. Vele zijner kameraden doodden zich den tijd met drinken, spelen of nog erger dingen, staken zich in schulden,

en leidden een ongebonden leven, waarin van Galen echter nimmer behagen had geschept.

Toen hem dan ook bleek, dat Pierre een tamelijke voorliefde voor het soldaat-worden aan den dag legde, hoopte hij, dat deze van voorbijgaanden aard zou zijn en dat Pierre mettertijd een ander beroep zou kiezen.

„'t Is zoo jammer, vrouw, dat wij geen geld genoeg hebben, om hem een goede opvoeding te geven; de jongen is blijkbaar van deftige afkomst en bezit een scherp verstand en goede hersens om te leeren. Hij zou eigenlijk advocaat of dokter of zoo iets moeten worden, maar daar is natuurlijk geen sprake van".

„Och Frans, hij is nog zoo jong en wie weet wat de tijd brengen zal! Als de Stadhouder nog eens terugkomt en al dat Fransche gespuis het land uitgejaagd wordt. Ik heb altijd nog hoop, dat het volk nog eens tot bezinning komt...."

„Voor het oogenblik is daar weinig kans op.... de Prins van Oranje, de Erfstadhouder, is in Engeland, en men hoort weinig van hem.... Napoleon is machtiger dan ooit".

„Ik vind het zoo vreeselijk akelig, dat ik niets van mijn broer Robert hoor," klaagde juffrouw van Galen, „nadat hij naar Engeland vertrokken is, heb ik geen enkel bericht meer van hem gekregen en ik weet zelfs niet of hij nog leeft...."

Van Galen's gelaat nam een sombere uitdrukking aan; sedert zijn huwelijk met Marie de Rogere had hij, evenmin als zijn vrouw, iets gehoord van den ouden baron, zijn schoonvader, en van zijn zwager Louis; de luitenant wist alleen, dat beide mannen hem fel haatten, en, dank zij hun invloed bij het Patriottische gouvernement, hadden zij hun best gedaan om van Galen op alle mogelijke manieren den voet dwars te zetten.

Marie had haar broer Robert kennis gegeven van haar huwelijk met den luitenant van Galen en van dezen een zeer hartelijk schrijven uit Engeland, waar hij zich met de Stadhouderlijke familie bevond, ontvangen.

Toen zij hem echter eenigen tijd later bericht gezonden had, dat haar man, door den nood gedwongen, dienst genomen had in het Bataafsche leger en dat zij den kleinen Pierre als kind aangenomen hadden, was op dit schrijven geen antwoord gekomen; ook nadat Marie een tweede schrijven aan Robert de Rogere gezonden had, vernam zij niets van haar uitgeweken broer.

„Misschien neemt Robert het me kwalijk, dat ik niet uitgeweken ben, maar deel uitmaak van het Bataafsche leger; je weet zelf, Marie, dat ik het waarachtig niet voor mijn genoegen gedaan heb en als hij daarom boos op ons zijn mocht...."

„O, nee," hernam zijn vrouw, „ik heb Robert uitvoerig geschreven hoe alles in zijn werk gegaan is en het ligt heelemaal niet in zijn karakter om, zelfs al was hij 't niet met je handelen eens, door een bot stilzwijgen zijn ongenoegen te toonen. Ik vrees dat hem iets overkomen is.... er wordt overal zoo gestreden..... je hoort telkens van gevechten... nu hier, dan daar... en Robert is zoo heftig en vermetel....", en zij barstte in snikken uit.

Zij dacht aan haar ouden vader, van wien zij wist, dat hij haar in zijn hart toch wel liefhad, maar onder den overheerschenden invloed van haar broer Louis, zich van haar had afgewend. Den ouden man zou het ongetwijfeld diep treffen, als hij zijn zoon Robert voor altijd zou moeten missen, want hoezeer hij ook, aangezet en misleid door Louis, tegen het Huis van Oranje was gekeerd en daardoor in botsing was gekomen met zijn oudsten zoon, lag er toch, in zijn hart begraven, een sterke genegenheid voor Robert, dien hij, al mocht hij de heftigheid en de

drift van den jongen man, die niets ontzag, ook afkeuren, toch eigenlijk hooger stelde dan de berekenende, kalme en vormelijke Louis.

Van Galen stond op, sloeg den arm om zijn schreiende vrouw, en troostte haar.

„Kom, kom, er is geen enkele reden om zoo wanhopig te zijn! Het is erg onveilig op zee en er kunnen honderden redenen zijn waarom een brief uit Engeland verloren raakt. Misschien is Robert in Duitschland of wie weet waar, en, ik zeg het uit ondervinding... als men te velde is komt 't tal van malen voor, dat een brief nooit op zijn bestemming komt. Daarbij zijn ze hier op het oogenblik heel wantrouwend ten opzichte van de correspondentie met Engeland, en 't zou me niets verbazen als 't later bleek, dat een of meer brieven van Robert onderschept zijn. Komaan, breng Pierre maar naar bed.... de jongen valt om van den slaap".

En inderdaad.... het pleegkind der van Galens zat aan tafel met een stuk kleurkrijt op een vel papier te teekenen, maar het krijt schoot telkens uit en de krullebol knikte dan met een schok voorover.

Lachend bracht juffrouw van Galen hem naar de bedstede, waarin hij sliep en toen zij terugkwam zei ze tegen haar man:

„'t Is toch een aardige lieve jongen! Als het ons eigen kind was, kon ik niet meer van hem houden! Ik zou toch wel eens willen weten of zijn tweeling-broertje nog bij dien boer in Elst is".

„Waarschijnlijk wel," antwoordde haar man. „Als ik ooit weer dien kant uitkom, zal ik er toch eens naar informeeren... Komaan, ik ga naar bed.... ik heb morgen vroeg weer dienst".

Hij klopte zijn pijp uit en begaf zich met een bezwaard hart ter ruste.

HOOFDSTUK V.

Het avontuur van Gijs Geertsen.

Den 12en September 1799 landde een Russische divisie, 7000 man sterk, onder den luitenant-generaal Hermann, op de reede van Texel, kort daarna door een tweede gevolgd. In samenwerking met de Engelschen zou men oprukken in vier colonnes, twee naar Bergen, een derde naar Oud-Karspel en Heer Hugowaard, de vierde naar Hoorn.

Bij de rechter-colonne bevond zich de Prins van Oranje.

Tusschen de dorpjes Camp en Groet aan den rand gelegen — Camp het dichtst aan zee — stond de boerenwoning van Gijs Geertsen, eigenlijk niet veel meer dan een groote hut met slechts twee vertrekken, een zoldertje en een kleine stookplaats. Gijs was ruim dertig jaar, zijn vrouw Grietje een paar jaren jonger; hun eenig dochtertje Matje nog slechts zes.

Geertsen had een zwaar en moeilijk leven; hij bezat een klein stukje land in pacht, dat hem echter maar weinig opleverde. Voorts ging hij nu en dan op de konijnenjacht, op gevaar af van door de koddebeiers gepakt en gestraft te worden, of, bij gunstig weer, op de vischvangst in de onmiddellijke nabijheid van de hut. Grietje zorgde voor de eenige geit en een drietal schapen.

Hun woning stond erg eenzaam en er gingen dagen om dat zij niemand zagen.

Geertsen en zijn vrouw waren trouwe aanhangers van het Oranjehuis en hoewel zij weinig bemerkten van de Patriottische regeering, en de Fransche overheersching, had het hun toch erg gegriefd, toen zij vernomen hadden,

dat de Erfstadhouder verjaagd was en de Franschen hier den baas speelden. Maar nu zou het anders worden!

Reeds op den 30sten Augustus kwam Gijs opgewonden thuis en vertelde: „De generaal Brune is met een heele macht troepen in Alkmaar gelegerd.... het zou me niets verwonderen of de Engelschen komen, met onzen braven Prins, uit den Helder oprukken om ze te verdrijven".

Maar Geertsen had misgeraden! Schoorl en Groet werden door Bataafsch-Fransche troepen bezet en op 10 September rukten zij onder generaal Daendels noordwaarts, den vijand tegemoet. Het dorp Camp werd door hen bezet, maar toen zij verder noordwaarts drongen, werden zij door de Engelschen bij Petten teruggeworpen.

Eerst op 12 September rukten de Russen op hun beurt voorwaarts.

Twee uur vóór het aanbreken van den dag trok de generaal-majoor Pouthoff langs den Slaperdijk van Petten naar Camp, gevolgd door het gros van de rechtercolonne onder generaal Hermann.

Gijs Geertsen had in die dagen rust noch duur; in de nabijheid van zijn woning waren Fransche wachtposten opgesteld, maar hij kon ze niet verstaan en vermeed ze ook zooveel mogelijk.

Van een hoog duin had hij des middags beweging van troepen gezien in de richting van Petten en zoodra de duisternis gevallen was, verliet hij zijn woning, om op verkenning uit te gaan.

„Gijs, blijf toch thuis!" smeekte Grietje, „als die Fransozen je snappen, schieten ze op je en als je eens vallen mocht, wat moeten Matje en ik dan beginnen! Bemoei je er niet mee en laten ze 't onder elkaar uitvechten".

Maar Gijs wilde niet luisteren.

„Ik weet in het donker den weg en zal ze wel ontloopen; zoodra ik bij de Engelschen of bij de Russen ben, loop ik geen gevaar meer".

Het was nieuwe maan en stikdonker; alleen iemand, die zoo door en door met het terrein bekend was als Gijs Geertsen, kon den weg vinden. In den zwoelen avond volgde hij eerst den weg van Camp naar Groet langs den duinrand; hij had nog geen tien minuten geloopen, toen hij zich hoorde toeroepen: „Halte là! Qui vive?"

Gijs bleef bewegingloos staan; hij begreep, dat hij bij een Fransche voorpost gekomen was en aarzelde wat te doen. Wegloopen of zich bekend maken? Hij behoefde echter niet lang in tweestrijd te blijven, want plotseling hoorde hij zich in het Fransch iets toeroepen. Even later verschenen een tweetal militairen, waarvan een 'n brandende lantaarn en de ander een flambouw droeg.

De langste der twee mannen — Geertsen zag dat het een sergeant was — vroeg hem iets op barschen, dreigenden toon in het Fransch. Gijs maakte de beweging van iemand die gaat slapen en wees in oostelijke richting, het woord „Groet" uitroepende. De Franschen voerden een kort, levendig gesprek, waarna een hunner wegging en even later terugkwam met een ouden snorrebaard, die Gijs in slecht Hollandsch vroeg: „Wie ben je en wat moet je hier?"

„Ik heet Gijs Geertsen en woon op een kwartier gaans van hier. In de buurt heb ik konijnenstrikken uitgezet, maar er zat niks in en nou ga ik weer naar huis. Laat me alsjeblieft gaan, heeren, ik doe niemand kwaad!"

Weer overlegden de Franschen in hun taal en eindelijk vroeg de sergeant „Tabac?"

Gelukkig had Geertsen een zakje met het begeerde bij zich, en overhandigde het den sergeant, waarop de oude soldaat hem toesnauwde: „Maak als de drommel, dat je

naar huis komt, pummel, en laat je niet meer zien of je zult het leelijk bezuren!" Tegelijkertijd trok hij zijn sabel en gaf Geertsen er een flinken klap mee tegen het zitvlak.

Terwijl de Franschen in een spottend gegrinnik uitbarstten, maakte Geertsen nijdig en met woede in het hart dat hij wegkwam. Dat zou hij die vervloekte Franzosen betaald zetten! Wacht maar!

Nu liep hij door tot hij aan den Slaperdijk gekomen was en volgde dien noordwaarts, zonder verder te worden lastig gevallen. Na een half uur geloopen te hebben meende hij eenig geruisch te hooren; hij wierp zich op den grond, en luisterde. Het geluid werd allengs sterker en weldra hoorde hij twee of meer personen in een hem onbekende taal een gesprek voeren. Weer aarzelde hij wat te doen. Het waren vermoedelijk Engelschen, die daar naderden, Engelschen, die den Stadhouder weer in het land wilden brengen en dus zijn vrienden, die hij helpen wilde. Maar hij begreep heel goed, dat hij ernstig gevaar liep een bajonetsteek of een kogel te krijgen, als hij zich plotseling vertoonde en vóór hij tijd zou hebben zich bekend te maken.

Gijs ging languit tegen de dijkglooiïng liggen en wachtte.

Hij hoorde eerst de beide sprekers langs hem heen gaan, toen eenigen tijd niets en daarna weer een paar personen, die echter tot zijn blijde verrassing Hollandsch spraken.

„Wat is het hier geweldig donker!" zei een stem. „Ik denk dat we binnen een kwartier op de Fransche voorposten zullen stuiten, als generaal Brune tenminste niet teruggetrokken is."

„Ik heb hoop, dat we ze overvallen zullen, Hoogheid."

Gijs Geertsen kon zich niet langer bedwingen en riep, terwijl hij bleef liggen, met vrij luide stem: „Goed volk! Oranje boven! Leve de Prins! Niet schieten!"

De beide personen bleven staan en een hunner riep: „Wie is daar? Kom te voorschijn, als je een goed Hollander bent".

Tegelijkertijd blies hij even op een fluitje, waarop eenige personen op een drafje kwamen aanloopen; een hunner droeg een lantaarn.

Geertsen vertoonde zich, de muts in de hand, en baron Mollerus, de persoon, die den Erfprins vergezelde, vroeg hem, terwijl een andere man de lantaarn voor Gijs' gezicht hield: „Wie ben je, kerel?"

„Gijs Geertsen, Hoogheid.... generaal... een goed Hollander en een vijand van de Franzosen. Oranje boven, zie je, da's altijd mijn leus geweest".

„De man is geloof ik wel te vertrouwen," zei de Erfprins zachtjes en Mollerus vroeg verder: „Woon je hier in de buurt en wat doe je voor de kost?"

„Ik woon tusschen Camp en Groet, en wat ik doe....? ja, zoo wat van alles.... visschen, een beetje landbouw... och ja, ziet u... alles waar wat mee te verdienen valt.... zoo'es 'n knientje pakken as 't kan".

„O, zoo, 'n strooper dus!" zei Mollerus half lachende, „dan ben jij geloof ik juist de man, dien wij hebben moeten. Je kent 't terrein zeker goed tusschen Camp en Groet?"

„Opperbest, generaal, met de oogen dicht kom ik overal waar ik wezen wil".

„En weet je waar de Fransche posten staan?"

Gijs Geertsen krabde zich eens achter 't oor en antwoordde toen wat onzeker: „Zoo precies niet, maar..... in Camp liggen er zoowat driehonderd en in Groet niet veel minder...., dan...."

Intusschen werd het geluid van een marcheerende colonne steeds duidelijker hoorbaar, en Mollerus zei snel:

„Vertel maar alles wat je weet aan een mijnheer bij wien ik je brengen zal.... je moet maken dat we om de Franschen kunnen heentrekken en ze verrassend overvallen. Als je je zaken goed doet krijg je een gouden ducaat, maar als je verraad pleegt den kogel. Wees dus gewaarschuwd!"

„Geen nood, generaal!" antwoordde Geertsen opgewekt. Vijf minuten later geleidde hij de Russen langs den Slaperdijk tuschen dezen en Groet door, langs binnenwegen, in de Fransche linies; een ander deel der aanvallers had Geertsen een zoodanige plaats aangewezen, dat de Franschen, die uit Camp hun kameraden te hulp zouden komen, in een hinderlaag moesten vallen.

Om Gijs te beletten verraad te plegen, had men hem de armen op den rug gebonden en een onder-officier met een geladen pistool liep naast hem.

De aanval had plaats met het aanbreken van den dag; juist toen de eerste schoten vielen, ging de zon boven Groet op en wierp een schemerachtig zwak licht op de duinen en de verspreide hutten, met moeite de morgennevels verdrijvend.

De Franschen werden volledig verrast en hoewel zij zich dapper verdedigden, moesten zij weldra het veld ruimen. Een oorverdoovend geknetter en geknal brak aan alle zijden los en, ware de aanval niet zoo verrassend geweest, de Russen waren, in weerwil van hun overmachtig aantal, misschien teruggeworpen.

Want de ruwe, woeste onderdanen van den Czaar gedroegen zich niet als geoefende soldaten, maar als wilden. Alle verband raakte verloren; zij schoten maar in het wilde weg en leden meer verliezen door het eigen vuur dan door dat der Franschen. Sommigen namen hun geweer bij den loop en sloegen als razenden om zich heen; anderen drongen de huizen en hutten binnen om te plunderen. Woest en zonder eenig verband drongen zij onstuimig door naar Schoorl, in twee massa's, over en langs de duinen. Alsof zij tot elken prijs de eer van den dag wilden veroveren, stoven zij, in ordelooze horden, in de richting van Bergen en ook hier werden de Franschen door hun onverwachte komst volledig verrast.

Op een reusachtig, grijs paard gezeten, rende generaal Hermann allen vooruit en na een hoogst wanordelijk en hardnekkig gevecht namen de Russen ten koste van buitengewoon groote verliezen, te acht uur bezit van Bergen. Onmiddellijk verspreidden de woeste horden zich binnen het stadje om te plunderen en te rooven.

Luitenant van Galen, die deel uitmaakte van de bezetting van Bergen, had dapper gestreden en een schampschot langs de rechterwang gekregen. Door de overmacht gedwongen terug te trekken, had hij met een tiental soldaten de wijk genomen in een der grootere huizen van de Markt en onderhield van daaruit een levendig vuur op de verspreide Russen.

Weldra zag hij van uit het venster afdeelingen Franschen in de richting van de Markt al schietende voorwaarts dringn en de Russen voor zich uitdrijven, voor zoover zij niet gewond of gedood neerstortten.

„Hoezee, mannen!" schreeuwde hij luidkeels, „voorwaarts! de zege is ons! de Russen vluchten!" en stormde de trappen af, door zijn manschappen gevolgd.

Juist kwam hij buiten, toen de Russische generaal Hermann, door een viertal ruiters gevolgd, te paard, op de Markt verscheen. Het ros van den generaal had een kogel in het achterbeen gekregen en Hermann steeg af, blijkbaar met de bedoeling een ander paard te bestijgen.

Maar van Galen stoof op hem af en greep hem in den kraag, zoodra hij op den grond stond, terwijl zijn man-

schappen de vier ruiters beschoten. Twee er van renden weg, één viel gewond ter aarde, van den vierde steigerde het gewonde paard en wierp zijn berijder af.

De reusachtige Hermann verweerde zich als een razende en sloeg met woede van zich af; wellicht ware hij aan van Galen's handen ontkomen, als een paar soldaten hun luitenant niet te hulp waren gekomen om den Russischen generaal op den grond te werpen en te binden.

Intusschen hadden de uit Bergen verdreven Gallo-Bataven, versterkt door de reserve uit Egmond, na een moorddadig gevecht, het dorp hernomen en de Russen naar Groet en Schoorl, vervolgens naar de Zijpe teruggedreven.

De aanvallers hadden zich zoo sterk aan sterken drank, door de plundering verkregen, te goed gedaan, dat zij bij rijen stomdronken langs den weg of in de hutten der boeren lagen.

Wat was er intusschen met Geertsen gebeurd?

Toen de Russen langs Groet trokken was hij, met goedvinden van zijn geleider, achtergebleven, daar hij niet meer noodig was, en had een Engelsch goudstuk, de toegezegde belooning, gekregen.

Ongelukkig voor hem was de wachtpost, die hem des avonds te voren aangehouden had, bij de nadering der Russen in het dichte hout gevlucht en van daaruit den vijand blijven bespieden. Zij zagen dat de armen van Geertsen losgemaakt werden, dat hij iets ontving en daarna in vrijheid werd gesteld.

Zoodra Geertsen alleen was sprongen zij op hem af en namen hem gevangen. Het Engelsche goudstuk in zijn zak was een verpletterend bewijs van zijn schuld.

De terugtocht der Russen uit Bergen ontaardde in een wilde vlucht, een ware paniek; hun verliezen waren

ontzettend, en vruchteloos trachtten enkele bevelhebbers hen tot staan te brengen.

De Russische luitenant-generaal Jerepsoff hield halt dicht bij de woning van Geertsen; zijn paard was sterk bezweet en trilde op zijn beenen. Naast hem reed een nog jeugdige knaap, achter hem een wachtmeester.

Telkens weer schreeuwde Jerepsoff de hem voorbij rennende vluchtelingen toe, enkele officieren bij den naam noemende, doch niemand luisterde naar hem. Alleen enkele gewonden, door bloedverlies verzwakt, vielen in zijn nabijheid neer. Ook het paard van den wachtmeester was gewond. Eensklaps sprongen een vijftal Franschen uit het hout te voorschijn en omringden den Russischen bevelhebber. Onmiddellijk trok de wachtmeester zijn pistool en schoot een der aanvallers neer. Doch de andere Franschen bleven niet achter. Een geweerschot trof Jerepsoff in het hoofd en deed hem dood neerstorten; een ander schot trof den wachtmeester; een of twee seconden bleef deze nog te paard zitten, toen stortte hij zijdelings op den grond.

Een andere kogel trof den knaap in den schouder; het door hem bereden paard, door het schieten verschrikt, stoof weg, wierp den knaap af, vlak voor de deur van Geertsen's woning, en rende daarna de duinen in. De Franschen zetten de vervolging voort, zonder zich verder om de gevallenen te bekommeren.

Telkens weer kwamen vluchtelingen voorbij, doch de vervolgers werden minder in aantal en bleven eindelijk, toen de duisternis begon te vallen, geheel weg.

Grietje Geertsen, door het voortdurend schieten en schreeuwen doodelijk beangst, had de deur van het kleine huisje stevig gesloten en was, met de schreiende Matje op den

schoot, sidderend en bevend de terugkomst van haar man blijven afwachten. Nu en dan had ze het gewaagd om het hoekje van 't gordijn door het kleine venster te kijken en dan had zij woeste, groote kerels in vreemde uniformen zien voorbijhollen en een enkelen zien vallen.

Waar of Gijs toch bleef? Hij was den geheelen nacht weggebleven; nu was 't reeds na den middag en nog was hij niet terug.... ze was doodelijk ongerust. Als hij maar niet gevangengenomen was.... als hem maar niet een ongeluk was overkomen. Juist nu, bij al dat schieten en dat vechten, had ze zoo dolgraag gewild, dat hij thuis was geweest.... dat gaf haar zoo'n moed en steun... als 't niet geweest was om Matje geen angst aan te jagen, zou ze in schreien zijn uitgebarsten... Maar nu had ze sedert een paar uren niets meer gehoord. Gijs was nog steeds niet terug.... ze kon haar nieuwsgierigheid niet langer bedwingen, ontsloot de deur, gelastte Matje achter in de kamer te blijven en stapte naar buiten, angstig rondziende.

Het eerste wat haar blik trof waren twee lichamen op den grond uitgestrekt.... het eene was dat van een man, 't tweede was dat van een knaap, bijna een kind nog.

Haar afschuw overwinnende trad zij naar het lichaam van den man toe; het was dat van een groot, forsch gebouwd militair, naar zijn uniform te oordeelen, een hooggeplaatst officier. Een kogel had hem in het voorhoofd getroffen; hij was dood en reeds bijna koud.

De knaap daarentegen leefde nog; hij bloedde zachtjes uit een wonde in zijn rechterschouder en zag doodelijk bleek. Toen Grietje hem naderde, sloeg hij even de oogen op, keek haar zonder uitdrukking even aan en sloot ze daarna weer.

Op twee of drie plaatsen lagen nog opgedroogde sporen van bloedplassen; nergens in den omtrek was echter een levend wezen te zien.

Grietje had medelijden met den gewonden knaap; hoewel doodelijk beangst, besloot zij den ongelukkige niet aan zijn lot over te laten. Schuw liep zij om het lijk van den gesneuvelden Russischen officier heen, greep den knaap stevig onder de schouders en sleepte hem voorzichtig in haar woning, waar ze hem op een stroobed in een hoek van de kamer neervleide. Ze trok zijn kiel en hemd los en bekeek de wonde; de kogel had alleen het vleesch van den schouder geraakt en geen been getroffen. Maar toen zij hem eenigszins verder ontkleedde, bemerkte zij, dat de gewaande jonge man een.... meisje, een vrouw was! Hoe kwam deze er toe, in uniform gekleed, deel te nemen aan een gevecht? vroeg vrouw Geertsen zich vol verbazing af, een verwondering die nog toenam, toen zij bemerkte, dat de jonge vrouw een trouwring droeg! !

Maar die verbazing belette de practische boerin niet om te doen wat hoog noodig was, integendeel, haar medelijden was door de omstandigheid dat de gewonde haar sexe-genoot was, nog versterkt. Ze haalde enkele benoodigdheden; vlug en handig maakte ze de kwetsuur schoon en verbond die met pluksel en linnen. Vervolgens goot zij de gewonde wat brandewijn in de keel, wat deze spoedig tot bewustzijn bracht ,al kostte 't haar een hevige hoestbui.

„Heb je pijn, arm schepsel!" vroeg ze goedig, vergetende, dat de jonge vrouw haar natuurlijk niet verstond.

Het antwoord was haar dan ook volmaakt onbegrijpelijk, en ze besloot de gekwetste voorloopig maar rustig te laten liggen; dat zou haar vermoedelijk het meest goed doen en het spoedigst doen herstellen.

Maar waar Gijs toch bleef.... hij was nu bijna vier-entwintig uur weg!

Twee dagen later vernam de ongelukkige vrouw dat

haar man door de Franschen gevangengenomen was, dat men hem op heeterdaad betrapt had op het verleenen van hulp aan den vijand en dat hij te Alkmaar als verrader was doodgeschoten.

De duinen en het bosch van Bergen, waar het hevigst gevochten was, leverden nog dagen daarna een allertreurigst schouwspel op. Het geheele terrein was als bezaaid met lijken, gekwetsten en allerlei oorlogsmateriaal.

De woeste Russen, die hoewel gekwetst, er het leven niet hij hadden ingeschoten, weigerden hardnekkig zich over te geven en verspreidden allerwege schrik en ontsteltenis door hun wilde verschijning. Ongevoelig, ook wanneer men hun welwillend en menschlievend tegemoet trad, namen zij liever de vlucht in het dichtst der bosschen dan hun kwetsuren te laten verbinden of op andere wijze met hun vijanden in aanraking te komen. Zij verkozen liever van honger om te komen dan in krijgsgevangenschap te gaan.

Talrijk en vreeselijk waren de beroovingen, plunderingen, brandstichtingen en mishandelingen van vrouwen, grijsaards en kinderen waaraan de woestelingen zich schuldig maakten.

HOOFDSTUK VI.

Een zeetochtje.

Alphonse Eykenbroek, zooals hij genoemd werd, was een paar weken te voren dertien jaar geworden. Evenals bij Pierre had men een willekeurigen datum voor zijn verjaardag gekozen en wel 12 September, den dag waarop in 1792 de nieuwe tijdrekening in Frankrijk begonnen was. Alphonse was nu een stevige, flinke knaap, lang voor zijn jaren, met een prettig, open gezicht, levenslustig en door en door gezond.

In het laatst van September 1805 waren Eykenbroek en zijn vrouw voor een weekje naar Utrecht vertrokken om den zilveren bruiloft van de Jansen's — vrienden van hen — en tevens het huwelijk van de dochter bij te wonen in de oude bisschopsstad.

Alphonse logeerde gedurende dien tijd, evenals Maartje, in den Haag bij Eykenbroek's zuster en zwager, burgermenschen zonder kinderen.

Het was fraai, helder, wat winderig weer, en Alphonse had een groot deel van den middag met een buurjongen, Dirk van Heel, door de stad gekuierd, en ook met enkele andere jongens gespeeld, geravot en kattekwaad uitgehaald.

Daarna waren ze gaan kijken naar het optrekken van de lijfwacht van Zijne Excellentie, den Heer Raadspensionaris Schimmelpenninck, die sedert April van dat jaar aan het hoofd der Bataafsche Republiek stond.

Met bewondering keken de jongens naar de Gardegrenadiers, met hun mutsen van berenvel, hun rokken en

broeken van wit laken met rooden kraag, naar de groene infanterie, de artillerie, de dragonders en huzaren, allen in sierlijke, pronkerige uniformen. De jongens vonden het alles schitterend mooi, maar onder het volk op straat hoorde men sterk afkeurend spreken over den advocaat, den zoon van den Deventer wijnkooper, die zich met zulk een vorstelijke, militaire praal omgaf en koninkje speelde! Dat kwam niet te pas in een democratische republiek, vonden velen.

Maar toen het militaire schouwspel voorbij was, zochten de jongens een ander vermaak, andere afleiding.

„Weet je wat we gaan doen!" zei Alphonse tegen zijn vriendje Dirk, „'n twintig minuten gaans boven Scheveningen weet ik een schelpenvisscher te wonen, die mijn stiefvader goed kent. Hij heeft een sloep, en die vragen we te leen, die geeft-ie wel, en dan gaan we lekker een beetje varen! Ga je mee?"

Dirk vond het een goed plan; ze stapten stevig door, vonden den visscher thuis en deze had er geen bezwaar tegen zijn sloepje een uurtje in gebruik te geven aan den pleegzoon van den rijken Eykenbroek, dien hij te vriend houden moest. Ze stapten in het schuitje, ieder greep een riem en weldra waren ze aan 't roeien. Maar 't viel niet mee... de riemen, die ze veel te stijf vasthielden, bezorgden hun blaren in de handen en het roeien was erg vermoeiend. Na 'n kwartiertje zei Dirk: „Laten we de riemen in het zand steken, rechtop, dan binden we daar de sloep met het touw aan vast en blijven zoo lekker op en neer dansen". Zoo gezegd, zoo gedaan! Ze bleven vóór in de schuit, met den rug naar het strand en koelden hun handen in het water af.

Toen Dirk van Heel een poosje later omkeek, zag hij tot zijn hevigen schrik, dat het dreggetouw gebroken en

de boot reeds een paar honderd meter van het strand weggedreven was. Hij gaf een luiden schreeuw en riep: „Alphonse! Kijk eens... o hemel! we zijn losgeraakt! 't Touw is kapot.... daar staan de riemen nog!"

Verschrikt keek Alphonse op; het was helaas waar! De boot danste op de golven, met den kop naar het noordwesten.... langzamerhand begon het strand zich vager en onduidelijker af te teekenen... Dirk had het loshangende eind van het dreggetouw opgetrokken.... het was geheel doorgesleten!

Een oogenblik waren de beide jongens verstomd van angst en schrik; toen begon Alphonse, met de handen voor den mond, zoo luid hij kon, te schreeuwen: „Ahoy! Ahoy!" en Dirk volgde zijn voorbeeld, in de hoop de aandacht te zullen trekken. Maar het strand was geheel verlaten... geen sterveling was te zien en het wanhopig gebrul der beide knapen had geen enkel effect... de wind was zuid-oost en droeg het geluid van het strand af.... bovendien was het ebbe....

De toestand, waarin de beide knapen zich bevonden, was verre van benijdenswaardig. Het liep tegen vijf uur, en begon reeds te schemeren, terwijl de vrij felle wind, die de knapen licht huiveren deed, langzamerhand meer opstak.

De boot had geen roer en de beide riemen waren op het strand achtergebleven, zoodat zij geen enkel middel bezaten om den koers van het kleine vaartuig te wijzigen. En, wat hun lot nog ernstiger maakte, was de omstandigheid, dat zij noch voedsel noch drank bezaten en dat de duisternis begon te vallen.

Eensklaps barstte Dirk in een luid schreien uit en riep: „Ik wou dat ik niet met je mee gegaan was! Ze zullen thuis natuurlijk vreeselijk in onrust zitten... als ik terug-

kom, krijg ik een verschrikkelijk pak ransel van mijn vader, dat weet ik zeker! Als we ten minste ooit weer aan wal komen!.... misschien zijn we al verdronken vóór het een uur verder is, Alphonse!"

Zijn kameraad was eigenlijk ook bang, maar te trotsch om het te laten blijken. Hij klappertandde van de kou...

De kust was nu heelemaal niet meer zichtbaar en de duisternis viel snel, terwijl het lichte bootje op-en-neer ging op het steeds onstuimiger wordende water.

„Laten we probeeren de doften uit te breken en daarmee te roeien," stelde Alphonse voor. Maar hoe ze ook trokken, schopten en rukten, de beide bankjes bleken stevig bevestigd en onwrikbaar te zijn; moedeloos gingen de knapen zitten, Dirk halfluid snikkende.

Alphonse dacht aan de oude Maartje en hoe zij in angst zou zitten over hem, wanneer hij niet thuis kwam. En morgen zouden Eykenbroek en zijn pleegmoeder hooren dat Alphonse verdwenen was.... Morgen! zouden zij den heelen nacht zonder eten en drinken op de wijde, donkere zee moeten blijven rondzwalken? Hij vond het toch eigenlijk wel heel akelig, al deed hij zijn best om zich tegenover Dirk goed te houden. Als 't begon te stormen... Nergens was een licht te zien... de jongens hoorden niets dan het loeien van den wind en 't bruisen van het water om hen heen. Ze hadden geen flauw idee van den tijd, nu 't geheel donker was geworden, want het was nieuwe maan en alleen de sterren gaven een heel zwak licht; de hemel was tamelijk duister en wolkflarden joegen boven hun hoofden aan het uitspansel voort.

Bibberend waren zij naast elkaar op den bodem van de sloep gekropen en hielden zich stevig vast; angst, honger en kou hielden hen uit den slaap.

Opeens sprong Alphonse, nadat zij een paar uren aldus

in doffe wanhoop hadden doorgebracht, op en zei tegen Dirk op levendigen toon:

„Luister eens goed! Ik geloof, dat ik stemmen hoor! Zou er een schip in de buurt zijn! Dan zijn we gered!"

Ook Dirk spande zich zooveel mogelijk in om tusschen de geluiden van wind en golven den klank van een menschelijke stem op te vangen en daar... waarachtig! hij hoorde nu duidelijk in noordelijke richting spreken!

Onmiddellijk, zonder eenig overleg, begonnen de beide jongens nu zoo luid en aanhoudend mogelijk te schreeuwen, hoewel zij nergens iets van een vaartuig konden onderscheiden. Als zij even ophielden, luisterden zij of zij weer eenig menschelijk geluid konden onderscheiden, maar te vergeefs. Was 't dan een vergissing geweest?

Zij hadden zich nu heesch geschreeuwd en waren op het punt hun pogingen te staken en zich, wanhopig aan hun noodlot over te geven, toen Alphonse plotseling een flauw schijnsel, recht voor zich uit, ontdekte.

„Hoera! we zijn gered!" schreeuwde hij zoo luid hij kon en Dirk en hij brulden weer uit al hun macht. Eensklaps klonk een stem, waarschijnlijk door een scheepsroeper, in het Fransch: „Ahoy! wie daar?"

„Een losgeslagen boot met twee jongens er in! Help ons alsjeblieft! We zijn al urenlang op zee en we hebben geen eten en drinken! We kunnen niet roeien, want we hebben geen riemen!" schreeuwde Alphonse.

Ze hoorden een dof gemompel, maar konden niets verstaan; het licht werd echter allengs duidelijker en helderder, een halve minuut later zagen zij flauwtjes den omtrek van de voorzijde van een vaartuig. Een man op de voorplecht verscheen en richtte een tweede lantaarn — deze met een fellen, langen lichtbundel — op de sloep waarin zich de beide jongens bevonden.

„Houd je stevig vast!" riep de man, ditmaal in het Hollandsch. „We moeten je te loevert voorbij, anders overzeilen we je sloep en dan zijn jullie voor de haaien!"

Hij riep een paar bevelen aan iemand die zich achter op het schip bevond en toen tegen de knapen: „We zullen je een lijn toegooien! pak 'm, maar zorg, dat je niet uit de boot getrokken wordt! Zachtjes bijvieren en inpalmen!

Bijna op hetzelfde oogenblik vloog een eind touw in losse slagen, in de sloep; Dirk greep het en gedachtig aan de waarschuwing, liet hij het losjes door zijn handen glijden, terwijl Alphonse het uiteinde wist te bemachtigen, dit stevig vasthield en zich schrap zette tegen een der doften. Het vreemde vaartuig schuurde nu langs de sloep, die, naarmate Dirk het touw steviger vasthield, de beweging van het schip volgde en meegetrokken werd.

De beide jongens trokken nu in; de man, die hun het touw toegeworpen had, wierp een touwladder uit en lichtte hen met een lantaarn bij.

Een minuut later waren de beide knapen niet zonder eenige moeite — de zee was erg ruw — aan boord van het grootere vaartuig geklauterd.

Een groote, forsche man, in zeemanskleeding, belichtte hun gezichten met een lantaarn en vroeg hun: „Hoe komen jullie zoo hulpeloos rond te dwalen? Waar komen jullie vandaan?"

Alphonse vertelde hem in korte woorden wat er met hen gebeurd was en wie ze waren; de man hoorde zwijgend toe, en zei toen:

„Dan mag je wel blij zijn dat je door ons opgepikt bent. Ga nu maar mee, naar beneden, dan kun je een kroes warme koffie en een boterham krijgen. In het voooronder kunnen jullie wel gaan slapen en morgen zullen we dan verder zien".

De man ging hun voor en in het halfdonker strompelden de jongens hem achterna; de beloofde maaltijd werd hun verstrekt en daarna wees de man hun een slaapplaats aan op een paar stroozakken, die naast elkaar op den grond lagen. Dirk, uitgeput van kou en vermoeienis, viel vrij gauw in slaap, maar Alphonse bleef nog lang wakker. Hij dacht er aan hoe doodelijk ongerust de oude Maartje over hem zou zijn... Eykenbroek en zijn vrouw zouden den volgenden dag thuiskomen.... zouden zij vóór dien tijd weer in Den Haag teruggekeerd zijn?.... hij had geen flauw begrip van de plaats waar zij zich bevonden.... zou het schip, dat hun gered had, een visschersvaartuig zijn? — het was zoo donker, dat hij niets had kunnen onderscheiden.

Maar ten slotte overmande ook hem de slaap.

Den volgenden morgen was het al heelemaal licht toen zij gewekt werden door een jongen van een jaar of achttien, die hun in half Hollandsch, half Engelsch gelastte op te staan en aan dek te komen.

Vlug stonden de beide jongens op en nu het licht was konden ze zien, dat het verblijf, waar zij den nacht hadden doorgebracht, al bijzonder vies en smerig was. Gelegenheid om zich te wasschen vonden zij nergens en dus gingen zij maar naar boven, zooals ze waren.

Het was nu mooi, helder weer; de wind was gaan liggen en de zee vrij glad. Het vaartuig bleek een vrij groote kotter te zijn, die in de richting links van de zon, dus noordwestelijk zeilde. Behalve den roerganger bevonden zich vier of vijf matrozen aan het dek, waarvan twee, ieder met een zeekijker gewapend, scherp uitkijk hielden; de overigen zaten of lagen aan dek.

Een lange, magere man, met een donker uiterlijk — een Italiaan of een Spanjaard dacht Dirk — en een rood

litteeken op de linkerwang, kwam naar hen toe en keek hen scherp en onderzoekend aan, vooral Alphonse.

„Is het waar, dat je het pleegkind van burger Eykenbroek uit Arnhem bent?" vroeg hij.

„Jawel, burger!" antwoordde Alphonse.

„En hoe is je eigen naam?"

Alphonse kreeg een bloedroode kleur en zweeg, beschaamd en verlegen, dat hij zijn eigen naam niet noemen kon.

„Heb je nog broers of zusters?" vroeg de ander.

„Alleen een broertje, dat even oud is als ik.... waar die is weet ik niet. Hij heet Pierre.... mijn tweelingbroertje".

De lange man zweeg en dacht eenige oogenblikken na.

„Hoor eens, jongens, we zijn op weg naar.... nu ja, naar een plaats ergens ter hoogte van Petten.... het zal dus nog wel een poosje duren vóór we daar zijn. Maar we zullen misschien gelegenheid hebben dicht onder den wal te komen... de sloep hebben we op sleeptouw genomen. Als ik jullie nu een stel riemen geef, zie je dan kans naar den wal te roeien?"

Alphonse dacht even na.

Petten was heel ver van den Haag, ergens in de buurt van den Helder, naar hij meende. Als ze dus eerder van boord zouden kunnen gaan waren ze dichter bij huis.... hij zag wel een beetje tegen het roeien op, maar....

„Wat vind jij?" vroeg hij aan Dirk. Deze knikte toestemmend.

„Goed. Dan kunnen jullie aan dek blijven als je wilt en ik zal zorgen, dat je wat te eten krijgt. Maar zoodra 't je gelast wordt, ga je onmiddellijk naar beneden, en blijft daar tot je geroepen wordt, wat er ook gebeurt. Begrepen?"

De man keek hen met zijn gitzwarte oogen zoo dreigend

en doordringend aan, dat de beide jongens het niet waagden te spreken, maar alleen zwijgend knikten.

Ze gingen op het dek zitten en de jeugdige matroos, die hen geroepen had, bracht hun enkele scheepsbeschuiten, een paar haringen en een blikken bus met koude koffie.

Alphonse en Dirk vonden het nu wel niet direct heel erg smakelijk, maar ze hadden honger en werkten het dus naar binnen.

De kotter had alle zeilen bijgezet en doorsneed met groote snelheid het grijs-groene water van de Noordzee. Soms meenden ze in oostelijke richting de kust te kunnen onderscheiden, maar het was in de verte nog erg wazig en nevelachtig.... 't Kon dus ook gezichtsbedrog zijn.

„Wat zou het voor een schip zijn?" vroeg Dirk zachtjes aan Alphonse. „Ze praten Engelsch, Hollandsch en Fransch.... er is geen visch aan boord.... dat weet ik zeker. Die zwarte kerel heeft een leelijk gezicht.... hij lijkt meer op een Italiaanschen struikroover dan op een schipper".

Vóór Alphonse antwoorden kon, riep een der matrozen op den uitkijk: „Ahoy here!" Onmiddellijk kwam de kapitein, dezelfde die hen den vorigen avond ontvangen had, te voorschijn en tuurde met zijn kijker scherp in de richting, die de matroos hem aanwees..... er heerschte blijkbaar eenige spanning.

„Weet je wat ik geloof?" zei Alphonse, „dat we op een smokkelaar zijn. Die matrozen hebben overal geweren klaar gezet en je merkte wel, ze zijn erg bang voor vreemde schepen. Daarom moeten we naar beneden, als er wat gebeurt..... dan kunnen we niets oververtellen, snap je".

Dirk knikte, maar 't werd hem 'n beetje angstig te moede. 't Leek een loos alarm te zijn, want de kapitein liet weldra zijn kijker zakken en de matrozen gingen weer

aan hun gewone werkzaamheden of lui op het dek liggen.

Een half uur later maakte de uitkijk opnieuw alarm en ditmaal zag Alphonse ook heel vaag de omtrekken van een vaartuig.

„Naar beneden, jongens!" schreeuwde de lange man hun toe, „en blijf daar of wee je gebeente!" Hij scheen erg boos en opgewonden.

Alphonse en Dirk haastten zich hun oude verblijf weer op te zoeken, in spanning en vreeze van hetgeen er gebeuren zou. Het was vrij duister in het kleine ruim waar zij zich bevonden, want al het licht kwam door de nauwe opening waardoor zij binnen gekropen waren, een gat van een paar vierkante voeten. Weldra hoorden zij druk heen en weer loopen boven hun hoofden en scheen het of de vaart van den kotter versneld werd. Ook leek het of er met zware voorwerpen heen en weer geschoven werd. Nu en dan hoorden zij den kapitein met zijn zware, barsche stem bevelen geven.... in het Engelsch naar zij dachten.

De beide jongens voelden zich niets op hun gemak.... als de kotter, waar zij zich op bevonden, inderdaad een smokkelschip was, zou het misschien leelijk met hen kunnen afloopen....

„Ik wou maar, dat we goed en wel aan wal waren," zei Dirk zuchtend, „want..." Eensklaps hoorden zij een doffen knal.... blijkbaar een kanonschot, weldra door een tweede gevolgd.

Kort daarna knetterden eenige geweerschoten boven hun hoofden... de kotter was blijkbaar in gevecht geraakt. Maar het duurde niet lang... het schieten hield op en een half uur later kwam men hen halen.

Toen Alphonse en Dirk boven kwamen zagen zij, dat een stuk van het gangboord weggeschoten was, terwijl

dicht bij den mast een plek bloed lag, wat hun een rilling over het lichaam joeg.

Een van de matrozen droeg zijn arm in een verband, terwijl een ander bezig was zijn voet te verbinden. Blijkbaar had de kotter enkele schoten gekregen, maar van het andere schip was niets meer te bespeuren; daarentegen zag Alphonse tot zijn groote vreugde, dat zij dicht onder de kust liepen.

„Vooruit jongens," zei de lange man, „de sloep ligt klaar met de riemen er in.... Met een half uurtje roeien ben je aan wal en dan moeten jullie maar zien, dat je verder komt. Als ze je vragen door wie je opgepikt bent, dan zeg je maar: door de Scheveningen XIV, schipper Pronk, versta je! en over al hetgeen je verder gehoord of gezien moogt hebben, heb je je mond te houden. Ik weet waar jullie woont en hoe je naam is.... als ik merk, dat je uit de school geklapt hebt, zal ik jullie wel weten te vinden! En nu afmarsch! !"

Alphonse en Dirk bedankten hem voor de genoten gastvrijheid, klommen af in de sloep, grepen de riemen en roeiden recht op het strand aan; weldra waren zij een paar honderd meter van den kotter verwijderd, die om den noord hield en langzamerhand uit het gezicht verdween.

„Ik wou dat ik wist waar we ergens zijn", zei Alphonse terwijl hij met alle kracht aan zijn riem trok en telkens omkeek, om zich te overtuigen, of de sloep wel in de goede richting bleef. „Gelukkig is het vloed, dat helpt een handje!"

„Oef, wat is dat zwaar werk!" klaagde Dirk. „'t Is net, of we niet opschieten! Maar ik ben toch maar blij, dat we niet meer op dat schip zitten.... die kerels zagen er zoo onguur uit!"

Intusschen roeiden ze uit alle macht door; eindelijk

kwamen ze in ondiep water en met een smak werd de sloep op het strand geworpen. Dirk viel achterover en kwam met zijn hoofd op den rand der sloep terecht; hij uitte een kreet van pijn en voelde naar zijn oor, waar het bloed uit druppelde. Alphonse viel bovenop hem en kneusde zijn rechterarm tusschen zijn riem en de roeibank; de sloep bleef onbeweeglijk liggen. Ze klommen er uit en stonden nu naast elkaar op het verlaten, kale strand. Hooger op waren de duinen, dichtbegroeid met helm en verderop kreupelhout; nergens was een mensch te zien, nergens een hut of huis.

„We moeten maar landwaarts ingaan," zei Alphonse, terwijl hij zijn pijnlijken arm wreef; „hier blijven staan deugt nergens toe". Dirk was nog wat verdoofd door zijn val, maar ging toch mee. Ze probeerden de sloep wat hooger op het strand te trekken, maar toen dit werk te zwaar bleek voor hun krachten, lieten ze het vaartuig aan zijn lot over en klommen tegen de duinen op, waarbij ze tot de enkels in het zand zakten.

„Hoe laat zou het zijn?" vroeg Dirk hijgend. „Ik begin honger te krijgen, maar niet in harde beschuit en haring".

Alphonse keek naar de lucht. „Ik denk een uur of twee, drie.... ik wou dat ik wat te drinken had".

Zij sukkelden nog een eindje voort, dwars door het kreupelhout en kwamen eindelijk op een vrij breed pad; nauwelijks hadden zij dit vijf minuten gevolgd of zij zagen een jonge man van een jaar of negentien op hen toekomen, die verbaasd staan bleef toen de beide jongens hem naderden.

't Was een tenger gebouwde jongen, als boer gekleed: een weitasch hing hem op de heup.

„Waar komen jullie vandaan?" vroeg hij in het Hollandsch, maar met een eenigszins buitenlandsch accent.

Alphonse vertelde in korte woorden welke avonturen zij beleefd hadden en wie zij waren.

„En heeft die Scheveningsche visscher jullie tot hier toe mee genomen?" vroeg de jonge boer. „En ging hij daarna weer naar het noorden? Dan had hij zeker zijn vangst nog niet binnen... of... ik begrijp 't niet goed, maar enfin... gaat maar met me mee". De beide jongens gingen naast hem loopen.

„Waar zijn we hier ergens?" vroeg Dirk.

„Dicht bij het dorp Schoorl," antwoordde de boer.

„Schoorl? Waar ligt dat ergens? Nooit van gehoord!"

„Noordwest van Alkmaar, in de duinen."

„Alkmaar!" riep Alphonse verschrikt; dat was uren ver van Den Haag. Waren ze zóó ver van huis afgedwaald!

„Kunnen we niet wat eten en drinken?" klaagde Dirk.

De jonge man haalde uit zijn weitasch een viertal groote appelen te voorschijn, die door de jongens gretig werden opgeknabbeld.

„'t Is nog een stijve drie kwartier loopen," zei de boer, „vóór we aan de woning van.... mijn moeder zijn; 't is wel jammer van de sloep, maar als ik iemand kan vinden, die me helpen wil, zal ik hem vanavond nog ophalen".

Doodmoe en uitgeput kwamen ze eindelijk aan de woning van vrouw Geertsen, dicht bij Camp.

De jonge vrouw, die moeder Geertsen in '99 naast het lijk van den gesneuvelden Russischen generaal aangetroffen had, was liefderijk door haar verzorgd, doch het duurde vrij lang voor zij tot bewustzijn kwam. Aanvankelijk had zij geen besef van haar toestand en van de plaats waar zij zich bevond; haar in het Russisch gestelde

vragen verstond vrouw Geertsen natuurlijk niet; langzamerhand echter kwam zij tot haar volle besef, ook van het sneuvelen van haar metgezel. Zij bleek goed Fransch te spreken, een taal welke haar gastvrouw door den omgang met allerlei Franschen zoo wat had leeren verstaan. ,,De redster van haar leven," zooals zij vrouw Geertsen noemde, vertelde zij het volgende onder veel tranen:

,,Alexander Jerepsoff was een Russisch officier van burgerlijke afkomst, die het door zijn militaire bekwaamheden en groote dapperheid op betrekkelijk jongen leeftijd tot generaal had gebracht. Zijzelf was een gravin Tjermilev, vier-en-twintig jaar oud, en had zes jaar geleden een huwelijk uit liefde gesloten met den veel ouderen generaal, tegen den wil van haar familie, die haar daarom geheel verloochend had. De generaal had uit zijn eerste huwelijk een zoontje, dat nu omstreeks acht jaar oud moest zijn. Nadat zij een jaar getrouwd waren, werd hun een dochtertje geboren, dat de moeder onder de hoede van een ouden bediende, Iwan, in een dorp (dat naar de beschrijving die zij er van gaf, Petten moest zijn) had achtergelaten. Over dit kind verkeerde zij nu in grooten angst."

,,Maar hoe kwam u er in 's hemels naam toe, in uniform mee te vechten?" vroeg vrouw Geertsen, die in stomme verbazing dit romantische verhaal had aangehoord en slechts met veel moeite begrepen had.

,,Toen mijn man aan de expeditie naar Holland moest deelnemen, nam ik dadelijk het besluit, niettegenstaande zijn verzet, hem met mijn kind te vergezellen. Maar eigenlijk meegevochten heb ik natuurlijk niet. Trouwens er waren meer vrouwen aan boord," voegde zij er eenigszins aarzelend aan toe.

,,Als kind heb ik op ons landgoed heel veel paard gereden, en steeds in jongenskleeding; aan boord vond ik het ook veel gemakkelijker en toen wij naar Bergen optrokken vergezelde ik mijn man te paard." Opeens begon zij hevig te snikken. ,,Mijn arme, kleine Olga! och lieve God! als haar maar niets overkomen is! Iwan is oud en bang.... Mijn brave, goeie Sacha dood.... alsof dat niet erg genoeg is! Alles op eens weg!" Eerst nu scheen de hevigheid van haar verlies tot haar door te dringen en hartstochtelijk begon zij te weenen en te jammeren, niet bij machte haar smart langer in haar gemoed opgesloten te houden.

Vrouw Geertsen beloofde zoo spoedig mogelijk in Petten een onderzoek te zullen instellen naar de kleine Olga Jerepsoff: ze was zoo goed als haar woord en reeds den volgenden dag bracht zij de kleine met zich mee. De dolgelukkige moeder omhelsde haar kind hartstochtelijk, en liet de kleine aanvankelijk geen oogenblik van zich.

Het was een zware gang voor vrouw Geertsen geweest: overal in de duinen lagen dooden, overal zag zij de sporen van het gevecht, verbrande huizen, vernielde boomen, uitgeplunderde hofsteden. Maar ten slotte was zij toch in Petten, dat al weer door den vijand verlaten was, en door links en rechts te vragen, had zij ontdekt dat een klein Russisch meisje bij een goedhartige oude vrouw was ondergebracht. Toen de teruggeslagen Russen door Petten gevlucht waren, was ook Iwan de angst om het hart geslagen: hij had het kind bij de oude vrouw achtergelaten en was zijn landgenooten gevolgd.

Een paar dagen later stak de wondkoorts bij Olga's moeder weer op; de jonge vrouw verkeerde wekenlang in levensgevaar en het was niet het minst aan de goede zorgen van vrouw Geertsen te danken, dat zij in het leven bleef.

Van de nieuwe gevechten om Bergen bemerkte men weinig of niets in het afgelegen huisje in de duinen; toch was het een verademing voor de bewoners der Noord-Hollandsche duinen, toen de Russo-Anglische troepen voor goed aftrokken.

Toen de genezing eenmaal ingetreden was kwam de jonge vrouw spoedig op krachten. Zij hielp vrouw Geertsen in de huishouding, verzorgde den kleinen akker, ging visschen en bracht zelfs nu en dan een stuk wild thuis. De kleine Olga en Matje Geertsen waren onafscheidelijke vriendinnetjes geworden.

Nog steeds droeg mevrouw Jerepsoff manskleeren en de enkele buren en kennissen van vrouw Geertsen wisten dan ook niet beter of Paul (haar eigenlijke naam was Paula) was een jonge man; op haar verzoek hielp Grietje haar geheim bewaren.

Op een harer zwerftochten door de duinen had Paula de beide jongens aangetroffen. Het was nu zes jaar geleden, dat haar man gesneuveld was; zij sprak thans goed Hollandsch en het was haar gelukt zich in verbinding te stellen met enkele vrienden in Rusland, die haar met groote tusschenruimten wat geld deden toekomen en haar tevens op de hoogte hielden van de wereldgebeurtenissen. Om weer naar Rusland terug te keeren, daaraan dacht ze geen oogenblik. Een vreeselijke haat bezielde haar tegen de Franschen, die haar gemaal hadden doen sneuvelen, en in die haat werd zij gesterkt door Grietje Geertsen, die, evenals haar man gedaan had, 'n innige gehechtheid koesterde voor het Oranjehuis, en de Franschen, die haar man gefusileerd hadden, als vleeschelijke duivels beschouwde, die van het aardrijk verdelgd moesten worden.

,,Hier breng ik je een paar vreemde vogels!" zei Paula, toen zij met de beide jongens de hut binnentrad, en zij

vertelde in korte woorden hoe zij Alphonse en Dirk gevonden had en wat er met hen gebeurd was.

,,Dat had leelijk met jullie kunnen afloopen!" zei Grietje. ,,Maar komaan! ik zal eerst een paar flinke boterhammen voor jullie snijden en dan zullen we overleggen, hoe we jullie naar huis kunnen brengen",

Terwijl de jongens met volle monden zaten te eten, ging Paula een paar mannen zoeken om de achtergelaten sloep op te halen; een uur later keerde zij terug, en vroeg:

,,Wat doet je vader, Alphonse?"

,,Op het oogenblik niets; hij heeft vroeger een branderij gehad maar nu leeft hij van zijn geld in Arnhem".

,,En jouw vader, Dirk?"

,,Die is lid van de Nationale Vergadering," zei Dirk niet zonder zekeren trots. ,,Hij is een heel goeie vriend van generaal Daendels, en van mijnheer Paulus...."

Paula's gezicht betrok; zij begreep dat de beide knapen tot families behoorden, die erg Franschgezind waren.

,,Dus jullie bent zeker ook blij, dat de Stadhouder verjaagd is en dat we nu vrijheid, gelijkheid en broederschap hebben?" vroeg zij hun spottend.

,,Natuurlijk!" zei Dirk. ,,Wie zou dat niet! De Franschen hebben ons vrijgemaakt van het juk der slavernij en de groote keizer Napoleon..."

,,Weet je wat, jongens", viel vrouw Geertsen hen in de rede, ,,jullie moesten nu maar naar bed gaan; in de schuur liggen wel een paar bossen stroo, waar je op slapen kunt. Morgen zullen we bericht aan je ouders sturen".

,,Dat jonge goed raaskalt al net zoo hard als die vervloekte Keezen," zei Paula, toen zij 's avonds met vrouw Geertsen alleen was. ,,Die Eykenbroek heb ik wel eens hooren noemen... een hevig Patriot, een handlanger van de Franschen".

„Die kinderen weten niet wat ze zeggen... ze praten hun ouders maar na," merkte Grietje op.

„Wat ik niet begrijp, is dat ze met een Scheveningsche pink tot hier toe zouden zijn komen varen; eerlijk gezegd geloof ik er niets van. Ik denk dat ze door den kotter van Brown uit Dover zijn opgepikt: dien heb ik vanmiddag een eind uit den wal gezien. Morgen zal ik ze wel onder handen nemen en de waarheid laten zeggen," besloot zij.

En inderdaad, toen Paula de beide jongens allerlei bijzonderheden liet vertellen over de „Scheveningen XIV" spraken zij zich zoo dikwijls tegen en raakten zoo in verwarring, dat ze eindigden met de waarheid te bekennen, en tevens dat ze uit angst voor de dreigementen van den langen, zwarten man gelogen hadden.

Uit Alkmaar werd aan Dirk's vader bericht gezonden, dat de beide jongens gered waren en zes dagen later kwamen hun respectieve vaders hen afhalen, innig verheugd dat de beide knapen, die men doodgewaand had, nog in leven waren.

Tot groote verwondering van Eykenbroek weigerde Paul Paulowna, zooals zij zich was gaan noemen, een ruime geldelijke belooning van den ex-jeneverstoker aan te nemen. Een reden voor die weigering gaf zij echter niet op.

Twee jaar later stierven vrouw Geertsen en haar dochtertje beiden aan typhus.

Jonge boerenmenschen, die dicht bij de hut van Geertsen woonden, hadden een klein kapitaaltje geërfd, alsmede een huisje, van een oude tante in Nijmegen en gingen zich in die stad metterwoon vestigen.

De weduwe Jerepsoff lokte het weinig aan om alleen met haar dochtertje in de eenzame duinstreek te blijven

wonen en dus nam zij het besluit met Krelis Japikse en zijn vrouw en met Olga naar Nijmegen te trekken en daar te gaan wonen.

Het was haar vrij onverschillig, waar zij zich ging vestigen en daar haar gezondheid in den laatsten tijd slechter geworden was, hoopte zij in Nijmegen goede geneeskundige hulp te kunnen krijgen.

Zoowel de hut van Geertsen als de woning van Japikse werden verkocht en het viertal — Olga's moeder nu als vrouw gekleed — ondernam welgemoed de lange reis.

HOOFDSTUK VII.

Een Koninklijke Kweekeling.

Sedert Juni 1806 was de oude Bataafsche Republiek het Koninkrijk Holland geworden. Een Nederlandsche deputatie had den Keizer nederig gevraagd: „Uwe Majesteit gelieve te vergunnen dat Prins Lodewijk Napoleon, de broeder van Uwe Majesteit, zal optreden als koning van Holland, hoogste chef van onze Republiek; aan hem dragen wij, met volledig en eerbiedig vertrouwen de bewaring van onze wetten, de verdediging onzer politieke rechten en al de belangen van ons dierbaar vaderland op".

En de machtige keizer had genadiglijk toegestemd.

De jonge koning meende het goed; zwak van karakter, ijdel en prachtlievend, goedhartig en welwillend trachtte hij wel de belangen der Hollanders te behartigen, maar kon nimmer onder den druk van zijn machtigen broer uit komen.

Luitenant van Galen was, evenals vele zijner kameraden, in dienst gebleven en verwachtte nu spoedig kapitein te zullen worden. Hoewel hij in zijn hart nog altijd hoopte op een terugkeer van een Prins van Oranje, als hoofd van den Staat, was hij langzamerhand aan de veranderde toestanden gewoon geraakt en had, zooals vele Nederlanders, zonder ingenomenheid maar ook zonder afkeer den nieuwen „Koning van Holland" begroet.

Zijn finantieele omstandigheden waren nog altijd vrij treurig en, hoe graag hij ook gewild had, hij was geldelijk

niet in staat zijn pleegzoon iets meer dan lezen en schrijven te laten leeren.

„Toch is het jammer," zei hij soms tot zijn vrouw, „de jongen heeft een goed hoofd, maar er zal niet veel anders overblijven dan hem soldaat te laten worden".

Toen hij Pierre er eens over polste, verklaarde deze het heel goed te vinden om in militairen dienst te gaan.

Eigenlijk was hij niet geheel oprecht met zijn antwoord. Veel liever zou hij zich aan de muziek gewijd hebben dan aan het drillen van recruten. Toen hij tien jaar geworden was, had hij van zijn pleegouders een viool gekregen, en dank zij eenige lessen, die een oude violist, aan beide beenen verlamd, hem uit liefhebberij gegeven had, kon hij thans het instrument met vrij groote vaardigheid bespelen. Pierre bezat een uitmuntend muzikaal gehoor en een natuurlijk talent; hij ging geheel op in de muziek en zou alles ter wereld hebben willen geven om zich in de kunst te volmaken.

Maar hij begreep heel goed, dat daar geen sprake van zijn kon; zijn pleegouders, die het zelf niet breed hadden, konden niet langer voor hem zorgen, nu hij op den leeftijd gekomen was om te beginnen zijn eigen brood te verdienen; dan nog maar het liefst soldaat.

Van Galen hoopte van den nieuwen koning te verkrijgen dat zijn pleegzoon kosteloos opgeleid zou worden tot officier; in dat geval zou hij van rijkswege gekleed worden en hem tevens zijn militaire opleiding gegeven worden.

Juffrouw van Galen deed het innig leed dat haar geliefd pleegkind uit haar huis zou vertrekken; zij voelde heel goed, dat Pierre zonder veel geestdrift den militairen loopbaan aanvaardde en had innig medelijden met hem.

Het verzoek van luitenant van Galen werd toegestaan en sedert drie dagen behoorde Pieter van Elst, of te wel

Pierre, zooals hij nog dikwijls genoemd werd, tot het Korps Koninklijke Kweekelingen, in garnizoen te 's Gravenhage. Tevens werd luitenant van Galen op zijn verzoek naar die stad overgeplaatst.

Het Koninklijk Paleis op het Binnenhof, door Koning Lodewijk met groote kosten tot zijn verblijf ingericht, was later door hem ter beschikking gesteld van het Departement van Oorlog en bestemd tot opleidingsschool voor militaire kweekelingen, later Cadetten- en Pupillenschool genaamd.

Na het plotseling overlijden van den kroonprins aan de croup, was de koning naar het Loo, de koningin naar Turin vertrokken; in den Haag was dus tijdelijk geen hof meer.

Het instituut had tot bestemming: „om de Godshuizen van Zijner Majesteit's goede Hoofdstad zoodra mogelijk van een deel der jongeren, die daarin worden opgevoed, te ontslaan en tevens eenig soulaas toe te brengen aan militairen, die onder den last van kinderen al te zeer gedrukt zijn," zooals het in de officieele publicatie heette. Jammer maar, dat de prachtige zalen van het paleis onder deze verandering van bestemming zoo erg te lijden hadden. Uit de kostbaar, rijk gemeubelde zalen werden de fraaie schoorsteenmantels en spiegels met gebeeldhouwde lijsten ruw weggebroken, de mooie behangsels afgescheurd en naar andere plaatsen overgebracht.

Op de vloersteenen der aloude ridderzaal lieten de jeugdige militairen voortaan de kolven hunner geweren kletteren, zonder eenig ontzag voor de plaats waar zij stonden.

De kazerneering der pupillen nam langzamerhand alle ruimte van het Binnenhof in beslag. Zij waren ingedeeld in 4 klassen van beneden 3, van 3—7, van 7—14 en

boven dien leeftijd: tot deze laatste behoorde ook Pieter en hij zou dan ook al vrij spoedig naar het leger vertrekken.

Niet zonder zekeren trots bekeek hij telkens weer zijn uniform: een kort, grijs buis met hemelsblauwen kraag, één rij knoopen, waarop de letters K. K. (Koninklijke Kweekelingen), grijs vest en dito pantalon, een roode hoed met lus, cocarde en zwarte hanekam, waarom een breed lichtblauw lint, waarop in zwart dezelfde woorden.

Hij was jongen genoeg om zich prettig te gevoelen onder zijn kameraden, al waren er velen onder, die, wat beschaving en goede manieren betreft, nu niet bepaald uitblonken.

De tucht was streng, het excerceeren, vooral in de eerste weken, vermoeiend en afmattend, maar Pieter was gezond en sterk en kon er best tegen. Zijn vrije uren bracht hij bijna uitsluitend bij zijn pleegouders door en genoot dan tevens van zijn viool, die door juffrouw van Galen zorgvuldig bewaard werd.

Toen de Koninklijke Kweekelingen voldoende afgericht waren, maakten zij, eens per week, een militairen marsch door de stad, voorafgegaan door de tamboers en hoornblazers en op die tochten hadden zij gewoonlijk veel bekijks.

Op een dier tochten had er voor Pieter een verrassende gebeurtenis plaats.

De afdeeling Kweekelingen marcheerde door het Lange Voorhout en als gewoonlijk waren tal van voorbijgangers blijven staan om de jeugdige militairen te zien passeeren. Pieter, die in het linkergelid liep, keek, zooals hem geleerd was, recht voor zich uit, maar toch werd zijn aandacht getrokken door een jongen van zijn eigen leeftijd, die tusschen enkele andere personen, oplettend naar de Kwee-

kelingen keek. En plotseling trof het hem, dat die fraai gekleede knaap op hem lijken moest... 't was hem of hij zijn eigen gezicht in den spiegel zag.... kon dat zijn tweelingbroertje Alphonse zijn, dien hij sedert den noodlottigen brand in Elst nooit meer teruggezien had? Zijn hart begon hevig te kloppen.... het bloed steeg hem naar het hoofd en het was hem of zijn adem stokte.... hij waagde het om te zien naar dien knaap, daar op enkele passen afstands van hem verwijderd, maar een nijdige snauw van den sergeant naast hem, deed hem dadelijk weer voor zich uitzien. O, wat zou hij niet hebben willen geven, als hij nu uit het gelid had kunnen loopen, als hij op zijn broertje — want die jongen moest Alphonse zijn! — had mogen toesnellen en hem omhelzen! En hij verwenschte de discipline, waaronder hij stond en die hem de kans afsneed om den verlorene terug te vinden. Tranen van spijt, verdriet en woede kwamen hem in de oogen!

Toen zij in de kazerne teruggekeerd waren, kreeg hij een hevig standje van den nijdigen, ouwen sergeant:

„Als je het weer waagt om te kijken als je in het gelid marcheert, ga je de doos in, vlegel, zoo waar ik van Pommeren heet!" dreigde de sergeant, 'n echte bullebak.

Pieter hoorde nauwelijks naar hetgeen hij zeide.

De herinnering aan Alphonse was in den loop der jaren langzamerhand bij hem vervaagd, maar nu herinnerde hij zich op eens alles weer. De brand in Elst, den dood van zijn moeder, hoe hij door de van Galens was meegenomen en Alphonse in het dorpje bij boer Willems achtergebleven. Later had zijn pleegvader een onderzoek ingesteld, maar hij had van Willems niets anders te weten kunnen komen, dan dat Alphonse door een vreemden heer en dame, die op weg waren naar Luik, was meegenomen: hun naam wist hij niet, maar het waren blijkbaar welgestelde lieden.

Pieter had dan ook altijd in de meening verkeerd, dat zijn tweelingbroertje, als het tenminste nog leefde, zich ergens in Zuid-Nederland moest bevinden.

En nu had hij het plotseling in den Haag ontdekt.... wie weet hoe lang Alphonse in dezelfde stad met Pieter geleefd had, zonder dat een van beiden iets omtrent het bestaan van den ander, zoo dicht bij elkaar, afwist!

Als hij maar vrij geweest was, als hij maar naar Alphonse had kunnen toesnellen! Die gedachte drong zich telkens weer bij hem op en liet hem niet los. Hij moest hem terugvinden! Zoodra hij vrij was haastte hij zich hevig opgewonden naar de van Galens en deelde hun mee, wat hij ontdekt had:

„Vader! Moeder! Ik heb Alphonse gezien! hier in den Haag! Op het Lange Voorhout!" bracht hij hijgend uit, zoodra hij in de kamer was.

Van Galen en zijn vrouw begrepen er eerst niets van... zij dachten er op dat oogenblik geen van beiden aan, dat Pieter's tweelingbroertje Alphonse heette, maar vrij gauw begrepen zij wat de oorzaak was van de opgewondenheid van hun pleegkind, dat gewoonlijk vrij kalm van aard was.

Pierre had van van Galen en zijn vrouw reeds jaren geleden een uitvoerig verhaal gehoord van hetgeen er in 1796 in Elst gebeurd was: den brand in de herberg De Gekroonde Roemer, den dood van zijn moeder en zijn vertrek met de van Galen's; omtrent het lot van zijn tweelingbroertje Alphonse wist men hem echter niets te vertellen dan hetgeen hem bekend was.

In de vurige hoop, dat het toeval hem op het spoor van den jongen, dien hij voor Alphonse hield, brengen zou, dwaalde Pierre, op de eerstvolgende dagen, telkens wanneer hij enkele uren vrij had — het waren er maar

weinige! — door de straten van Den Haag, maar nergens ontdekte hij den knaap en een weemoedig gevoel kwam over hem bij zijn vruchteloos zoeken. Zijn pleegouders waren hartelijk en lief voor hem en behandelden hem als hun eigen kind; Pierre had dan ook een bijzondere toegenegenheid en vereering voor hen, maar toch.... het waren zijn eigen ouders niet, dat besef drong steeds dieper bij hem in naarmate hij ouder werd.

Hoe gaarne had hij iets meer geweten van die arme, onbekende moeder, die een zielig graf gevonden had, daar in Elst, onbekend, vergeten.... Hij nam zich voor, zoodra hij luitenant zou zijn, en de beschikking had over meer vrijheid van beweging dan nu het geval was, naar Elst te gaan en haar laatste rustplaats te bezoeken.

En zijn vader! Hoe zou die er uitgezien hebben? Wat was die geweest? Van Galen had hem verteld, dat zijn moeder een dame was geweest, een vrouw uit den beschaafden stand, die behalve Hollandsch ook Fransch sprak.... zou zijn vader een Franschman zijn geweest?.... En hoe heette hij? 't Kwelde Pierre tusschenbeide heel erg dat hij geen familienaam had.... van Elst was eigenlijk niets.... omdat de van Galen's hem in het dorp van dien naam hadden aangetroffen was hij zoo genoemd... maar dat was geen echte naam... niet den naam van zijn vader... hij was eigenlijk niet meer dan een vondeling, zonder familie, zonder naam.... zonder eenige betrekkingen.....

Een paar dagen na de ontdekking van zijn vermeenden broer kwam Pierre 's avonds thuis en vond daar een meisje van een jaar of veertien op bezoek, dat tegen zijn pleegouders oom en tante zei en aan hem voorgesteld werd als Clara van Ammerzeelen; haar moeder, een zuster van Van Galen, woonde in Elst bij Nijmegen; haar vader was overleden.

Hij was het, die door valsche voorspiegelingen verlokt was om zich aan Claron toe te vertrouwen. Nadat hij door dezen en zijn schurkachtige handlangers was uitgeplunderd, had men hem aan den weg laten liggen, waar hij den volgenden morgen, gestorven van uitputting en koude, door eenige boeren gevonden was. Papieren, die hij bij zich had, wezen uit wie hij was.

Baron van Ammerzeelen had jaren geleden een vurige genegenheid opgevat voor de beeldschoone, zeventienjarige zuster van van Galen, het dochtertje van den Arnhemschen bakker. Het was tot een heimelijke verkeering gekomen; toen de mooie Geurtje hem echter begon te vervelen, had van Ammerzeelen haar willen overlaten aan haar lot, maar haar broeder, Pierre's stiefvader, die toen pas luitenant was geworden, had hem ter verantwoording geroepen, en hem gedwongen zijn zuster te huwen. 'n Geboren lafaard was Geurtje's minnaar voor van Galen's dreigementen gezwicht en had het knappe bakkersdochtertje tot zijn wettige vrouw gemaakt, maar tevens hardnekkig geweigerd haar in zijn huis te ontvangen en met haar in het publiek te verschijnen. Het eenige, waartoe hij te bewegen was, bestond in het toekennen van een — trouwens vrij karige — jaarlijksche toelage aan de moeder van zijn kind, dat later geboren werd. Geurtje, die zoo verstandig was, zich geen „barones" maar eenvoudig „juffrouw" van Ammerzeelen te blijven noemen, vernam bij toeval zijn overlijden, en was na twee jaren weduwschap, hertrouwd met een landbouwer in het dorp Elst, een braven man, vurig aanhanger van het Huis van Oranje, die Geurtje al jaren lang liefhad, en nu voor haar dochtertje een goede stiefvader werd.

Reeds meermalen had Clara den wensch te kennen

gegeven een poosje uit logeeren te gaan bij oom en tante van Galen in Den Haag, bij wie ze veel aan huis kwam, toen deze nog te Nijmegen woonden, doch door verschillende omstandigheden had daar nooit iets van kunnen komen. Nu echter was zij sedert enkele dagen in Den Haag gelogeerd.

Hier ontmoette Pierre haar en hij voelde zich bijna dadelijk sterk aangetrokken tot het lieve, knappe meisje met de donkere oogen en het gracieuse figuurtje, dat zoo in verrukking was over al het moois wat zij in Den Haag zag en zich zoo vriendelijk en hulpvaardig betoonde. 't Speet hem heel erg, toen oom van Galen haar weer naar Arnhem, waar zij door haar moeder afgehaald zou worden, terugbracht.

En verder leefde de jongen enkele jaren in een vrij eentonig leven van exerceeren, lessen leeren, zijn kleeding en uitrusting in orde houden en wachtdienst doen. De genoeglijkste uren van den dag waren die waarin hij zich aan zijn geliefd vioolspel kon wijden; van Galen had kennis gemaakt met een ouden muzikant, die zich, tegen vergoeding van enkele stuivers, bereid verklaard had, Pierre lessen te geven, wat den jongen dolblij gemaakt had.

Zoomin Pierre als Alphonse waren zich bewust dat er een man leefde die bij het overlijden van hun moeder was tegenwoordig geweest en in het bezit was van gegevens, die de beide jongens op weg hadden kunnen helpen om hun afkomst te ontdekken.

De dubbelspion Claron had zijn verachtelijk handwerk nog eenigen tijd voortgezet, doch langzamerhand waren zoowel het Fransche Bewind als de leiders der Prinsgezinden hem gaan wantrouwen, en moest hij trachten op andere wijze aan den kost te komen.

Hij bezat nog altijd het miniatuurportret, de brieven en het stuk papier in cijferschrift, dat hij, met enkele kostbaarheden, na den brand in Elst gestolen had, en die aan de moeder van Alphonse en Pierre hadden toebehoord. De beide brieven droegen noch opschrift noch onderteekening, waren geschreven in Juli 1795 en bevatten weinig of niets wat eenig licht over de beide kinderen en hun afkomst kon verspreiden. De eene meldde, dat alles goed ging, dat de zee erg onstuimig was en er veel zieken aan boord waren, maar dat men goede hoop had binnen enkele dagen het fort in handen te hebben. De tweede was nog korter en behelsde alleen dat „H. in de buurt was en het enthousiasme bij de E. aan het luwen". Claron begreep er niets van.

Maar wat hem veel meer belang inboezemde, dat was het portret. Aanvankelijk had het hem onverschillig gelaten. Maar na zijn bezoek bij den baron de Rogere was het hem plotseling opgevallen hoezeer deze leek op den jongen man, wiens afbeeldsel hij in zijn bezit had en opeens ging hem een licht op.... dat moest Robert, Louis' oudere broeder zijn. Die ontdekking was goud waard!

Maar 't kwam er nu op aan te weten of de moeder van de beide knapen de wettige echtgenoote van Robert de Rogere was geweest; immers dan waren haar beide kinderen mede-erfgenamen van hun schatrijken grootvader, bij diens overlijden. Hij had 't in zijn macht het geheim van hun afkomst te ontdekken, maar als Louis hem een zware som gelds betaalde was hij ook bereid te zwijgen, althans voorloopig. Het geheimzinnige stuk sprak van een trouwacte; voorshands interesseerde hem echter het meest het briefje met zijn veelbelovende woorden, maar ook met zijn geheimzinnige letters en cijfers... juweelen en goud.

Hij had uren en uren achtereen zitten peinzen en zoeken wat die opeenvolging van teekens toch wel voor bedoeling kon hebben... Blijkbaar gaf het schrijven de plaats aan waar de juweelen enz. verborgen waren. Wat beduidde de indeeling van 50 teekens in 5 groepen van tien? Was het misschien geschreven in een vreemde taal die hij niet verstond? Of was bij de oplossing een sleutel noodig die de overleden vrouw in haar bezit had? 't Maakte hem halfdol van woede, dat hij een kostbaar geheim in zijn bezit had en er toch geen gebruik van maken kon.

Zijn sluw brein overwoog nauwkeurig welke de groote voordeelen waren, die hij met zijn wetenschap kon behalen. Blijkbaar waren Pierre en Alphonse een tweeling — hun onderlinge gelijkenis en gelijkheid in leeftijd bewees dit voldoende — van den overleden Robert de Rogere en een vrouw wier naam hem onbekend was. Bewijzen van dit huwelijk had hij echter voorloopig niet in handen. Pierre was pleegkind van arme, Alphonse van rijke lieden. Maar zelfs al lukte het hem van deze laatsten de toezegging van een redelijk groote geldsom te verkrijgen in ruil voor de mededeeling, dat hij, — Alphonse — de wettige zoon van Robert baron de Rogere was en de mede-erfgenaam van een groot fortuin, Claron bedacht met spijt, dat hij de bewijzen van die beweerde afkomst zou moeten leveren en daartoe — hij moest het zichzelf bekennen— was hij niet in staat.

En altijd weer kwam hij tot zijn uitgangspunt terug: als hij maar ontdekken kon waar de trouwacte en de kostbaarheden geborgen waren, dan zou hij zijn doel kunnen bereiken — zonder dat niet.

Voortdurend had hij zorg gedragen op de hoogte te blijven van hetgeen er met de beide knapen gebeurde, en ook ontdekt, dat de vrouw van luitenant van Galen een dochter van den ouden baron de Rogere was.

Het toeval had dus gewild, dat Pierre bij zijn oom en tante terechtgekomen was, al waren deze zich geen oogenblik bewust dat hun pleegkind hun neef was! Nu hadden noch Pierre noch Alphonse in hun gelaatstrekken een sterk de Rogeretype, maar geleken blijkbaar meer op hun moeder, een donkere zuidelijke, terwijl de Rogeres, ook de vrouw van Van Galen, lichtblond waren met blauwe oogen.

't Zag er niet naar uit, meende Claron, dat hij van Pierre ooit veel voordeel zou kunnen trekken; van Alphonse daarentegen was meer te verwachten.

Hij wist door middel van den gouverneur Goudron, die echter van Eykenbroek zijn ontslag gekregen had, en met wien hij in relatie stond bij het doen van allerlei schunnige zaakjes, die het daglicht niet konden velen, dat Alphonse door zijn pleegouders naar een dure Fransche kostschool in Utrecht was gezonden, onder den naam van Alphonse Eykenbroek, naar het heette de zoon van een overleden broer van zijn pleegvader, in wiens voornemen het had gelegen hem over enkele jaren naar Leiden te zenden om daar in de rechten te gaan studeeren.

Maar al spoedig bleek het dat Alphonse alles behalve een studiehoofd had. De rapporten, die monsieur Perrault elke drie maanden naar Arnhem zond, waren altijd vrij slecht; alleen voor Fransch en wiskunde had hij redelijk goede cijfers. Daarentegen muntte hij uit in allerlei lichaamsoefeningen, in al datgene wat wij nu „sport" zouden noemen.

Eykenbroek voorzag zijn pleegkind altijd van een ruim zakgeld en Alphonse was daar niet zuinig mee.

Toen hij zeventien jaar oud was — of liever in het jaar 1808, want men wist natuurlijk niet precies hoe oud hij was — kwam hij van de kostschool thuis, dolblij, dat

hij van de strenge tucht en de saaie lessen van monsieur Perrault bevrijd was, en voor goed! Hij was nu een flinke jonge man, met een knap, open gezicht, goede manieren, en in zijn optreden een ouderen indruk makend dan zijn leeftijd deed verwachten.

Vooral juffrouw Eykenbroek was trotsch op haar pleegkind en haar man eigenlijk ook, al liet deze het niet zoo openlijk merken, terwijl de ouwe Maartje hem bijna verafgoodde.

Toen hij enkele maanden in het huis in de Weverstraat had verblijf gehouden, veel uitgegaan was met jongelui van zijn stand en leeftijd — waarbij hij bij voorkeur het gezelschap van Franschen, althans van Franschgezinden opzocht — en veel plezier maakte, ontbood Eykenbroek hem op zekeren morgen in zijn kamer.

„Ga zitten, jongen," zei hij, Alphonse een stoel wijzende. Alphonse nam plaats en toen hij tegenover zijn pleegvader zat, viel het hem op wat een in-burgerlijke, ordinaire man deze toch eigenlijk was, met zijn rood, dik, slecht geschoren gezicht, zijn vettige kamerjapon, zijn grove, ruwe handen met de zwartgerande vingertoppen, zijn slecht Fransch en plat-Hollandsch, en zijn poenigen geldtrots. En dan dacht hij ook aan de verlegen, onhandige, bekrompen juffrouw Eykenbroek, die een beetje bang was voor haar heerschzuchtigen echtgenoot.

Maar kom, aan die gedachten mocht hij toch eigenlijk niet toegeven. De omgang met zijn aristocratische kostschoolvrienden en Haagsche kennissen was de oorzaak, dat hij zijn pleegouders, waaraan hij toch zoo heel veel te danken had, als echte plebejers was gaan beschouwen, en dat hun eigenaardigheden en manieren hem waren gaan hinderen en tegenstaan. Maar Alphonse bedacht hoe ondankbaar hij was tegenover die menschen, die het zoo

goed met hem vóór hadden en aan wie hij zulke een groote verplichting had.

„Hoor eens, Alphonse," begon de ex-jeneverstoker, „we motten nou 's praten over je toekomst; in studie heb je geen zin, dat spijt me, maar ik kan je niet dwingen. Maar wat dan? Heb je daar al 's over nagedacht?"

„Ja zeker, vader, ik wou officier worden".

„Dat heb ik al gedacht, en ik mot je zeggen, je moeder en ik vinden 't niks niet prettig. We hebben nou wel zoowat vrede, onder Koning Lodewijk, maar de tijden zijn onrustig, en als je eens van ons vandaan moest.... zie je, jongen, dat zou me spijten...."

„Ja vader, maar ik wou dienst nemen in een Fransch regiment.... ik voel niets voor die Hollandsche soldaterij... in het Fransche leger is eer en roem te behalen onder den Grooten Keizer!"

„In het Fransche leger?" riep Eykenbroek verschrikt. Maar Alphonse wist zijn zaak zoo goed te bepleiten en tevens Eykenbroek zoo overtuigend te bewijzen, dat de militaire loopbaan zijn roeping was, de eenige, waarin hij zich gelukkig kon gevoelen, dat zijn pleegvader zuchtend toegaf.

Twee maanden later had hij dienst genomen in een Fransch infanterie-regiment.

HOOFDSTUK VIII.

De ramp te Leiden.

In het begin van de maand Januari 1807 zaten in een achterkamer van een klein huis te Leiden een tweetal mannen bijeen; de avond was al gevallen en een paar vetkaarsen verlichtten slechts gedeeltelijk het vrij groote, maar lage vertrek.

Het huisje stond aan de Boomgaardsteeg, dicht bij de Langebrug, op een paar minuten gaans van het Rapenburg; het was halfvier in den namiddag.

De kamer zag er armoedig uit; het geheele ameublement bestond uit een tafel, een viertal ruwe houten stoelen en een laag kastje, tegen den muur geplaatst. Voor het eenige, vierkante raam hing een oud gordijn, geheel neergelaten.

De eene man was Claron, de andere een als schipper gekleed persoon van omstreeks dertig jaar, met een rood, bol gezicht en vrij gemeen uiterlijk, dien Claron met „Gijs" aansprak.

„De oude baron zal 't niet lang meer maken," zei Gijs, terwijl hij uit een papieren zakje een flinke prop tabak nam en deze in den mond stak, „en zijn zoon Louis wordt dan universeel erfgenaam, tenzij... bewezen kan worden, dat zijn broer Robert getrouwd is geweest en wettige kinderen heeft. Waar zijn de jongens op het oogenblik?"

„De eene, Alphonse, is nog altijd in Arnhem, bij Eykenbroek, de andere, Pierre, is vaandrik in het Koninklijke Leger; waar hij zich op het oogenblik bevindt weet

ik niet. De jongens zijn nu zoowat vijftien jaar en Pierre zal ook wel gauw luitenant worden. Als ik maar met zekerheid kan bewijzen, dat ze wettige kinderen van Robert de Rogere zijn, zou ik wel lust hebben, baron Louis een poets te bakken; de kerel heeft me een smerige streek geleverd en die zal ik hem betaald zetten!" Claron's magere trekken namen een woeste, dreigende uitdrukking aan.

„En die dochter, die met van Galen getrouwd is, hoe staat het daar mee?" vroeg Gijs.

„Haar vader heeft haar onterfd, voor zoover de wet het toelaat, dat weet ik zeker! Nee, als er niets gebeurt, krijgt Louis het heele vermogen van zijn vader in handen en dat moet heel aanzienlijk zijn. Maar de kerel is de gierigheid zelf...."

„Weet je zeker, dat hij het is geweest, die je aan de smokkelaars verklapt heeft?" vroeg Gijs.

„Waarachtig! Hij en geen ander! De laatste maal, dat ik voor Louis de Rogere zaken heb gedaan is het misgeloopen. Hij had me drieduizend gulden meegegeven om in Engeland waren in te koopen, maar ik ben onderweg door straatroovers aangevallen en die hebben me al het geld ontroofd. Dat kan toch gebeuren, niet waar? Dat is toch mijn schuld niet!" eindigde hij met een spotlach.

„Zeker niet! Dat is immers voor eenige jaren met mijnheer van Ammerzeelen ook gebeurd," zei Gijs met een grijnslach.

Claron knikte bevestigend en vervolgde: „Nu, toen ik bij de Rogere kwam en hem van mijn ongeluk vertelde, stoof hij woedend op, beweerde dat ik loog en dat ik het geld voor mezelf gehouden had; hij noemde me 'n oplichter, 'n bedrieger, 'n zwendelaar, weet ik al wat! Van die heele berooving was niks van waar, zei hij".

„Hoe onzinnig!" grinnikte Gijs. „Net alsof je zoo

maar iets verzinnen zou. Wat 'n gemeene verdenking!"

,,We gingen van elkaar als geslagen vijanden. Maar toen ik een paar weken later bij schipper Brown kwam, ontving deze me heel koeltjes en zei: ,,Claron, ik weet precies wie en wat je bent! Met verraders en Fransche spionnen wil ik niets te maken hebben. Maak maar gauw dat je wegkomt, anders sla ik je de hersens in!" Bij later onderzoek is me gebleken, dat hij of een van de andere smokkelaars een ongeteekend briefje had ontvangen, waarin het een en ander omtrent mijn persoon vermeld stond en dat kon niemand anders dan Louis de Rogere, die schavuit, hem hebben doen toekomen".

Gijs knikte toestemmend. ,,'t Is wel jammer, dat 't zoo geloopen is! 't Mes sneed zoo mooi aan twee kanten; aan de eene zijde de belooning van het gouvernement, als je had weten te bewerken dat een smokkelvaartuig of een partijtje koopwaren in handen van de douanen viel; aan de andere hetgeen we verdienden met den smokkelhandel voor eigen rekening. Hoe laat verwacht je dien handlanger van je, Jacques?"

Juist hoorde men de klok van de St. Pieterskerk vier uur slaan.

,,Monsieur Gourdon? hij moest al om drie uur hier zijn en zou het geld meebrengen voor den volgenden smokkeltocht.... vier- of vijfduizend gulden, geloof ik".

,,Dus daar kan nu niets meer van komen," zei Gijs. ,,Moet hij met al die duiten weer terug? Dat zou toch jammer wezen!"

Op dit oogenblik werd aan de deur geklopt; Claron riep ,,Entrez!" en de gebochelde ex-gouverneur van Alphonse, monsieur Gourdon, trad binnen.

,,Ik ben wat laat, burgers," zei hij, terwijl hij zijn steekje afzette en op een der stoelen plaats nam, ,,maar

de schuit, waarmee ik gekomen ben, is in aanvaring geweest met een kraakschip dat van Ouderkerk kwam, en is lek gestooten, zoodat ik een deel van den weg heb moeten loopen. Brr! wat is het koud!" zei hij rillend en zich in de handen wrijvend.

,,Van Ouderkerk?" vroeg Gijs. ,,Dat zal het schip zijn, dat hier in het Rapenburg bij de Langebrug ligt.... den schipper, Adam van Schie, ken ik wel. Gewoonlijk vaart hij buskruit".

,,En heb je het geld meegebracht?" vroeg Claron den nieuw-gekomene.

,,Ja, tenminste een deel.... tweeduizend gulden, want mijn lastgever beweert, dat hij de laatste maal door jullie in den nek gezien is en dat er veel meer aan het zaakje verdiend is, dan je opgegeven hebt, Claron!"

,,Zoo, zoo, is de baas ontevreden!" zei Claron spottend. ,,Da's jammer, erg jammer!"

,,Ja en hij heeft gezegd, dat ik het geld niet mocht afgeven dan tegen kwitantie en tegen afgifte van de bewijzen van opslag in het pakhuis van de koopwaar".

,,Onze goede vriend begint wantrouwend te worden, geloof ik," zei Gijs. ,,Waarom doet hij dan het werk zelf niet?"

,,Hoor eens, vriend Gourdon," zei Claron, terwijl hij langzaam opstond, ,,je baas moet niet zulke praatjes gaan verkoopen en tevreden zijn met hetgeen hij van ons krijgt. 't Behoeft me maar één woord te kosten en hij gaat als smokkelaar en handlanger van de Engelschen de doos in en jij, Gourdon, zult zijn lot moeten deelen".

De Franschman verbleekte even, maar hield zich dapper.

,,Als je ons verraadt, breng je je zelf ook in gevaar, Claron," zei hij. ,,Je zult dus wel wijzer wezen. Dus... heb je kwitantie en opslagbewijs of niet?... anders neem ik het geld weer mee".

„Geef hier de duiten, sacrebleu!" riep Claron ruw, terwijl hij Gourdon aangreep en diens rok met geweld trachtte te openen, om in den binnenzak de portefeuille met banknoten te kunnen vermeesteren.

Maar vriend Gourdon, hoe tenger gebouwd ook, was een sterker tegenpartij dan Claron verwacht had; als een aal glipte hij den ander uit de vingers, wierp hem een stoel voor de voeten en stelde zich achter een andere op.

Maar Gijs kwam zijn kameraad te hulp.

Met een ruwen vloek wierp hij zich op Gourdon, die onder zijn gewicht bezweek en op den grond stortte. Terwijl Gijs met zijn volle zwaarte Gourdon in bedwang hield, rukte Claron den rok van den Franschman open en greep de portefeuille, toen...

Een ontzettende zware slag.... daarna scheen het alsof de aarde onder hunne voeten bewogen werd.... de muren schoven weg.... Gijs en Claron lieten hevig ontsteld hun slachtoffer los, maar tegelijkertijd hoorden zij, doodelijk verschrikt, een hevig gekraak en het dak van de kamer, in stukken steen, kalk en hout ineenstortend, kwam op hen neer, tegelijk met een deel van den muur.

Wat was er gebeurd?

Een schip beladen met 37000 pond buskruit was op den morgen van den 12en Januari, 's morgens vroeg, de Mare komen invaren en tegen halftien gaan vastliggen aan de noordzijde van het Rapenburg, bij de Langebrug. Het was niemand, ook de politie niet, bekend, dat de lading van het schip van zoo gevaarlijken aard was; anders toch had de schipper niet in het midden van de stad mogen stilliggen.

Het is nooit bekend geworden welke de oorzaak van de vreeselijke ramp is geweest. Het was Kopper-maandag — het feest der drukkersgezellen; waren de knechts van den schipper wellicht gaan feestvieren in de stad en dronken aan boord teruggekomen? Waren zij onvoorzichtig met vuur of licht geweest?

Het zou altijd een geheim blijven!

De omvang van de ramp was ontzettend. Vele personen hadden een schitterend, fel licht boven het Rapenburg gezien, toen een zich steeds uitbreidende witte wolk en daarna een donderenden, dreunenden, geweldigen slag gehoord. Tal van huizen begonnen te wankelen als onder den invloed van een aardbeving, muren waggelden en spleten; de lindeboomen op het Rapenburg werden door de ontzettende kracht van het kruit ontworteld, vernield of weggerukt, terwijl het water naar beide zijden met kracht opgedreven werd.

Duizenden glasruiten vielen in scherven en splinters neer; wat kort te voren nog een fraaie stadswijk geweest was, bood nu den aanblik van een groote, hier en daar rookende, ontzaglijke ruïne, een aaneenschakeling van puinhoopen en afgebroken muurstukken.

Het ergste was dat tal van menschen onder het puin begraven lagen.... hier en daar vond men zelfs hevig verminkte lijken van de ongelukkige slachtoffers, die in de lucht geslingerd waren.

Onmiddelijk na de ontploffing waren de burgers hevig ontdaan uit hunne huizen naar buiten komen loopen, versuft van schrik, radeloos van angst, aanvankelijk niet wetende wat de oorzaak was van den geweldigen knal. Toen haastte men zich naar de verwoeste stadswijk, velen zochten bloedverwanten of vrienden terug te vinden, maar stonden versteld en verbijsterd toen zij inplaats van rijen huizen, slechts ordelooze, ruwe puinmassa's aantroffen.

Iedereen wilde helpen, redden, maar de schrik en de verwarring waren zoo groot, dat men aanvankelijk als zinneloos, zonder eenig plan en doelloos dooreen liep, zonder dat er iets goeds verricht werd. En in de eerste uren hebben onverlaten zich ook niet ontzien op verschillende dingen van waarde, die zij vonden, de hand te leggen en zich schandelijk toe te eigenen.

Doch vrij spoedig kwam er eenige orde in den chaos; de hoofdofficier liet door stadssoldaten het terrein afzetten en men begon onder behoorlijke leiding te redden wat te redden viel, in de eerste plaats natuurlijk menschenlevens.

Het geluid van de ontploffing werd in Den Haag gehoord als het suizen van een plotselingen, geweldigen windstoot, doch al heel spoedig werd bekend wat de ware oorzaak ervan was.

Koning Lodewijk Napoleon was hevig ontdaan toen hem te 's Hage het bericht gebracht werd van het onheil; reeds een uur later stapte hij in een koets en was te negen uur 's avonds met zijn gevolg te Leiden, waar hij aan de Plaats Royaal uitstapte. Het was een weinig gaan vriezen en toen hij eenige schreden gedaan had, gleed de vorst uit, doch kon zich, hoewel de straten erg glad waren, toch op de been houden.

Een somber schouwspel! Het was donker weer, de hemel bewolkt en zonder sterren; het eenige licht was de gloed van een paar brandende huizen en dat der fakkels van de mannen, die bezig waren met het reddingswerk.

De komst van Koning Lodewijk, diep onder den indruk was van het treurige tooneel, droeg er veel toe bij om de gemoederen te kalmeeren.

Op het Stadhuis hield Zijne Majesteit een bijeenkomst met het Stedelijk Bestuur en overlegde met de magistraten welke maatregelen het meest doeltreffend zouden zijn.

Tevens loofde hij een prijs in geld uit voor ieder die

een menschenleven redde, tien gouden dukaten per hoofd!

,,Over een half uur kunnen enkele brandspuiten uit den Haag hier zijn," deelde hij het Stadsbestuur mede. ,,Ook heb ik aan een deel van het Haagsche garnizoen last gegeven naar Leiden te marcheeren en zich hier onder uwe bevelen te stellen, teneinde bij het reddingswerk te helpen".

Daarna begaf de Koning zich, van een klein gevolg vergezeld, naar de plaats van de ramp, klom op de puinhoopen, een handeling, die zeker niet zonder ernstig levensgevaar was, liet zich omtrent alles inlichten, ontzag zich niet persoonlijk een onderzoek in te stellen waar dit noodig mocht zijn, kortom, deed alles wat een flink en edel mensch te doen vermag.

De ongelukkigen, die ouders, kinderen, of bloedverwanten verloren, drongen zich om hem heen en smeekten om hulp en bijstand.

Met tranen in de oogen zei de Vorst: ,,Uwe dooden kan ik u niet weergeven, dit is boven menschelijk vermogen, maar al wat in mijn macht is, zal ik voor u doen!"

Enkele oogenblikken later werd de aandacht des Konings getrokken door een zwak gekreun; hij stond op dit oogenblik boven eenige zware balken, die kruiselings over elkaar waren komen te liggen, met dunner hout bedekt. De koning liet een tweetal fakkeldragers komen om hem bij te lichten, trok met behulp van een paar mannen het hout wat op zij, wierp zich plat op den buik en haalde van onder uit de vrij geworden ruimte een ongeveer tweejarig kind te voorschijn, dat erbarmelijk schreide. Onder toejuiching van het volk gaf hij het aan een der leden van zijn gevolg over.

Bilderdijk heeft dit feit later in zijn gedicht ,,Leyden's Ramp" aldus bezongen:

,,Ja, Lodewijk verschijnt op Leyden's steengruishoopen,

En bergt met eigen hand haar zuigling van den dood...
O, wie u daar 't gelaat ten hemel op zag heffen,
En d' uitroep van de smart besterven op uw mond,
Die mag uw waarde, o vorst en Gods genaa beseffen,
Die 't zinkend vaderland geen anderen hoeder zond".

Eerst tegen zes uur in den morgen keerde hij naar den Haag terug.

De Koninklijke Kweekelingen kregen in den vroegen ochtend van den 13den Januari bevel, voor wat het oudste jaar betreft, naar Leiden te marcheeren en daar bij het reddingswerk te helpen.

Pierre van Elst was blij, dat hij voor deze taak aangewezen werd, want het was bekend, dat er nog tal van inwoners van Leiden vermist werden en dat er kans bestond dat velen hunner nog levend onder de puinhoopen lagen.

Onder leiding van een sergeant der sappeurs werd hij met een zijner kameraden, Hendrik Maldert, aan het werk gezet in de Boomgaadsteeg, waar de huizen wel niet geheel verwoest, maar toch meerendeels ingestort of zwaar beschadigd waren.

Met schop en houweel gingen zij aan het werk en in weerwil van de koude liep hun weldra het zweet langs het hoofd.

Na drie kwartier hard werkens riep Hendrik Maldert eensklaps: „Ik zie een been! Daar ligt iemand!" Met verdubbelden ijver zetten zij hun arbeid voort en weldra was het lichaam van Gijs, den schipper, vrijgemaakt: een zwaar stuk steen had hem den schedel verpletterd. Een kwartier later werd ook monsieur Gourdon te voorschijn gehaald; een balkstuk had hem beschermd en hij was slechts licht gewond.

Ze waren nu doodmoe; de lijken waren weggebracht en de beide knapen zaten te rusten, toen de sergeant hen

wegriep. Hendrik ging vrij gauw, maar Pierre bleef nog even achter... hij meende een zacht gekreun.... een flauw geroep om hulp te hooren....

Hij aarzelde... de sergeant en Hendrik waren al vrij ver van hem af... zou hij alleen probeeren.... de ongelukkige, die daar onder het puin lag, was misschien den dood nabij. Pierre zette zich aan het werk; met behulp van een hefboom wist hij een zwaren steenklomp te doen omkantelen; een stuk balk liet zich omdraaien en nu zag hij in een kleine ruimte, gevormd door een paar schuin liggende stukken hout, een man liggen, wiens eene been blijkbaar bekneld zat tusschen den grond en een half verpletterde tafel.

„Om Gods wil, help me!" riep den man op kermenden toon. „Ik houd het niet langer uit.... ik sterf! Geef me wat te drinken!"

Pierre werkte zich onder de balken door, nadat hij eerst een zaag meegenomen had. Met ontzaglijke inspanning gelukte het hem den man te bereiken, op gevaar af van de balken aan het wankelen te brengen en op zich te doen neerstorten.

Hij had weldra ontdekt, welk stuk hout het been van den ongelukkige beknelde, zaagde dit uit en gaf hem, toen hij zich een weinig oprichten kon, zijn veldflesch; gretig slokte de man het water naar binnen.

„Ik zal hulp halen," zei Pierre daarna, „heb nog maar een paar minuten geduld, dan ben je gered!" Hij wrong zich weer naar buiten, maar de man riep hem toe:

„Hoe is je naam? vertel me gauw!.... hoe is je naam?"

„Mijn naam?" vroeg de jongen verwonderd. „Mijn naam is van Elst... Pieter van Elst".

Een half uur later was Claron uit de beklemming bevrijd en overgebracht naar het ziekenhuis, waar reeds vele andere gewonden verpleegd werden.

Een geneesheer onderzocht hem en het bleek, dat behalve enkele wonden van minder beteekenis, zijn been gebroken was; een vrij groote houtsplinter was bovendien diep in het vleesch doorgedrongen.

Reeds den vorigen avond was men het reddingswerk begonnen; een aantal moedige en menschlievende mannen hadden zich aan het werk begeven bij het licht der fakkels, aanvankelijk nog bij den rossen gloed der brandende gebouwen, gewapend met zagen, schoppen, touwen, houweelen en koevoeten; klouterend en klimmend over de puin- en steenmassa's, voortdurend gevaar loopend in een kuil of kelder te vallen, roepend en zoekend, hadden zij met de uiterste inspanning, den geheelen nacht door, trachten te redden, wie in de pijnlijkste houdingen, door het vuur geschroeid, beklemd tusschen hout en steen, onder den last van balken en puin, in dikwijls ondraaglijke smart hun redding afwachtten.

Velen waren echter reeds uit hun lijden verlost; aan hen kon men slechts een eerlijke begrafenis ten deel doen vallen.

Het aantal dooden bedroeg ongeveer honderd-en-vijftig, doch hierbij kwamen nog tal van gekwetsten, waaronder Claron.

Spoedig verviel hij in zware koortsen en het duurde eenige maanden, voor hij in zooverre hersteld was, dat hij met behulp van een kruk, strompelend het ziekenhuis kon verlaten. Gourdon was al veel vroeger vertrokken.

Maar nadat de koorts geweken was en Claron tot zijn bewustzijn was teruggekeerd, dacht hij er bijna onophoudelijk aan, dat hij zijn leven te danken had aan Pierre van Elst, den zoon van Robert de Rogere.

Zoodra de spion tot bewustzijn gekomen was, had hij naar zijn rok gevraagd en zich overtuigd, dat zijn portefeuille met de kostbare papieren daar nog in zat.

HOOFDSTUK IX.

Het beleg van Vlissingen.

Pierre van Elst was nu ruim achttien jaar, stevig en flink gebouwd, vlug en levendig van gebaar en bedreven in bijna iedere lichaamsoefening. Hoewel niet als zijn stiefvader met hart en ziel militair aangelegd, was hij toch een goed soldaat; vooral stemde hij met dezen in waar van Galen zich een trouw aanhanger van het verdreven Oranjehuis toonde; toch leek het hoe langer hoe meer alsof er nooit meer sprake van zou zijn, dat een Prins uit het oude stamhuis aan het hoofd der regeering zou komen te staan.

Sedert drie jaar was Lodewijk Napoleon koning van Holland, en in den nacht van 8 op 9 April 1809 was Prins Willem V in den vreemde gestorven, nalatende een vrouw en verscheidene kinderen.

Maar het was maar al te zeer bekend, dat Napoleon Holland beschouwde als een Fransch wingewest onder een afzonderlijken stadhouder. De „lamme koning" zooals Lodewijk genoemd werd, deed zijn best ons land uit zijn diepe verval te verheffen en vóór alles Hollander te zijn, maar zijn keizerlijke broeder vroeg steeds hoogere opbrengsten en drong aan op de invoering van den gedwongen krijgsdienst; Lodewijk Napoleon daarentegen begeerde handhaving der onzijdigheid en was zooveel mogelijk zijn onderdanen ter wille.

Het waren eigenaardige verhoudingen hier te lande. De kooplieden verlangden over het algemeen naar vrede met Engeland, en herstel der handelsbetrekkingen. Een deel was vurig patriottisch gezind, dweepte met al wat

Fransch was en streefde naar nauwere relaties met de Groote Republiek. Toch waren er ook nog heel wat Hollanders, die niet alleen sterk Oranjegezind waren gebleven maar in het geheim betrekkingen onderhielden met hun partijgenooten in Engeland en Pruisen. Ook het leger was verdeeld. Van Galen en vele zijner kameraden bleven trouw aan het gezag, uitgeoefend door Koning Lodewijk, doch hoopten in stilte op een of andere gebeurtenis die Napoleon van zijn troon zou werpen en daarmee tevens aan zijn broeder's regeering een eind maken. Dan zouden zij de eersten zijn om de bevrijders de behulpzame hand te reiken.

Bij het verdrag van Fontainebleau van November 1807 had Lodewijk Napoleon Zeeland aan Frankrijk moeten afstaan, de voorbode eener geheele inlijving van het Koninkrijk.

Napoleon had nog altijd plan om, als de gelegenheid zich aanbood, de gehate Engelschen met een groote krijgsmacht in hun eigen land te gaan opzoeken; daartoe werden in de groote Fransche havens schepen gebouwd, en in Antwerpen scheepstimmerwerven, tuighuizen en dokken aangelegd; Vlissingen zou als voorpost dienen van de basis, van waaruit de keizer Engeland dacht te bestoken. Groote toebereidselen werden hiertoe gemaakt. Maar de Engelschen wisten van dit alles natuurlijk af en zij besloten zoo mogelijk deze voor hen zoo gevaarlijke opstellingen te vernielen en onschadelijk te maken.

In de lente van 1809 was de voorbereiding tot den aanval op Engeland nog in wording; het grootste gedeelte der Hollandsche troepen stond in Spanje en in Duitschland; Antwerpen was zwak bezet en slecht verdedigbaar, Vlissingen eveneens; deze stad had een Fransche bezetting.

De keizer verwachtte steeds een aanval der Engelschen

op de Zeeuwsche kusten, met bedreiging van Vlissingen en Antwerpen, doch zijn broeder had zijn waarschuwingen in den wind geslagen en er zich toe bepaald den luitenant-generaal Bruce, commandant van Walcheren, opmerkzaam te maken dat er geruchten liepen omtrent een voorgenomen Engelsche landing. Ook de couranten gaven berichten omtrent de uitrusting der vloot en het samentrekken van Engelsche troepen in het Kanaal, wat zeer langzaam in zijn werk ging.

Op den 1sten Augustus 1809 kwam luitenant van Galen, vermoeid en bezweet, van de excercitie thuis. Het eerste wat hij deed was de zware schacot afzetten, zijn degen afgespen en zijn uniformrok losknoopen. Marie schonk hem een glas schuimend gerstebier in en reikte hem zijn gestopte pijp toe.

„Er loopen allerlei geruchten, Marie," zei hij, gretig van het frissche gerstenat drinkende, „het een al zonderlinger dan het ander.... ik weet niet wat ik er van gelooven moet, maar ik vrees dat het zal gaan spannen".

„Weer over de Engelsche landing?" vroeg zijn vrouw. „Nu ja, dat hebben we al zoo dikwijls gehoord".

„Dat ook, maar nog iets anders. Van ochtend, in de kazerne, liep het praatje, dat koning Lodewijk gisteren een langdurig onderhoud met generaal Bruce zou hebben gehad en daarna heimelijk naar Aken zou zijn vertrokken om daar zijn moeder te bezoeken. Wat heeft dat te beteekenen?"

„Heimelijk?" vroeg Marie. „En dat als er gevaar dreigt!"

„Ja, geen van de ministers wist er iets van.... van ochtend merkten ze dat de vogel gevlogen was," zei van Galen lachend.

„Na een onderhoud met Bruce, den commandant van Walcheren?" vroeg Marie angstig. „Zou er dan toch iets

ernstigs aan de hand zijn daar? Maar mij dunkt, als er gevaar voor het land was, zou de koning toch niet juist nu op reis gaan?"

„Hm!" zei van Galen, blies een zware rookwolk uit, gaf zijn vrouw een knipoogje en dronk zijn glas uit.

„Wat bedoel je?" vroeg Marie verbaasd. „Je doet zoo geheimzinnig! Ik moet ronduit bekennen, dat ik je niet begrijp".

„Mischien vindt koning Lodewijk 't nog zoo kwaad niet om een Engelsche krijgsmacht tusschen Den Haag en Frankrijk te hebben. De man heeft het goed met ons voor en als hij zijn grooten broer, die hem voortdurend standjes geeft, plaagt en vernedert, een hak kan zetten, zal hij 't waarachtig niet laten. Aan ernstigen weerstand schijnt hij niet te denken".

„Zou je dat meenen?" vroeg Marie verbaasd. „'t Is waar, de beide Bonapartes liggen bijna voortdurend met elkaar overhoop. Maar...." Zij aarzelde even en ging toen voort: „Als er werkelijk gevochten moet worden, daar in Zeeland, zou jij er dan ook heen moeten? Of loopt den Haag gevaar? Zou je bataljon moeten uittrekken?"

„Ik denk van wel! In heel Zeeland ligt, voor zoover ik weet, maar een tienduizend man, met inbegrip van de Fransche bezetting van Vlissingen onder generaal Monnet. Ze zullen alle krachten moeten inspannen om de Engelschen den baas te blijven, en overal de troepen vandaan moeten halen".

„En Pieter?" vroeg Marie angstig. „Hij is nog zoo jong en...."

Van Galen haalde de schouders op en zei: „Ik weet 't niet. Hij is nu achttien jaar.... als men troepen te kort komt, en daar zal 't wel op uitloopen..." Hij voltooide zijn zin niet, maar Marie begreep hem maar al te goed. Zou

haar geliefde pleegzoon, nog bijna een kind, aan die te wachten gevechten moeten deelnemen? Haar hart kromp ineen van angst bij de gedachte, hem in den strijd te weten.

Weldra bleek, dat Frans van Galen juist geoordeeld had, tot schrik en ontsteltenis van Marie, zijn vrouw; dat de Engelsche vloot voor de Zeeuwsche kusten kruiste was weldra een feit, en algemeen bekend.

In Engeland waren geweldige toebereidselen getroffen voor de grootsche onderneming, de landing in Zeeland en de voorgenomen verwoesting van de Antwerpsche werven. Niet minder dan 1500 transportschepen zouden de bijna 40000 man troepen overbrengen, begeleid door 150 oorlogsschepen van allerlei grootte.

Tot opperbevelhebber was benoemd Lord Chatham, een ongelukkige keuze, want bij deze onderneming, waarbij het vooral aankwam op voortvarendheid, doortastendheid en snelheid van uitvoering, had men een man aan het hoofd geplaatst, wien deze eigenschappen vrijwel geheel ontbraken; Chatham stond bekend als traag en zwaartillend.

Een half uur nadat van Galen thuis gekomen was, hoorde men plotseling de buitendeur openwerpen en haastige schreden in de gang; daarna holde iemand de trap op en Marie riep: „Dat is Pierre!... wat zou die komen doen? Ik zie hem anders nooit om dezen tijd!"

De kamerdeur vloog open en de jonge Koninklijke Kweekeling stoof de kamer binnen, met een rood gezicht van het harde loopen en buiten adem; blijkbaar was hij erg opgewonden.

„Moeder, vader, hebben jullui 't al gehoord? De Engelschen zijn in Zeeland geland.... in het land van Cadzand is het hun mislukt... de transportschepen hadden daar geen sloepen en de zee was te ruw. Maar op Walcheren

hebben ze troepen aan wal gezet, bij Oost-Kapelle. De generaal Bruce heeft het geschut laten vernielen en de munitie naar Veere laten brengen, vertellen ze. Gisteren is er flink gevochten tegen de Franschen, of liever tegen de Pruisen, onder generaal Osten..."

„En zijn de Britten weer teruggedreven?" vroeg van Galen haastig. „Ze kunnen, dunkt me, nog niet sterk zijn...."

Pierre schudde ontkennend het hoofd.

„Generaal Osten is moeten teruggaan met zijn duizend man tot onder de muren van Vlissingen.... Middelburg heeft zich zonder slag of stoot overgegeven.... nu ja, 't is ook geen vesting en niet te verdedigen. Men zegt, dat de overste Bogaert in Veere belegerd wordt... generaal Bruce is naar Zuid-Beveland teruggetrokken..."

Met horten en stooten, onsamenhangend bracht hij het er uit: zijn pleegouders hoorden hem zwijgend aan.

Voor van Galen en zijn vrouw droeg de landing der Engelschen een zeer bijzonder karakter. Hoewel beiden nog steeds afkeerig waren van het Fransche bewind en ook aan Pierre die gevoelens hadden ingeprent, voelden zij toch evenmin iets voor een Engelsche invasie.

Holland, onder Lodewijk Napoleon, was, zij 't dan ook meer in schijn dan in werkelijkheid, zelfstandig en de Engelschen waren de vijanden des lands, al wendden zij ook steeds voor, dat het in hun bedoeling lag den oudsten zoon van den Erfstadhouder in de rechten zijner vaderen te herstellen. De herinnering aan de Oranje's was langzamerhand een beetje verflauwd en de Hollandsche officieren, die trouw gezworen hadden aan koning Lodewijk, waren geleidelijk aan den nieuwen toestand gewend geraakt.

Ook in 1799 had men de Engelschen bestreden en

thans was er geen sprake van of het Hollandsche leger zou met behulp der Franschen, de Engelsche landingstroepen trachten terug te werpen.

Maar Pierre was nog niet ten einde met zijn verrassende mededeelingen, en ging haastig voort:

„Moeder, de kapitein heeft me gezegd, dat wij, het oudste jaar Kweekelingen, zouden worden ingedeeld bij de Vélites en morgen op marsch gaan naar Zeeland! Heerlijk, dan zal ik toch eens iets van een echten oorlog zien!"

Juffrouw van Galen begon te schreien en op het opgewonden, levendig gelaat van Pierre kwam een uitdrukking van verbazing. Ook van Galen keek zijn stiefzoon weemoedig aan, doch deze begreep hiervan de reden niet. Van Galen wist wat oorlog beteekende, kende de ellende van het slagveld, de uitputtende marschen, de schrale rantsoeneering, het vreeselijke lot van gewonden, die soms urenlang bloedend moesten blijven liggen zonder dat er naar hen werd omgezien. Hoewel geboren soldaat, kon hij zich niet ontveinzen dat het in zijn oog mooie van den oorlog: de korte oogenblikken waarin men met de sabel in de vuist onder een levendig hoera! onversaagd op den vijand instormt, of waarin de tegenstander door een oorverdoovend geweervuur gedwongen wordt tot den terugtocht, later tot de vlucht, dat die oogenblikken zeldzaam, die van wachten, verdragen en lijden daarentegen veelvuldig zijn.

En het smartte hem te moeten denken dat die flinke, krachtige, gezonde jongen, die voor hem stond, vol illusies over het schoone van den strijd en het overwinnen, zoo spoedig ontgoocheld zou raken, en ondervinden, dat de oorlog niets anders is dan ellende en akeligheid. Misschien zou hij spoedig ten offer vallen aan een kogel of aan een

sabelhouw, of bezwijken aan de kwaadaardige Zeeuwsche koortsen waarover zoo veel gesproken werd.

De toekomst stemde hem somber.

En in zijn geest zag hij hem al gekwetst, verminkt, dood misschien... hij huiverde.

Maar hij wilde daaraan niet toegeven, en dwong zich de geestdrift van zijn zoon te deelen, al viel 't hem ook zwaar.

,,Morgen! da's al gauw, jongen! Maar misschien zal ik ook al spoedig mijn marschorder krijgen en dan blijft moeder de vrouw alleen achter," zei hij met een poging om een opgewekten toon aan te slaan. Marie hief het betraande gelaat naar hem op en vroeg zachtjes? ,,Kan ik niet met jullie meegaan, Frans? Ik ben niet verwend, dat weet je...'

,,Dat zal niet gaan, beste vrouw! Het zal een voortdurend heen en weer marcheeren worden, afgewisseld door vechten. In Middelburg wordt je niet meer toegelaten. Vlissingen zal misschien ingesloten worden. Nee, nee, dat gaat niet... je moet rustig hier blijven, dat is het best. Komaan, moeder, zorg dat Pierre 't een en ander meenemen kan, je weet wel hoe ik dat gewoon ben. — Hoe laat moet je binnen zijn, jongen?"

,,Tien uur, vader! We hebben vanavond vrij af."

,,Dan zullen we 't ons voor 't laatst nog eens recht gezellig maken. Ik tracteer op... nou ja, dat moet moeder maar weten." Hij zweeg even en zei toen: ,,Ik zou wel eens willen weten waar je broer Alphonse nu zit.... of hij nog leeft, of dood is... Maar komaan, daar zullen we nu maar niet over denken," vervolgde hij, ziende dat Pierre's opgewekt gelaat op eens betrok, ,,wie weet hoe gauw je officier wordt, Pierre! Als je je weet te onderscheiden is daar kans op."

Een uur later kwam er bericht, dat ook van Galen mee uitrukken moest.

Intusschen maakten de Engelschen vorderingen. De overste Bogaert had, na een korte maar heldhaftige verdediging, Veere moeten overgeven en geheel Walcheren, behalve Vlissingen, was nu in het bezit der Engelschen, die kort daarna zich ook met geweld van Zuid-Beveland meester maakten, zonder dat Bruce het met zijn zwakke troepenmacht beletten kon. Alle troepen onder zijn bevelen, voorzoover niet in 's vijands handen gevallen, trokken dan ook terug naar het fort of liever den toren van Bath.

Wat deed Koning Lodewijk intusschen?

Zoodra hij te Aken bericht ontvangen had van de landing der Engelschen, keerde hij hals over kop naar Amsterdam terug. Hij keurde de door de ministers van oorlog en marine genomen maatregelen tot het voeren van de verdediging goed en deed al het mogelijke om het zwakke leger, waarover hij te beschikken had, te versterken, door de verspreide troepen bijeen te halen. Uit de noordelijke departementen van Frankrijk snelde een menigte volk te hulp: een samenraapsel van oudgedienden, recruten, mariniers, grenswachten, onvoldoend afgerichte ruiters, artilleristen met zwak en slecht bespannen kanonnen, onder de bevelen van meerendeels oude, voor den dienst ongeschikte officieren....

Het regiment, waartoe Frans van Galen behoorde, was inderdaad naar Zeeland gezonden, evenals het legioen Vélites, waarbij Pierre van Elst en zijn kameraden waren ingedeeld. Maar deze laatsten werden aan de bezetting van het fort Bath toegevoegd, terwijl van Galen's afdeeling ter versterking van generaal Osten's troepen voor Middelburg lag.

Al heel spoedig kwam men met de Engelschen in gevecht. De vijand kwam in drie colonnes van uit Middelburg naar Vlissingen oprukken, één over Souburg, één links over Rammekens, één rechts op fort Nolle aan.

Het bleek al dadelijk, dat men voor den overmachtigen aanvaller zou moeten terugwijken.

De Engelschen waren goed van alles voorzien, in het bijzonder van munitie en in steeds dichtere linies rukten zij op, naarmate zij nader bij Vlissingen kwamen.

De Bataafsche troepen hadden het hard te verantwoorden; voor een deel uit minderwaardige of slecht geoefende troepen bestaande, werd het vuur van hun zijde onregelmatig en slecht gericht afgegeven, zoodat de vijand slechts geringe verliezen leed.

Onder de als hagel neervallende schoten der Engelschen hield het soms geheel op en het kostte van Galen en zijn mede-officieren de grootste moeite hun troepen van een overhaaste vlucht terug te houden.

Uit vrees van de eigen troepen te treffen, hadden de kanonniers op de wallen het schieten gestaakt; de Engelschen daarentegen hadden eenige veldstukken in batterij gebracht en weldra richtten de kanonskogels ook verwoestingen aan in de gelederen der Bataven en Franschen.

Van Galen was het met bedreigingen en woorden van aanmoediging tot nu gelukt zijn afdeeling stand te doen houden. Maar toen een granaat bij het achterste gelid sprong en een drietal soldaten doodde of wondde, was er geen houden meer aan en vlogen de verschrikte soldaten terug.

Gelukkig staakten de Engelschen op dit oogenblik om de een of andere reden het vuur en dit gaf hun, voor het oogenblik althans, hun kalmte terug.

Op den 6den Augustus, tegen den middag, werd de aandacht van van Galen eensklaps getrokken door groote

vlammen, die uit een houtzaagmolen, dicht onder de wallen van Vlissingen gelegen, uitsloegen. Aanvankelijk dacht hij dat de Engelschen reeds tot zoover waren doorgedrongen en sloeg hem de schrik om het hart; in dat geval liepen zij immers gevaar van Vlissingen afgesneden en in den rug aangevallen te worden.

Weldra sloeg het vuur uit een tweeden zaagmolen en binnen enkele minuten uit verschillende boerderijen en buitenhuizen, ongeveer een vijftigtal.

Van Galen begreep nu, wat de oorzaak hiervan was. Generaal Monnet, de commandant van Vlissingen, had last gegeven alle woningen enz., welke den vijand van dienst konden zijn, te verbranden, een harde maatregel ongetwijfeld, maar die in het gegeven geval niet verzuimd mocht worden.

Een uur later begon het schieten opnieuw en thans zoo hevig, dat de Bataafsche troepen wel genoodzaakt waren binnen de vesting een toevlucht te zoeken, wilden zij niet vernietigd of tot krijgsgevangenen gemaakt worden.

En zoo was luitenant Van Galen er toe gebracht om mét de Franschen, de overheerschers van zijn land, te vechten tegen de Engelschen, die wel is waar in de eerste plaats begeerden Napoleon te verslaan en aan zijn heerschappij over Europa een einde te maken, maar als nevendoel beoogden: den Erfstadhouder weer zijn vroegere plaats in de Republiek der Vereenigde Nederlanden terug te geven.

Maar het lot lag er nu eenmaal toe. Hij had zijn eed gedaan om Koning Lodewijk, den koning van Holland, trouw te zullen dienen en dien eed moest hij gestand doen; anders handelen zou verraad plegen zijn.

Intusschen drongen de Engelschen meer en meer op en sloten de vesting Vlissingen in.

Wel had generaal Monnet onderwaterzettingen doen stellen, die de Engelschen hinderlijk waren bij het aanleggen hunner belegeringsbatterijen, maar toch niet beletten konden, dat zij hoe langer hoe meer opdrongen.

Ook hadden nu en dan krachtige uitvallen plaats, die echter evenmin den vijand er toe brengen konden het beleg te staken of op te breken. Op den 8sten Augustus had zulk een groote uitval plaats, waaraan Pieter van Elst deelnam en die ten doel had den bouw der vijandelijke batterijen te verhinderen en een Fransche afdeeling gelegenheid te geven zich met de uitvalstroepen te vereenigen en aldus het Vlissingsche garnizoen te versterken.

Er werd hevig gevochten, de Engelschen hadden honderden dooden en gewonden en ook de Hollandsch-Fransche troepen moesten menig soldaat op het slagveld achterlaten. Enkele oogenblikken scheen het alsof de Fransche hulptroepen de linie der Engelschen zouden doorbreken en reeds was men elkaar vrij dicht genaderd. Daar zag Pieter eensklaps voor zich een Fransch militair .. zijn broeder Alphonse! Met kracht stormde hij voorwaarts, luid schreeuwende: „Alphonse! Alphonse!" De ander hoorde hem en zwaaide met zijn sabel. De vereeniging der Fransche met de Vlissingsche uitvalstroepen was op dit oogenblik tot stand gekomen, de Engelschen moesten rechts en links wijken. Hijgend van vermoeienis stonden de beide broeders tegenover elkaar, terwijl het kanon- en geweervuur onafgebroken voortging. Aanvankelijk wist geen van beiden wat te zeggen, te midden der scheeuwende, vloekende en dringende strijders, die tegen hen aanbonsten en hen van elkaar afdrongen. „Alphonse, m'n broer," riep Pieter boven het krijgsgewoel uit, drukte hem de hand en wierp zich aan zijn borst. „Wat heerlijk, dat ik je eindelijk gevonden heb!

'k Wou je zoo heel veel zeggen, maar hier gaat het niet!"

„We moeten elkaar weerzien, Pierre!" riep Alphonse geroerd, „maar waar? wanneer? We komen niet in Vlissingen, dat merk ik wel! Kijk, die vervloekte Engelschen komen weer opzetten! Ik ben in den Haag en woon...." Maar op dit oogenblik kraakte een oorverdoovend geknal van geweerschoten door de lucht, tegelijkertijd schetterden en snerpten de trompetten. Alphonse en Pierre werden bijna omvergeworpen en geraakten van elkaar. Van beide zijden kwamen de Engelschen opdringen, en Pieter hoorde achter zich schreeuwen: „Terug! Terug! Retireer!" en ook de hoornblazers gaven driftig het signaal „Achterwaarts". Reeds vlogen de kogels hem om de ooren en zag hij de Engelsche soldaten in zijn onmiddellijke nabijheid.

Er was geen seconde te verliezen... de Fransche hulpafdeeling was overhaast afgedeinsd... hier en daar zag Pierre mannen uit de achterste groepjes vallen.... hij meende ook Alphonse te zien wankelen en de schrik sloeg hem om het hart. Maar er was geen tijd om daarover na te denken.... 't leek wel of de Engelschen bij tientallen uit den grond te voorschijn kwamen. Pieter holde terug naar de beveiligende wallen van Vlissingen, die alleen in staat waren met hun kanonnen de opdringende vervolgers tot staan te brengen. Uitgeput, door een geweerkogel licht gewond, met bloed, modder en stof bedekt, kwam hij in Vlissingen, maar ruim achthonderd man waren achtergebleven en de bouw der vijandelijke batterijen was door den uitval geen oogenblik vertraagd.

Frans van Galen had de wacht gehad op het noordwestelijke gedeelte van den vestingwal. Telkens gedurende den afgeloopen nacht had hij zich overtuigd, dat de posten

waakzaam waren en persoonlijk de voorgeschreven ronden gedaan. Immers, het was niet uitgesloten, dat de belegeraars zouden trachten bij verrassing hier of daar de vesting binnen te dringen en dit moest natuurlijk vóór alles vermeden worden.

In het oosten brak de dag aan; het was koud en van Galen huiverde in zijn mantel. Aanvankelijk nog vaag en onduidelijk teekenden de wallen zich langzamerhand scherper af en het zonlicht, eerst nog zwak en aarzelend, maar geleidelijk in kracht toenemend, vloeide uit over het landschap. De vurige lichtschijf steeg hooger en hooger en vertoonde telkens wisselende kleuren.

Een dof tromgeroffel verstoorde de morgenstilte: de wachten zouden worden afgelost. Een onderofficier beklom het talud en begaf zich naar van Galen om hem een melding te doen. De luitenant knikte, haalde zijn pijp te voorschijn en begon die te stoppen; zijn lange gestalte moest zich daar boven op den wal wel scherp afteekenen.

„Die batterij daar schijnt spoedig in actie te zullen komen," sprak hij tot den sergeant, die naast hem was blijven staan, „ik zie ze duidelijk heen en weer loopen.... kijk daar gaat er weer een", en hij wees naar de beide kanonnen op 4 à 600 meter van hun standplaats staande.

Op dit oogenblik ging een der kanonnen af; de sergeant zag een vuurstraal, daarna den zwaren rook, die uit den mond van het kanon kringelde.... even later een zware slag en toen.... zag hij den luitenant van Galen door een kanonskogel in de dij getroffen, zwaar bloedend naast zich op het door den dauw nog vochtige gras liggen.

De batterij was werkelijk in actie gekomen.

HOOFDSTUK X.

Een ontmoeting.

Olga Paulowna was nu ruim zeventien jaar oud en een bijzonder mooi meisje geworden; ze was zeer ontwikkeld voor haar leeftijd en men zou haar allicht voor drie of vier jaar ouder gehouden hebben dan zij was.

Het beviel haar wonderwel in Nijmegen, veel beter dan in het stille, Noord-Hollandsche dorpje en, al deed zij ook haar best het niet aan haar moeder te laten blijken, ze was niet zoo haatdragend en vijandig gezind tegen al wat Fransch was als mevrouw Jerepsoff.

Deze bleef steeds sukkelende en haar gezondheid was er in de laatste jaren sterk op achteruit gegaan.

Op een avond in Maart 1811 was zij onder den maaltijd plotseling bewusteloos geworden, tot grooten schrik van Olga, deze had haar aan de zorg van juffrouw van Galen, die naast haar woonde, toevertrouwd, en was het huis uitgesneld om den chirurgijn te halen, die haar moeder behandelde.

Er heerschte een luidruchtige, woelige stemming in de Nijmeegsche straten. Drie dagen tevoren, den 20en Maart, was Napoleon een zoon geboren, en deze heuchelijke gebeurtenis was door de Fransche ambtenaren en officieren, ook door het Franschgezinde gedeelte der Nijmeegsche ingezetenen, op rumoerige wijze gevierd, waarbij drankmisbruik een voorname rol speelde en tot allerlei baldadigheden aanleiding gaf.

De Maire der stad had zijn uiterste best gedaan in verheerlijking van den machtigen Keizer, dien de Schep-

per van het heelal verwekt had, om dit land, dat immers gereed lag om door de golven te worden verzwolgen, te redden.

Zoodra de geboorte van den Koning van Rome hier bekend was, werden salvo's van 101 schoten gelost; klokgelui, krijgsmuziek en illuminatie wisselden elkaar af. Er waren volksfeesten en op den avond, waarop Olga met gejaagde schreden zich door de straten spoedde, publiek bal op het Mariënburgplein, ook op enkele andere plaatsen.

Haar weg voerde haar naar de Grootestraat, en herhaaldelijk was zij reeds druk joelende en zingende mannen en vrouwen tegengekomen die ze met moeite had ontweken. Om het huis van den chirurgijn te bereiken sloeg zij, om haar weg te bekorten, een stille zijstraat in, en dit zou haar noodlottig worden.

Halverwege de straat kwamen haar drie tamelijk beschonken jongelui tegen, die luide „Vive l'Empereur" brulden. Olga trachtte haastig terug te keeren op haar schreden, doch juist daardoor trok zij de aandacht der brooddronken zwetsers. In een oogenblik hadden zij haar gegrepen, trokken haar de kleeren van het lijf en zij voelde den heeten adem van een der ellendelingen, die haar herhaaldelijk op den mond en in den hals kuste, terwijl de overigen haar heen en weer trokken en het arme meisje ten slotte op den grond wierpen. Alle weerstand was nutteloos; alleen kon zij uit alle macht om hulp roepen.

Opeens hoorde zij haastige schreden naar haar toekomen.... een krachtige hand sloeg links en rechts op haar belagers, die, onthutst door het onverwachte, besliste optreden van haar redder, het hazenpad kozen en in de duisternis verdwenen.

„Wat is er gebeurd, mademoiselle?" vroeg een jonge, krachtige stem, in goed Fransch, „Bent u overvallen, aangerand? Kent u de schurken?"

Halfdood van angst en schrik, stond Olga met moeite op, bracht haar kleeding zoo goed het ging eenigszins in orde en keek haar redder dankbaar aan; spreken was haar niet dadelijk mogelijk.

Ze zag in het halfduister een jong, Fransch officier, met een knap uiterlijk, die haar hoffelijk den arm bood, zeggende: „Kom, laten we hier vandaan gaan! Waar moet u heen? Laat me u begeleiden en zorgen, dat die rabauwen u niet opnieuw lastig vallen".

Olga dankte hem, vertelde hem wie zij was en dat zij op weg was naar chirurgijn van Dongen in de Grootestraat, om hulp voor haar moeder te halen.

„Ik ben luitenant van Eykenbroek, sedert drie maanden in Nijmegen in garnizoen. Het doet me ontzettend veel genoegen, dat ik u van dienst heb kunnen zijn," zei de luitenant. En bij het flauwe licht van een lantaarn zag hij dat het meisje bijzonder knap was en blijkbaar vertrouwen in hem stelde.

Het bleek, dat de chirurgijn van Dongen niet thuis was, maar de dienstbode gaf Olga het adres van een zijner collega's. Deze beloofde spoedig te zullen komen en hoewel Olga enkele zwakke tegenwerpingen maakte, bracht Alphonse haar naar haar woning. Toch bleek zijn geleide niet overbodig, want telkens kwam men troepjes opgewonden jongelui tegen, die het echter niet waagden een jonge dame, begeleid door een Fransch officier, lastig te vallen. Olga was nu geheel van den schrik bekomen en keuvelde gezellig met haar geleider, die in verrukking was over de lieftalligheid van zijn gezellin. Wel bedacht Olga dat de luitenant een Franschman was, althans deel uitmaakte van het Fransche leger — dat haar moeder zoo

doodelijk haatte! — maar zij was niet zoo fel in haar afkeer van alles wat Fransch was, en bovendien, de luitenant had een bijzonder gunstigen indruk op haar gemaakt niet het minst door zijn hoffelijkheid en goede manieren. Ze begonnen wat langzamer te loopen!

Aan haar huis gekomen nam Alphonse hartelijk afscheid van zijn gezellin, haar diep in de oogen ziende: „Ik hoop, dat uw moeder spoedig hersteld moge zijn! Spoedig zal ik eens komen hooren, hoe het met u en met haar is. Dat mag ik immers wel?" Dit met een teederen klank in zijn stem, terwijl hij haar hand vasthield. En Olga kon niet anders doen dan toestemmen, hoewel zij het ergste vreesde van het bezoek van een Fransch officier aan haar moeder.

Ze vond de zieke zenuwachtig en ongerust over het lange uitblijven van haar dochter; het lawaai, het gezang in de straten, waarvan het rumoer gedempt tot haar doordrong, maakte haar van streek; een langdurig lijden had van de kloeke, onversaagde Russische een prikkelbaar, nerveus schepseltje gemaakt.

Olga trachtte haar moeder met lieve woordjes te kalmeeren en slaagde daarin na eenigen tijd ook vrijwel.

„Chirurgijn van Dongen was niet thuis, moeder, maar ik ben bij Ronselman geweest en die beloofde spoedig te zullen komen; met een uurtje zou hij hier zijn".

„Goed, goed, kindje! O, ik ben zoo benauwd! 't Is me of iemand mijn keel dichtknijpt!" klaagde zij.

Olga zag in dat het hoogst onverstandig zou zijn om de zieke te vertellen, dat een Fransch officier haar uit de handen van eenige woestelingen had bevrijd en naar huis had gebracht; zij wist hoe innig haar moeder alle Franschen haatte en begreep dat het haar slechts onnoodig zou prikkelen, wat bij haar zwakke gezondheid hoogst

gevaarlijk zijn kon. Na Olga's terugkomst was juffrouw van Galen ter ruste gegaan en het jonge meisje bleef alleen met haar gedachten.

Korten tijd daarna kwam inderdaad de geneesheer. Ronselman was oud, knorrig en een man van weinig woorden. Hij klaagde over het slechte licht in de kamer, voelde de zieke herhaaldelijk den pols, bekeek haar tong, deed eenige vragen omtrent het verloop der ziekte, maar scheen aan de antwoorden, die Olga hem gaf, maar weinig aandacht te schenken. Ten slotte vertrok hij, gaf enkele voorschriften en hij beloofde een drankje te zullen zenden.

Olga liet hem uit en vroeg hem zachtjes was hij van haar moeder dacht.

„Hm! vitium cordis! Hm! Goede voeding, veel rust, neuritis, niet veel van te zeggen, oppassen, beroerde boel hier in Nijmegen, kom volgende week terug. Adieu!"

Met een bezwaard hart keerde Olga in de ziekenkamer terug, maar deed haar best tegenover haar moeder een opgewekt gelaat te toonen. Maar haar gedachten wijlden bij den knappen, galanten Franschen officier, die zoo hoffelijk zorg voor haar gedragen had.

Alphonse Aiquenbroucke — zoo had hij zijn Hollandschen naam, die eigenlijk niet de zijne was, verfranscht — koesterde gevoelens van haat en minachting voor de Hollanders. Hij dacht, voelde en sprak als een geboren Franschman en moest niets hebben van dat saaie, bedachtzame, krenterige volk aan de monden van Maas en Rijn, dat geen vereering had voor den Keizer en niets voelde voor diens glorie.

Vroolijk, opgewekt, dapper tot het vermetele, goed kameraad, lang niet afkeerig van een goeden dronk, evenmin van vrouwen en van het spel, zonder dat hij

echter tot uitspattingen verviel, bezat hij alle deugden, maar ook alle gebreken van de jonge Fransche officieren van zijn tijd.

Ook hij leed echter, evenals zijn broer Pierre, onder het gemis van een naam en van kennis omtrent zijn ouders. Wel waren onder de beroemdste generaals en maarschalken van Napoleon mannen van heel nederige afkomst, die door hun onstuimige dapperheid en militaire talenten tot de hoogste rangen waren opgeklommen maar toch.... een paar malen was het voorgekomen, dat, verhit door spel en drank, een zijner kameraden een onvoorzichtige toespeling op zijn onbekende afkomst gemaakt had. Doldriftig had Alphonse dan den degen getrokken om zich op den ander te werpen, en eens was het zelfs tot een duel gekomen, waarin hij zijn tegenstander een zware wonde had toegebracht.

Hij maakte nu sedert drie maanden deel uit van het Fransche garnizoen in Nijmegen, waar het militaire hoofdkwartier van het nieuw ingestelde Departement van de Monden van den Rijn gevestigd was.

Na de vluchtige ontmoeting met zijn broeder voor Vlissingen was hij met de teruggeworpen Fransche afdeeling meegesleurd en had het ongeluk te struikelen en zijn voet te verstuiken, doch een paar van zijn manschappen hadden hem opgenomen en buiten gevaar gebracht; later werd hij naar Bergen-op-Zoom geëvacueerd, maar het duurde verscheidene weken voor hij weer gaan kon. Zoodra hij hersteld was, meldde hij zich voor den actieven dienst aan en werd ingedeeld bij de troepen te Nijmegen. Maar van een bezoek bij de moeder van het mooie jonge meisje, dat zulk een diepen indruk op zijn gemoed gemaakt had, zou niets komen. Bij zijn terugkeer op zijn kamer, vond hij een schrijven van zijn kolonel, die hem

opdroeg zich den volgenden morgen zoo vroegtijdig mogelijk naar Bergen-op-Zoom te begeven ,en toen hij vier maanden later met verlof in Nijmegen kwam en zich naar Olga's woning spoedde, vernam hij, dat de zieke vrouw overleden was; juffrouw van Galen en Olga waren vertrokken, men kon echter niet zeggen waarheen. Luitenant Alphonse keerde naar Bergen-op-Zoom terug en daarna verliep ruim een jaar, waarin het beeld van het mooie, jonge meisje langzamerhand vervaagde, tot er een groote verandering in zijn leven kwam.

Alphonse Eykenbroek zou deelnemen aan den tocht naar Rusland, de grootsche onderneming die dienen moest om den weerspannigen Czaar tot onderwerping te brengen en zijn rijk te vernederen. Vol geestdrift ging hij te velde, in blind vertrouwen op de macht en het genie van den Grooten Keizer, voor wien alles bukken moest, reeds vooraf zeker van de overwinning en den te behalen roem.

Krijgsman in zijn hart, dacht hij geen oogenblik aan gevaar, aan de kans gewond of verminkt te kunnen worden, aan den dood op het slagveld, of aan ziekte. Niets leek hem heerlijker toe dan onder de banier van Napoleon de wereld door te trekken en vreemde volken, die zich niet aan zijn godheid verkozen te onderwerpen, met de kracht der wapenen te doen bukken. Het Vive l'Empereur! stond hem in het hart gegrift. Met veel ijver had hij zich op de beoefening der krijgskunst geworpen, had geëxerceerd en tactiek bestudeerd, zoodat hij, dank zij de protectie van zijn stiefvader, tot den rang van 2den luitenant werd benoemd, in een der meest roemrijke regimenten.

Eykenbroek had hem ruim van geld voorzien en keurige uniformen doen maken, en al datgene verschaft wat hem op zijn tocht van nut of gemak kon zijn.

Het was voor Alphonse toch nog een moeilijk oogenblik toen hij van zijn stiefouders afscheid nam. Met tranen in de oogen omhelsde hij juffrouw Eykenbroek, die hem in haar armen sloot en snikkend uitbracht: „Geve God, dat je weer behouden terug komt! Ik zal je vreeselijk missen, mijn jongen! Schrijf zoo dikwijls je kunt en" — het was goed gemeend, maar klonk wat onnoozel — „begeef je niet onnoodig in gevaar. Ik wou dat ik je al weer bij me terug had. Wanneer zal dat gruwelijke oorlogvoeren toch ophouden!"

Eykenbroek drukte zijn pleegzoon hartelijk de hand, en even later vertrokken beiden naar Utrecht, waar Alphonse zich bij zijn korps moest aansluiten.

We zullen niet in bijzonderheden vertellen wat de jonge officier in de eerste weken van den veldtocht ondervond. Maanden tevoren uit Holland vertrokken, trok het IIe legerkorps onder Maarschalk Oudinot den 24sten Juni 1812 de rivier de Niemen over, de onmetelijke vlakten van Rusland binnen. Alphonse had tot nu toe weinig van het in zijn oog mooie en schitterende van een veldtocht gezien. Eerst buitengewoon hevige plasregens, toen geweldige hitte, met groot gebrek aan drinkwater en behoorlijk voedsel bij de vermoeiende, uitputtende marschen, hadden aanvankelijk het Groote Leger ernstige verliezen berokkend en den geest verslapt.

Op 13 Juli maakte de jonge luitenant zijn eerste gevecht van eenig belang mee, hoewel het niet meer dan een schermutseling was. Bij Dünaburg had Oudinot een paar regimenten naar voren gezonden om de Russen binnen de vesting terug te drijven en Alphonse hunkerde naar het oogenblik, waarop hij met den vijand slaags zou raken en zijn moed kunnen toonen.

Het begin was al ongelukkig.

Veel eerder dan men verwacht had, werden de Fransche troepen door de Russen onder vuur genomen en er ontstond zelfs een soort paniek in de gelederen, die men echter spoedig te boven kwam. Weldra bleek het, dat de Russen veel sterker in aantal waren dan Oudinot verwacht had en dat hun artillerie voortreffelijk was opgesteld.

Alphonse, jong als hij was, gaf zijn peloton een uitstekend voorbeeld en met woord en daad vuurde hij zijn manschappen aan om kalm te blijven en rustig hun vuur af te geven; zij luisterden naar zijn stem en hielden stand. De verliezen der Franschen werden echter te ernstig en men moest terugtrekken, toen de avond viel. Alphonse had een weinig beteekenend schampschot aan het been opgeloopen, dat binnen een paar dagen genezen was. Het werd een aaneenschakeling van kleine gevechten en schermutselingen; soms werd men door den vijand gedwongen een eindweegs terug te trekken.

Het 124ste regiment, waartoe Alphonse behoorde, was op den 18den Augustus reeds tot op de helft van de oorspronkelijke sterkte versmolten; op dien dag greep een hevig gevecht plaats bij Polotzk onder leiding van den generaal Saint-Cyr, daar Oudinot gekwetst was en per rijtuig werd meegevoerd. De Russen grepen verwoed aan, doch de Franschen, en niet het minst het Hollandsche 124ste regiment, hielden dapper stand. Onder een helsch lawaai van kanon- en geweerschoten, schreeuwende en brullende strijders, chargeerende paarden, krakende wagens en barstende bommen werd aan beide zijden getracht den tegenstander terug te dringen en een oogenblik leek het alsof de Russen in hun plan zouden slagen... op sommige plaatsen weken de Franschen. Daar zag Alphonse in het heetst van het gevecht, dat de vaandel-

drager, door een kanonschot getroffen, neerviel en met hem het vaandel; dadelijk werd het echter door een tweeden vaandrig gegrepen en opnieuw zegevierend omhoog geheven. Doch weer is het noodlot sterker en ook deze drager valt gewond neer. Een reusachtige Rus met langen, rooden baard, dringt vooruit en is het punt den adelaar te grijpen, doch Alphonse is hem vóór en brengt hem door een pistoolschot tot vallen. Tegelijkertijd ontvangt hij echter een sabelhouw op den schouder, die hem doet neerzijgen.... hij ziet hoe Franschen, Hollanders en Russen worstelen om het bezit van het vaandel.... alles schemert hem voor de oogen en hij wordt bewusteloos.

Als hij weer bijkomt, hoort hij een luid geschreeuw van „Hoera! Vive l'Empereur!" en het doet hem goed aan 't hart, als hij de Russen in allerijl ziet vluchten, nagejaagd door de Fransche cavalerie, waarbij ook Hollandsche kurassiers onder den kolonel Trip.

Dien avond telde het 124ste regiment niet meer dan vijf ongewonde officieren en negentig onderofficieren en minderen! Gelukkig voor Alphonse, die in de ambulance werd opgenomen, en lang zwak en koortsig bleef, trad er op het oorlogstooneel een kalmte van verscheidene weken in. De Russische legers onder Wittgenstein en Tchitchagof trachtten zich achter het leger van Napoleon in diens rug te vereenigen en hem op zijn terugtocht uit Moskou bij de Berezina den weg naar Frankrijk af te snijden.

Op den 17den October werd Oudinot bij Polotzk door de Russen aangevallen en ten slotte gedwongen over de Duna terug te trekken, wat met veel moeite en gevaar gelukte, doch ten koste van zware verliezen.

Alphonse, intusschen tot 1ste luitenant bevorderd, was het gelukt in het bezit te komen van een paard, welks ruiter gesneuveld was en op die wijze kon hij gemakkelijker de beweging der troepen volgen. Zijn schouderwonde ging telkens weer open en ook had hij opnieuw last gekregen van de kwetsuur aan zijn been.

Zijn illusies van oorlogsroem en glansrijk gewonnen gevechten waren voor een groot deel verdwenen en hadden plaats gemaakt voor sombere voorgevoelens van ellende en nederlaag. Het begon al flink koud te worden, de voedselverzorging en de geneeskundige dienst lieten te wenschen over; overal ellende, akeligheid en somberheid wat hij om zich heen zag. Hoeveel honderden en honderden dooden en gewonden had hij al op de slagvelden zien liggen, hoeveel koortslijders hun uitgeputte lichamen met moeite zien voortsleepen! Hoevele kameraden zien sneuvelen! En steeds drongen de onmeedoogende Russen vermeteler op en maakten af wie achterbleven! 't Was gruwelijk! Daarbij kwam het vreeselijke van het klimaat, den wreeden, barren, moordenden Russischen winter, die aanstaande was, gevaarlijker nog dan de vijand! Zelden ontving hij meer tijding uit Holland en al toonde hij zich in zijn brieven aan de Eykenbroeks zoo opgewekt mogelijk, en liet hij niets blijken van zijn sombere stemming, hij wist maar al te goed dat de kans op overwinningen steeds kleiner werd.

In een van de gevechten der vorige dagen hadden de Franschen een jong Russisch officier der cavalerie gevangen genomen en den door zijn wonden verzwakten Alphonse werd opgedragen met een afdeeling van ongeveer twintig min of meer invalide Fransche soldaten den gevangen luitenant en andere Russen, die in 's vijands handen gevallen waren, te bewaken.

De jonge Rus, die zich dapper verweerd en een wonde in de dij opgeloopen had, was een hoogst sympathieke man, met een knap uiterlijk, beschaafd en ontwikkeld, die uitstekend Fransch sprak.

Hij verzocht aan Alphonse hem op eerewoord vrij te laten (de andere gevangenen had men twee aan twee aan elkaar geboeid) en Alphonse, die meende vertrouwen te kunnen stellen in de eerlijke oogen van den jongen man, had dit op eigen verantwoordelijkheid toegestaan. Op een proviandkar gezeten volgden de beide jonge mannen de achterhoede van hun afdeeling.

De Rus, die Iwan Jerepsoff heette, was nogal spraakzaam en vertelde in vloeiend Fransch het een een ander uit zijn leven. Zijn vader was generaal geweest en in 1799 gesneuveld bij de expeditie in Noord-Holland tegen de Gallo-Bataafsche troepen.

„U ziet," zei hij tegen Alphonse, „ik heb treurige herinneringen aan uw land, maar.... c'est la guerre! Ik vrees echter, dat Rusland het einde van uw Bonaparte's krijgsroem zal worden.... hij heeft vele verliezen geleden".

„Napoleon overwonnen!" riep Alphonse met vuur uit. „Dat is onmogelijk! Juist na tijdelijke tegenspoeden toont hij zich het sterkst! Hij is de grootste veldheer ter wereld, dat hebben de Pruisen, de Oostenrijkers, de Spanjaarden, de Italianen ondervonden...."

„Maar Engeland nog niet," merkte Jerepsoff droogjes op. „Laten we er niet over twisten; het einde zal uitwijzen wie van ons beiden gelijk heeft. Ik ken Rusland, u niet."

Hij vertelde nog dat hij het eenige kind was uit zijn vaders eerste huwelijk. „Mijn vader was al wat ouder, maar nog altijd erg gevoelig voor mooie, jonge vrouwen en na den dood van mijn moeder sloot hij al gauw een tweede huwelijk met de achttienjarige gravin Tjermilev. Zij is hem gevolgd op de expeditie naar uw land, ze was dol verliefd! Wat er van haar geworden is weet ik niet.... ik heb haar nooit gezien. Alleen heb ik bij geruchte gehoord dat ik een stiefzusje rijk ben".

Terwijl Gijs met zijn volle zwaarte Gourdon in bedwang hield (blz. 112)

Opeens kwam een herinnering bij Alphonse op: de mooie Olga, die hij in Nijmegen ontmoet had, was een Russische; haar moeder was na de expeditie van '99 in Noord-Holland achtergebleven... haar familienaam wist hij niet... „Wanneer is uw vader hertrouwd?" vroeg hij den Rus.

„In 1793," antwoordde deze eenigszins verwonderd.

„Dan kon het dochtertje van generaal Jerepsoff nu niet ouder dan achttien jaar zijn... Olga scheen hem ouder toe, twee- of drie-en-twintig... zij geleek niets op den jongen Rus, maar dit zei natuurlijk weinig... was hij haar stiefbroer?... Hij kon geen verdere bijzonderheden te weten komen en het gesprek nam een andere wending.

Maar spoedig zouden de beide jonge mannen gescheiden worden.

Op een avond, twee dagen na het hierboven weergegeven gesprek, werd de Fransche achterhoede door een afdeeling Kozakken overvallen. De aanvallers trachtten de gevangen Russen te bevrijden, maar daar deze geboeid waren, mislukte de poging.

De jonge Jerepsoff, trouw aan zijn gegeven woord, deed geen moeite om te ontkomen, in weerwil van de aanmoedigende kreten der Kozakken, die zelfs een los paard voor hem gereed hielden en niets begrepen van zijn laksheid.

't Gelukte den Franschen, hoewel niet zonder verliezen, den vijand af te slaan, die ook eenige dooden en gewonden moest achterlaten.

Maar in de hitte van het gevecht trof een Fransche kogel den ongelukkigen Jerepsoff, die zijn gegeven woord niet had willen breken, in den schouder, en deed hem neerstorten; bij het terugtrekken der Franschen bleef hij achter op de plaats van het gevecht. Alphonse betreurde

oprecht het ongelukkige einde van den jongen Rus, dien hij had leeren kennen als een nobel, eerlijk man; van diens sneuvelen was hij immers zeker. Zelfs al was hij niet doodelijk gewond, dan zou hij toch door de hevige koude binnen enkele uren moeten omkomen. Nog altijd speelde Alphonse de herinnering aan de beeldschoone Russische Olga door het hoofd en juist daarom doorzocht hij haastig de kleeding van den gesneuvelden jongen man.

Hij trof er eenige in de Russische taal geschreven en gedrukte papieren aan, die hij niet lezen kon, drie geschilderde miniatuurportretten, een van een mooi jong meisje — misschien de verloofde van den gedooden jongen luitenant, — een van een dame op leeftijd met een ziekelijk, tenger uiterlijk — waarschijnlijk zijn moeder — en het derde van een knap officier in kolonels-uniform, blijkbaar zijn vader. En bij aandachtige beschouwing meende Alphonse in diens trekken eenige gelijkenis te bespeuren met die van de mooie Olga.

Hij bergde een en ander, alsmede enkele sieraden en een gouden ring, in zijn borstzak met het vage bewustzijn, er later misschien nog eens gebruik van te kunnen maken, en haastte zich zijn afdeeling te volgen.

Op den 31sten October had weder een verwoed treffen plaats met de Russen; het 124ste regiment leed ook ditmaal zware verliezen, doch Alphonse had het geluk het paard van een Russischen kolonel onder hem weg te schieten en zijn berijder gevangen te nemen, wat diens onderhebbenden den moed benam.

Het lot van de Groote Armee was nu zoo goed als bezegeld. Oudinot, met het overblijfsel zijner troepen, trok terug op de Berezina. In de laatste dagen van November had de bekende overgang over de door Hollandsche pontonniers geslagen bruggen plaats en algemeen

bekend is, hoe vreeselijk de overblijfselen van Napoleon's trotsche legermacht daar door de felle koude, de scherpe, onophoudelijk aanvallen der Kozakken, het instorten van één der bruggen, en de elkaar verdringende, in doodsangst vluchtende menschen, paarden, voertuigen en kanonnen geteisterd werden.

Maar een groot deel der troepen kwam over en de Keizer kon in zijn XXIXe legerbericht snoevend vermelden, dat hij de Russen zegevierend had teruggeworpen en dat de weg naar Wilna vrij was. Maar hoe anders was de werkelijkheid! Dit was het laatste gevecht, 28 November 1812, waaraan Alphonse Eykenbroek deelnam.

De overblijfselen van het IIe Legerkorps, versterkt met een afdeeling Polen, streden hier met inspanning van alle krachten; zij begrepen dat het om hun leven ging.

Lang stonden de kansen hachelijk, doch een wilde charge van generaal Doumerc, met zijn kurassiers, wierp de Russen overhoop en in wilde vlucht terug.

Maar een Kozak reed Alphonse tegen het lichaam; hij ontving een klap van een paardenhoef en bleef bewusteloos liggen.

Intusschen strompelden de afgematte, uitgehongerde en halfbevroren overwinnaars(!), zijn kameraden, verdwalend in de sneeuwvlakten of in de uitgestrekte bosschen, westwaarts, opgejaagd en afgejakkerd....

Een paar uur nadat hij bewusteloos was geworden, kwam Alphonse, vermoedelijk tengevolge van de felle, snerpende koude, weer bij; de maansikkel verlichtte de eindelooze, witte vlakte en duizenden sterren fonkelden aan den strakblauwen hemel.

De jonge man begreep, dat hij verloren was; het aangename, doezelige, slaperige gevoel van langzaam wegzinken, het begin van bevroren raken, kwam over hem.

Hij hoorde nog een geluid als van blaffende honden of wolven, het hinneken van een paard... kraken van sneeuw of ijs... toen niets meer.

Twee weken later vinden wij hem terug in een der groote gebouwen van Koningsbergen, die tot hospitaal waren ingericht, te midden van tal van andere lijdensgenooten, zieken en gewonden. Het geluk had gewild dat hij, bewusteloos in de sneeuw liggende, herkend was door een overste van zijn brigade, die hem bijzonder genegen was en, zelf gewond zijnde, met een paar andere officieren, eveneens gekwetst, een licht Russisch voertuigje had weten te bemachtigen en met een losloopend paard bespannen.

Zij namen hem op, goten hem wat brandewijn in de keel en wisten hem in het leven te behouden. Maar nog was men niet buiten gevaar.... herhaaldelijk verschenen Kozakken, bij twee of drie tegelijk, achter hen; de beide minst gekwetste officieren namen dan met verstijfde vingers de geweren, waarvan zij gelukkig, evenals van munitie, voorzien waren en losten een paar schoten op de Russische ruiters, die op hun kleine, ruige paardjes gezeten, in razende vaart naderden. Gewoonlijk deinsden deze echter af, wanneer het bleek dat de inzittenden van het wagentje niet voornemens waren zich zonder slag of stoot over te geven en galoppeerden elders heen om gemakkelijker te grijpen buit te zoeken.

Het sterke Russische paard draafde intusschen onvermoeid voort; meermalen zag de overste, die het dier bestuurde, langs den weg lichamen van menschen liggen.... dooden, gewonden, bewusteloozen.... wat konden het zijn? Nu eens kwam men langs een paardelijk, de ruiter er naast in de sneeuw liggende, dan weer rolde het

wagentje langs een ander voertuig, dat alleen en verlaten op de eindelooze vlakte stond, zonder bespanning en bestuurder. Alphonse was nog maar gedeeltelijk tot bewustzijn gekomen en leunde zwaar tegen een zwaargebouwden Franschen kolonel met een gekwetst been. De jonge luitenant had zware hoofdpijn, nu en dan een gevoel alsof hij opgenomen en weggedragen werd en voortdurend een hevige, stekende smart in den linkerarm, die soms ondraaglijk was.

Die tocht over de zwijgende, eenzame vlakte leek hem eindeloos. Het eenige geluid van het neerploffen der paardenhoeven maakte hem opnieuw slaperig.... hij wist niet goed meer of hij waakte of droomde....

Eindelijk, eindelijk, bereikte men Wilna... Ook hier niets dan verwarring en ellende. Voortdurend stroomden militairen van allerlei rang en landaard, half bevroren, hongerig, in lompen gehuld, met stukgeloopen of zelfs geen schoeisel, sommigen met wonden bedekt, de stad binnen. Het was een toonbeeld van ellende, verslagenheid en algemeen rampzaligheid.

Niemand stoorde zich aan bevelen; alle militaire tucht scheen verloren te zijn gegaan en ieder zorgde voor zijn eigen nooddruft, voor eigen levensbehoud.

Gelukkig leverden de magazijnen nog het een en ander op, doch niet voldoende om zoovelen te spijzigen en in hun behoeften te voorzien: veel ging ook verloren door het gebrek aan orde en de roof- en plunderzucht van enkelen.... de brutaalsten en krachtigsten verdrongen de anderen.

De overste, die Alphonse gered had, was, toen het leger nog vol hoop en moed Rusland binnentrok, in kwartier geweest bij een Joodsche familie in Wilna, die hij ruim beloond en voor lastig-gevallen-worden door moedwil-

lige militairen beschermd had, een maatregel zeker niet overbodig te noemen. Onmiddellijk na zijn aankomst in Wilna reed hij het wagentje door den dichten menschendrom naar het hem bekende huis, bevond tot zijn blijde verrassing, dat het nog niet door militairen in bezit genomen was en werd door den braven Jood en zijn vrouw dadelijk opgenomen. Ook Alphonse werd, op dringend verzoek van den overste, een bed en een kamer verschaft, terwijl de andere gewonde officieren bij een bevriende Joodsche familie werden ondergebracht.

Het bleek al spoedig, dat de wonde aan den schouder van Alphonse hevig ontstoken was en de ongelukkige jonge man lag in zware koortsen. Eerst met heel veel moeite gelukte het den overste in Wilna een geneesheer te vinden en nog meer om dezen te bewegen een bezoek aan den gewonden luitenant te brengen.

Zoodra deze de wonde zag schudde hij bedenkelijk het hoofd, en zei in afgebroken zinnen: ,,Ziet er leelijk uit... amputatie noodig... erg verzwakt... jonge man... jammer.

Twee dagen later was Alphonse voor altijd verminkt; doodelijk zwak en half bewusteloos lag hij daar neer en het duurde twee volle maanden, voor hij naar het vaderland kon terugkeeren.

HOOFDSTUK XI.

Pierre's twist en vlucht.

Sedert den 9den Juni 1810 was ,,la Hollande réunie à l'Empire"; in het decreet van Rambouillet was o.m. bepaald, dat de Hollandsche land- en zeeofficieren in hun rang zouden blijven. Zoo was dan ten slotte het pleit beslecht: het in 1795 veroverde grondgebied maakte deel uit van het Fransche Keizerrijk.

Pierre van Elst was ongeveer negentien jaar; met zekerheid wist hij het natuurlijk niet, omdat de datum en het jaar van zijn geboorte hem nog steeds onbekend waren. Enkele maanden geleden was hij officier geworden. Na den dood van zijn stiefvader in Vlissingen in garnizoen gebleven, was hij nu op weg naar Breda om daar den eed af te leggen van getrouwheid aan den Keizer. Evenals wijlen van Galen was Pierre in zijn hart goed Hollander en Prinsgezind; zooals velen zijner landgenooten, schikte hij zich slechts met moeite in de Fransche overheersching en hoopte nog altijd dat Holland weer vrij zou worden en de Stadhouder aan het hoofd zou komen.

Terwijl hij op een gehuurd paard den weg naar Breda afdraafde, dacht hij steeds aan het zonderlinge bezoek, dat hij den vorigen dag in Vlissingen ontvangen had.

Terugkeerende van een oefening met de recruten, werd hij aangesproken door een eenvoudig gekleeden man van omstreeks vijftig jaar, met een mager, bleek gezicht en sluwe, loerende oogjes, die Pierre onaangenaam aandeden.

De man maakte zich bekend als Jacques Claron, dezelfde, die bij de ramp van het kruitschip te Leiden

door Pierre van onder het puin te voorschijn was gehaald. De jonge van Elst dacht aanvankelijk, dat de ander hem hulp kwam vragen, maar dat bleek niet het geval.

„Kan ik onder vier oogen even een onderhoud met u hebben? in uw eigen belang," voegde hij er aan toe, toen Pierre aarzelde. Weldra zaten zij op de zeer eenvoudige kamer, die door den jongen luitenant bewoond werd, en Claron begon na eenige woorden van dankbaarheid voor zijn redding, die Pierre afweerde:

„Luitenant van Elst, het is mij bekend, dat de ware naam van uw ouders voor u een geheim is".

Pierre schoot het bloed naar het hoofd; zijn onbekendheid met zijn afkomst was hem altijd een pijnlijk bewustzijn en nu begon deze man, die hem verre van sympathiek was, daar zoo rauw over te spreken; hij antwoordde niet en Claron vervolgde op denzelfden, zakelijken toon:

„Ik ben u dank verschuldigd en wil u die ook bewijzen, maar... onder zekere voorwaarden".

„Vertel wat ge weet," zei Pierre, „daarna zal ik oordeelen".

De man begon:

„Op 15 Januari 1796 kwam een dame met twee knaapjes van ongeveer vijf jaar, in het logement De Gekroonde Roemer te Elst. Zij brachten daar den nacht door, doch door onbekende oorzaak ontstond brand; de beide jongetjes werden gered, doch de dame stierf..."

„Mijn arme moeder!.... ik herinner me dat alles nog heel flauwtjes....", zei Pierre op zachten toon, lichtelijk ontroerd.

„Een gewezen officier, van Galen, en diens vrouw namen het eene knaapje onder hun hoede, het andere werd later het aangenomen kind van zekeren Eykenbroek; deze is later...."

„Dat alles is geen nieuws voor me," viel Pierre hem hetfig in de rede. „Mijn broer Alphonse is nu luitenant bij de Fransche troepen, maar wie was mijn moeder! hoe heette mijn vader? Als ge dat zeggen kunt, zal ik u eeuwig dankbaar zijn".

Een spottende grijnslach gleed over de magere trekken van Claron.

„Ik ben een arme drommel, en van „eeuwige dankbaarheid" kan ik niet bestaan. Wel wil ik u nu reeds vertellen, dat ge een wettig kind zijt van een man van beteekenis, van een edelman..."

„Hoe is zijn naam? Kunt ge het bewijs leveren van hetgeen ge zegt?" vroeg Pierre driftig. „Vooruit man!"

„Natuurlijk! anders zou mijn bewering geen waarde hebben. Maar vóórdat ik daartoe overga, moet ge mij een schuldbekentenis van vierduizend gulden teekenen, betaalbaar over drie maanden, en daartoe zekerheid stellen. Had ik geen verplichting aan u, dan zou ik het bedrag op tienduizend gulden gesteld hebben. Me dunkt, dat wat ik vraag, weinig beteekent voor hetgeen ge er voor in de plaats krijgt."

Een kil gevoel van teleurstelling kwam over Pierre. Hij hield Claron voor een schurk en de mogelijkheid was niet uitgesloten dat de vent hem bedroog, dat hij slechts afzetterij op het oog had. Maar zelfs al sprak hij de waarheid, waar zou hij, Pierre, een arme luitenant, zonder eenig vermogen, zulk een groote som vandaan moeten halen?

„Leeft mijn vader nog?" vroeg hij na eenig nadenken.

„Helaas neen! Maar wel kan ik u verzekeren, dat als ge mijn voorstel aanneemt, ge binnen niet al te langen tijd in het bezit komen zult van een fortuin, waarvan het u niet moeilijk zal vallen mij de kleine som uit te betalen, die ik u vraag: vierduizend gulden".

Pierre antwoordde niet en dacht na. Had hij het geld bezeten, dan zou hij een nog grootere som graag betaald hebben om het geheim zijner geboorte te weten te komen. Maar zelfs al was Claron geen bedrieger, mocht hij een schuld dan op zich nemen, zonder te weten of hij die ooit zou kunnen voldoen? En bovendien, beslist ondoenlijk was het voor hem de verlangde zekerheid te stellen. Het was hard! deze man, als hij tenminste waarheid sprak, kon hem tot een man maken van stand en wettige geboorte, kon hem zijn waren naam ontdekken, kon hem van niet veel meer dan een vondeling tot een edelman maken, maar stelde, uit vuige hebzucht, een eisch waaraan Pierre onmogelijk voldoen kon. Even kwam in hem op de verleiding om list tegenover list te stellen en te trachten aan Claron's verlangen te voldoen.... Maar neen, het was onmogelijk! hij kon het niet en mocht het niet doen! Hij stond op en zei met koele, harde stem:

,,Claron, je ben een schoft en een ellendeling! Ik wil je er niet aan herinneren, dat ik je het leven gered heb, dat zou je toch niet voelen. Ik vertrouw je niet en ik kan over geen vierduizend gulden beschikken. Dus... ga heen!"

Claron stond op, zonder iets van zijn teleurstelling te doen blijken.

,,Zooals u wilt. Misschien zult ge u nog eens bedenken!"

Hij groette en ging heen, Pierre in een sombere, ongelukkige stemming achterlatend.

Den volgenden dag reed Pierre naar Breda en nam zijn intrek in het logement ,,De stad Parijs", waar verscheidene andere officieren, meest Fransche, ingekwartierd waren.

't Was een woelig, druk gezelschap, meerendeels zwetsende en brallende jongelui; slechts een der officieren, een

kapitein met een gemeen, rood gezicht, was wat ouder.

Pierre bemerkte vrij spoedig, dat hij, als Hollander, niet erg in den smaak viel van de Franschen, en om onaangenaamheden te voorkomen, gebruikte hij zijn maaltijd op zijn kamer.

Hij hoorde daar het woeste gezang en geschreeuw van de luitenants, die aan tafel stevig gedronken hadden, doch om een uur of acht werd het stil en scheen het gezelschap zich in de stad te verspreiden.

Pierre ging toen naar beneden en trof in de gelagkamer niemand dan den Franschen kapitein, die met een lodderig halfdronken gezicht, in elkaar gezakt, achter een flesch wijn zat. Pierre groette en wilde aan een ander tafeltje plaats nemen, toen de kapitein hem toebulderde:

,,Par Dieu, mijnheer de luitenant, waarom komt u zich niet melden bij uw meerdere?" gevolgd door eenige vloeken.

Pierre zag, dat de man niet geheel toerekenbaar was, en antwoordde kalm: ,,Ik wist niet dat melding buiten dienst noodig was, mon capitaine, maar als u dat wenscht: ik ben luitenant van Elst, in garnizoen te Vlissingen en....."

,,Een schurftige Hollander ben je!" brulde de Franschman hem toe, opstaande en met onvaste schreden naar Pierre toegaande. ,,Alle Hollanders zijn misselijke lafbekken.... Notre Empereur had jullie allemaal moeten laten geeselen.... kruideniers, kaaskoopers.... vraag me nederig excuus voor je lompheid, vlegel!"

Pierre's bloed begon te koken; met ingehouden woede gelukte hem te antwoorden: ,,Wie een ander beleedigt is in mijn oogen een lafbek, mon capitaine".

Een razende drift maakte zich na die woorden van den opgewonden Franschman meester, en vóór Pierre het ver-

hinderen kon, had hij den jongen man met de volle hand een slag in het gezicht gegeven.

Maar even snel had Pierre een degen gegrepen, die door een der luitenants was achtergelaten en stootte dien den Franschman met kracht in het lichaam. Met een luiden vloek zwaaide de getroffene met de armen in de lucht, sloeg daarna achterover, verbrijzelde in zijn val een stoel en bleef bewusteloos liggen, terwijl een dun straaltje bloed uit de wonde vloeide op den met zand bestrooiden vloer.

Ontzet over zijn daad bleef Pierre een oogenblik bewegingloos staan, den met bloed bevlekten degen in de hand, dien hij even later losliet; kletterend viel het wapen op den met plavuizen bedekten bodem.

Thans drong het met verpletterende zekerheid tot hem door, wat hij gedaan had: een daad van de ergste insubordinatie, een meerdere zwaar gewond, misschien wel gedood! En deze meerdere was een Franschman, maakte deel uit van de natie, die Holland overheerschte en vernederde. Hij kon er geen oogenblik aan twijfelen: de doodstraf wachtte hem als hij gegrepen werd. Hij moest vluchten! Maar waarheen? Naar Nijmegen, naar zijn pleegmoeder in geen geval, daar was het te gevaarlijk. Opeens schoot hem in de gedachte: in Elst woont de zuster van mijn pleegvader, juffrouw Jasperz met haar dochter Clara, het meisje, dat hem zoo sympathiek was.

Juist, Dirk Jaspersz was de man die hem een schuilplaats kon verleenen. Hij aarzelde geen oogenblik, zadelde zijn paard en reed stapvoets weg, de poort uit, die tot den weg naar Antwerpen toegang gaf en volgde dien een korten tijd. De poortwacht maakte geen bezwaar den in uniform gekleeden luitenant door te laten. Maar spoedig sloeg hij links af, zette zijn paard in galop en reed over Rijen en Oosterhout naar Geertruidenberg.

Van verschillende personen wist hij voor goed geld, onder allerlei voorwendsels, burgerkleeding machtig te worden, en even vóór hij Geertruidenberg binnenreed, had hij zijn uniform, met steenen bezwaard, in diep water doen zinken.

Laat in den avond kwam hij aan, doch vond de poort gesloten; men weigerde hem binnen te laten. Goede raad was duur.

Pierre reed door naar het dorp Raamsdonk, en vond, na veel moeite, en eerst toen hij eenig geld gegeven had, onderkomen bij een boer, die ook bereid was zijn paard te stallen.

Den volgenden morgen vroeg vertrok hij te voet naar Geertruidenberg, zeggende binnen een uur te zullen terugkomen; spoedig had hij echter een schipper gevonden, die hem naar Gorinchem wilde brengen en enkele dagen later was hij in Elst, waar hij door Dirk Jaspersz en zijn vrouw hartelijk opgenomen werd. Clara was blij hem te zien!

Door een toeval vond de kastelein in Het Wapen van Parijs eerst na ruim een uur den gewonden kapitein in de gelagkamer liggen; in het halfduistere vertrek was hij niet dadelijk opgemerkt. Hij was bewusteloos en stierf den volgenden dag, zonder bij kennis gekomen te zijn. Het bleef een raadsel, wie hem gedood had.

De kastelein, die wel eenig vermoeden had ten opzichte van den Hollandschen luitenant, dien hij maar even gezien had en die zoo geheimzinnig verdwenen was, met achterlating van zijn mantelzak, was anti-Franschgezind, en zweeg.

De gedoode kapitein François Pilon was een bullebak, gehaat bij zijn kameraden en minderen. Men wist dat hij

op gespannen voet stond met den luitenant de la Morue, wiens degen hem getroffen had en er bestond eenig kwaad vermoeden tegen dezen officier, die alleen was uitgegaan en ook alleen weer teruggekomen was, al betuigde de jonge man bij hoog en laag zijn onschuld.

Het eind was, dat aan de militaire autoriteit gemeld werd, dat de kapitein Pilon aan „apoplexie" plotseling was overleden, hoewel men wist dat hij gedood was.

Pierre begreep, dat het zijn gastheer en gastvrouw in het grootste gevaar zou brengen, wanneer de militaire autoriteiten er achter kwamen, dat zij een Hollander, die een Fransch officier gedood had, (immers Pierre wist niet beter of men moest hem daarvan verdenken), een schuilplaats hadden verleend. Men besloot dan ook, dat hij onder den naam Govert de Boer als knecht op de hoeve werken zou; mischien was er over eenigen tijd gelegenheid naar Engeland te vluchten.

Op de hoeve ontmoette Pierre, behalve Clara, die hem blozende en met van geluk stralende oogen ontving, nog een ander meisje, Olga Jerepsoff.

In den tijd, toen Olga met haar moeder naast juffrouw van Galen te Nijmegen woonde, was Pierre nooit thuis geweest en hij had haar dus nimmer gezien, al wist hij uit brieven van zijn moeder van haar bestaan af.

Kort vóór Olga's moeder gestorven was, had zij haar dochter doen beloven, dat deze niet in Nijmegen zou blijven wonen, daar mevrouw Jerepsoff het denkbeeld niet kon verdragen, dat haar dochter met Fransche officieren van het garnizoen in aanraking zou komen, en juffrouw van Galen had, om de zieke gerust te stellen, beloofd, dat zij Olga een onderdak zou bezorgen bij haar schoonzuster in Elst.

Hoewel Olga tegenover haar moeder nooit over haar ontmoeting met den Franschen luitenant gerept had, was zij den jongen man niet vergeten; zij had erg opgezien tegen zijn terugkomst, maar het had haar toch diep gegriefd, dat hij nimmer verschenen was en ook niets van zich had doen hooren.

Ten slotte was het haar na heel veel moeite en veel vergeefsche pogingen gelukt, te weten te komen dat luitenant Eykenbroek (wat klonk die naam Hollandsch!) naar Bergen-op-Zoom was overgeplaatst.

Een maand later stierf de weduwe Jerepsoff, ver van haar land, aan de hartkwaal die haar gestel reeds lang ondermijnd had; Olga bleef nu alleen over, doch vond moederlijken steun en liefde bij de weduwe van Galen. 't Liefste ware zij bij deze gebleven, doch de gelofte aan de overledene gedaan, was haar heilig; zij wist hoezeer haar moeder, die niet onkundig was gebleven van Olga's weinig anti-Fransche gezindheid, Nijmegen een gevaarlijke plaats voor haar dochter achtte, er op aangedrongen had, dat deze daar niet zou blijven wonen. Olga ging dus naar Elst.

Na den dood van haar man was juffrouw van Galen aanvankelijk naar Nijmegen teruggekeerd; daar had zij kennis gemaakt met Olga en haar moeder, die haar naaste buren waren. Het leven in den Haag was duur en juffrouw van Galen had maar een heel klein pensioen. Pierre had zijn tractement bijna geheel voor zichzelf noodig, en daarom moest zij probeeren door eigen werk in haar onderhoud te voorzien, wat haar in Nijmegen echter slecht gelukte. Ook Olga en haar moeder verdienden maar weinig met naai- en borduurwerk.

Toen mevrouw Jerepsoff gestorven was en Olga naar Elst zou vertrekken, besloot juffrouw van Galen naar

Utrecht te verhuizen; zij had daar nogal kennissen en wilde trachten een betrekking als huishoudster of naaister te krijgen.

Kort vóór haar vertrek liep zij op een middag op de Groote Markt te Nijmegen, toen een burgervrouw, die haar rakelings passeerde, haar een briefje in de hand stopte. Verwonderd maakte zij het open en las in Pierre's handschrift, dat deze zich in Elst bevond; hij schreef haar wat er te Breda gebeurd was, dat hij zich moest schuilhouden, maar op betere tijden hoopte.

„Kom in geen geval in Elst, lieve moeder! Dat zou achterdocht kunnen wekken. Verbrand dit. Spreek met niemand hierover!"

Hoewel diep geschokt door hetgeen zij gelezen had, volgde zij, thuis gekomen, Pierre's aanwijzing letterlijk op en verbrandde het briefje. Pieter was dus in haar onmiddellijke nabijheid, maar het was uitgesloten, dat zij hem zien zou. Het was daarom misschien toch beter, dat zij maar in Utrecht ging wonen.

Olga had Pieter nooit ontmoet, — de jonge van Elst werd in de laatste jaren steeds bij den Hollandschen voornaam genoemd — en wist niet beter, of deze was een eigen zoon van het echtpaar van Galen.

Toen Pieter's stiefmoeder Olga goed had leeren kennen en overtuigd was dat zij het jonge meisje vertrouwen kon, had zij — op weg naar Elst om aan den laatsten wensch van de overleden mevrouw Jerepsoff te voldoen — haar ingelicht omtrent haar stiefzoon. Zij vertelde Olga, dat Pierre het aangenomen kind van haar en haar overleden man was; dat zijn moeder, toen hij vijf jaar — naar schatting althans — oud was, een droevig einde had gevonden na den brand van De Gekroonde Roemer en

Zij voelde zich een zak over het hoofd gooien (blz. 169)

dat zij hem van Elst genoemd hadden, naar de plaats waar men hem had aangetroffen.

„En bent u later nooit meer iets omtrent zijn familie te weten gekomen?" vroeg Olga, die met veel belangstelling naar het verhaal van juffrouw van Galen geluisterd had.

„Niets, kind". — Ze vond het niet noodig er bij te voegen dat Pieter een tweelingbroer had, die luitenant in het Fransche leger was, en vervolgde:

„'t Geen ik je nu ga vertellen, moet je diep geheim houden, hoor! Pieter's leven kan van je stilzwijgendheid afhangen!" en op fluisterenden toon ging zij voort: „Eenigen tijd geleden heeft Pieter in een logement te Breda twist gekregen met een halfdronken Franschen kapitein, die op minachtenden en kwetsenden toon sprak over de Hollanders, en hem persoonlijk beleedigde. Zij geraakten aan het vechten en Pieter heeft den Franschman doodelijk gewond. Je begrijpt wat dat in dezen tijd zeggen wil, Olga! De ander was zijn militaire superieur en bovendien een Franschman! Als men hem in handen had gekregen, zou men hem zonder pardon gefusileerd hebben. Gelukkig heeft hij weten te ontsnappen en heeft een schuilplaats gevonden bij mijn schoonzuster, die met Dirk Jaspersz hertrouwd is. Je zult hem daar natuurlijk ontmoeten, maar onder den naam Govert de Boer en hij werkt daar als boerenknecht. Houdt je dus of je niets van zijn verleden weet. Juist omdat het beter is dat ik hem niet ontmoet — God weet hoe graag ik mijn jongen aan het hart zou willen drukken! — breng ik je niet tot in Elst, want er zijn overal spionnen van die vermaledijde Franschen, en het is daarom beter, dat Pieter en ik elkaar niet ontmoeten".

Olga had zwijgend het verhaal van jufrouw van Galen

aangehoord. Ze was er aan gewend, zoowel uit den mond van haar overleden moeder als uit dien van juffrouw van Galen, de Franschen te hooren smaden en verguizen, de Franschen, die haar vader en den luitenant van Galen hadden doen sneuvelen en Holland onderdrukten. Wat dit laatste betreft, voelde zij, als Russische, niet genoeg Hollandsch, om te kunnen deelen en meevoelen de liefde voor het verdreven Oranjehuis, dat haar vreemd was, en den ingeboren afkeer van vreemden dwang en den hardnekkigen vrijheidszin van de verdrukte Hollanders. En wat dat sneuvelen betreft, haar vader had zij zoo goed als niet gekend en het was nu eenmaal het lot van den soldaat dat hij elken dag kans liep het leven te verliezen in een eerlijken strijd, een kans waaraan de vijandelijke officieren even goed bloot stonden. Dat was geen reden om een heel volk te haten.

Olga met haar levendigen aard, met haar sympathie voor het Fransche volkskarakter, dat het hare zoo nabij lag, voor de legers van Napoleon, die onoverwinnelijk schenen, voelde maar weinig gemeen met de koele, nuchtere Hollanders, die, afkeerig van krijgsroem en militair vertoon, alleen hun eigen zakelijke belangen in het oog hielden en voor een groot deel zelf schuld waren aan de zwaarte van het juk dat zij te dragen hadden.

Dat Pierre den halfdronken Franschman doodgestoken had, vond zij niet erg, en het pleitte voor zijn karakter, dat hij zich niet ongestraft had laten beleedigen.

Zij beloofde juffrouw van Galen het geheim omtrent Pieter van Elst stipt te zullen bewaren, en weldra kwam men tot op tien minuten gaans van Elst, waar zij door Clara, haar moeder en Dirk Jaspersz werden afgehaald, en hartelijk ontvangen.

Juffrouw van Galen fluisterde haar schoonzuster in,

dat Olga alles wist omtrent Pieter, maar volkomen te vertrouwen was; zij nam afscheid en reisde naar Utrecht. Spoedig waren de anderen op de hofstede van Dirk Jaspersz gekomen en Olga werd door Clara naar de kamer gebracht, die de beide meisjes zouden bewonen, om zich wat op te frisschen en te verkleeden.

Toen Olga een kwartier later in het woonvertrek kwam, zag daar een jongeman staan.

„Da's Govert, onze knecht" stelde Clara hem, met spottenden ernst en een knipoogje tegen Olga, voor. (Deze had haar al verteld dat zij wist wie Govert was).

Maar het bloed steeg Olga plotseling naar het hoofd, terwijl zij den jongen man sprakeloos aankeek. Deze, als boer gekleede Hollander, leek sprekend op Alphonse van Eykenbroek, den Franschen luitenant, die haar gered had en wiens beeld haar bijna voortdurend voor oogen stond. Hoe was 't mogelijk! Pieter was bijna even groot, naar schatting even oud, hetzelfde voorhoofd, denzelfden vorm van neus...

Met moeite wist zij zich er toe te brengen om aan het gesprek, dat over alledaagsche dingen liep, deel te nemen; Telkens keek zij ter sluiks naar Govert en telkens weer trof haar diens gelijkenis met den Franschen luitenant, die haar hart stormenderhand had veroverd.

Zoodra zij gelegenheid vond met Clara onder vier oogen te spreken, vroeg deze met zenuwachtige, trillende stem: „Clara, weet je ook of... de zaak is.... Govert lijkt sprekend op...." ze bloosde verlegen, „iemand dien ik in Nijmegen heb leeren kennen.... weet je ook...." Ze wist niet hoe verder te gaan en keek Clara verlangend aan. Deze sloeg haar arm om de schouders van het andere meisje en zei zachtjes:

„Pieter heeft een tweelingbroer, die luitenant was in het

Fransche leger... hij heet Alphonse.... maar het is toch niet mogelijk, dat je dien ontmoet zou hebben..."

„Jawel," riep Olga verheugd, „dien ken ik juist wel! Maar je zei: „Was luitenant. Wat is hij nu?"

Clara begon te begrijpen, en zij voelde diep medelijden met de jonge Russische.

„Alphonse Eykenbroek heeft deelgenomen aan den tocht naar Rusland," antwoordde ze met zachte stem, „en we weten niet beter of hij is nooit van daar teruggekomen, gesneuveld of vermist".

Een doodelijke bleekheid trok over Olga's gezichtje; zij wankelde even, maar wist zich te beheerschen. Clara zag hoezeer zij geschokt was....

„Heb je hem gekend?" vroeg zij zachtjes, terwijl zij Olga kuste en haar hoofd naar zich toetrok. „Hield je van hem?"

Olga knikte zwijgend en liet nu aan haar tranen den vrijen loop. En in behoefte om zich te uiten vertelde zij van haar eerste kennismaking met den jongen luitenant, die haar uit de handen van eenige baldadige jongelui bevrijd had, dat zij hem vergeefs terugverwacht had, van den haat van haar moeder tegen al wat Fransch was, een haat die er toe geleid had, dat zij Nijmegen had moeten verlaten en hier een schuilplaats zoeken, ook voor den man, dien zij liefhad.

En Clara vertelde op haar beurt van haar liefde voor Alphonse's broer, voor Pieter, een liefde die beantwoord werd.

„Kennen die broers elkaar?" vroeg Olga.

„Pieter heeft Alphonse maar eens ontmoet, maar hij denkt en voelt geheel Hollandsch, en Alphonse was volbloed Franschman, al is hij 't dan ook misschien niet door

geboorte. Toch is het hem erg aan het hart gegaan dat het eenige familielid dat hij — althans voor zoover hij weet — op de wereld bezit, niet meer tot de levenden behoort".

„En is het absoluut zeker, dat Alphonse.... dood is?" vroeg Olga snikkende. „O, als ik hem nog maar éénmaal terugzag!"

Clara haalde de schouders op.

„Voor zoover wij weten, ja. Je begrijpt, dat Pieter zelf geen onderzoek kon doen, maar mijn stiefvader heeft er werk van gemaakt, en voor zoover men weet is de luitenant Eykenbroek als zoovele honderden, niet uit Rusland weergekeerd. toen het Groote Leger in verwarring moest terugtrekken". En in haar diep medelijden met Olga's groote leed, voegde zij er aan toe: „Maar natuurlijk is het niet onmogelijk, dat... er zijn zoovelen.."

Olga schudde het hoofd; met zachte, droeve stem sprak zij: „Nee, nee, hij is dood.... anders had hij wel iets van zich laten hooren..."

Clara zweeg; ook zij vreesde dat Alphonse gesneuveld was.

Zoo gleed het leven kalm voort, Clara en Pieter gelukkig in elkaar's gezelschap; zij hadden elkaar liefgekregen en al was de tijd nog lang, voor zij aan een huwelijk konden denken, het vooruitzicht daarop stemde hen blij.

Olga voelde zich minder opgewekt; de dood van Alphonse stemde haar droevig; zij betreurde het leven in Nijmegen, dat zij missen moest en de dorpsche eenzaamheid, waaraan zij ontwend was, drukte haar zwaar.

Zij zocht troost en afleiding in vrouwelijke handwerken, lange wandelingen en lezen. Maar er waren niet veel boeken op de kleine hofstede en het land was niet veilig genoeg om heel ver alleen te loopen; Jaspersz had graag dat de jonge meisjes, vóór de schemering begon te vallen,

„binnen" waren. Soms maakte zij wat muziek met Pieter.

Olga was nu ruim een maand in het gezin van Dirk Jaspersz opgenomen. Het verlies van haar moeder had haar sterk aangegrepen en het besef, dat zij zonder een enkel familielid, als vreemdelinge, eenzaam haar weg door het leven zou moeten gaan, had haar aanvankelijk sterk neergedrukt.

De felle haat van haar overleden moeder tegen al wat Fransch was, een haat, die haar gedwongen had Nijmegen, het gezellige Nijmegen te verlaten, vond zij hier terug bij Dirk Jaspersz en zijn vrouw en ook bij Clara, met wie zij reeds een innige vriendschap had gesloten en.... veel over Pieter praatte

Clara's moeder wist natuurlijk, dat juffrouw van Galen een freule de Rogere was, maar op haar uitdrukkelijk verzoek had zij er nooit over gesproken. Louis, Marie's broer, woonde nog steeds in Arnhem, en slechts een heel enkelen keer kwam hij den kant van Elst uit, meestal te paard.

Juffrouw Jaspersz had angst, gepaard met zekeren afschuw, voor den bejaarden edelman, met zijn sluw, gemeen gelaat en valsche oogen en ontweek hem waar zij kon. Zij wist dat hij op zedelijk gebied een heel slechte reputatie had.

HOOFDSTUK XII.

Olga wordt geschaakt.

Louis de Rogere was een liefhebber van het jachtvermaak en op een dag in het najaar van 1813 ging hij er dan ook met geweer en weitasch op uit. In de nabijheid van het dorpje Eimeren bezat hij een klein jachthuis, bewoond door een man en vrouw, die het eenzaam gelegen huisje voor een zeer geringe som in huur hadden. De man hield de jachtgeweren van Louis schoon en de vrouw had steeds een kamer voor hem in orde, omdat de Rogere in den jachttijd daar wel eens logeerde. Het echtpaar was geheel afhankelijk van hun broodsheer. Kees de Haan, de man, was een oud-matroos, die zich indertijd had schuldig gemaakt aan verscheidene overtredingen van min of meer ernstigen aard, doch dank zij de bescherming van de Rogere was hij voor zware straffen gespaard gebleven. Nu hielp hij mee bij het smokkelen en knapte voor de Rogere allerlei zaakjes op die het daglicht niet konden zien. 't Was een gevaarlijke klant, die gauw het mes trok en voor alles te vinden was.

Zijn vrouw, rooie Mina, zooals zij genoemd werd, was een vroegere dienstbode van Louis, en later de vrouw geworden van Kees de Haan.

Na haar huwelijk bleef Mina zich leenen om de Rogere allerlei diensten te bewijzen; het echtpaar leefde in vrij goeden doen, hoewel de Haan weinig of niet werkte.

Op zijn jachttochten in de buurt van het dorp Elst had Louis de Rogere meermalen een jong meisje ontmoet, dat er bijzonder lief en aantrekkelijk uitzag; een paar

malen had hij beproefd een praatje met haar te maken, maar het jonge ding had zich, hoewel niet onbeleefd, alles behalve toeschietelijk betoond, en toen Louis haar onder de kin trachtte te strijken, hem een klap in het gezicht gegeven en vervolgens den rug toegekeerd.

Louis, woedend over zijn fiasco, was echter geenszins van plan, het erbij te laten; juist de ondervonden tegenstand prikkelde zijn begeerte om het jonge meisje nader te leeren kennen.

Door voorzichtig hier en daar te vragen, kwam hij te weten, dat zijn onwillige schoone Olga heette, een wees was en in huis woonde bij Dirk Jaspersz; voor zoover men wist was zij niet verloofd.

Louis de Rogere had Jaspersz nooit persoonlijk ontmoet, maar wist dat hij bekend stond als een vurig Oranjeman; hij begreep wel, dat het hem niets zou baten, als hij onder een of ander voorwendsel een bezoek zou gaan brengen bij de Jasperszen, om te trachten dezen voor zijn plannen te winnen.

Toch kon hij de gedachte aan het bekoorlijke jonge meisje niet van zich afzetten. Hij moest en zou haar ontmoeten, door geweld of door list.

Drie dagen later, omstreeks tien uur 's morgens, verliet Olga het huis van Jaspersz, om zich naar het dorp Reet te begeven langs den Griftdijk. Ze had thuis niets verteld van haar ontmoetingen met den vreemden heer, uit een soort valsche schaamte van voor een prude aangezien te worden. Ze wist wel dat sommige jonge meisjes uit het dorp er niets in vonden als een „heer" zich wat aanhalig jegens haar betoonde, maar zij was nu eenmaal niet van die vrijpostigheden gediend.... ja, als het Alphonse was geweest... en hoewel ze alleen was,

kreeg ze een kleur bij de gedachte aan den jongen man, die haar liefhad, dat wist zij, al had hij het ook nimmer met zooveel woorden gezegd, en dien ook zij beminde....

Clara was sinds enkele dagen wat ziek en Olga was nu op weg om bij een oude vrouw die bij het gehucht Reet woonde, wat koortskruiden te halen. Juffrouw Jaspersz voelde zich ook zwak en lusteloos en het aftreksel van de kruiden zou haar wel opknappen.

Olga was ongeveer een tien minuten gaans van Reet verwijderd, toen een huifkar, bestuurd door een als boer gekleed persoon met een vrij gemeen gezicht, haar tegemoet kwam. Het paard ging stapvoets en de boer hield de leidsels slap in de hand.

Vóór de kar Olga gepasseerd was, hoorde zij een vrouwenstem, die achter uit de kar kwam, roepen: „Ho, stop even, ik verlies mijn korf!" De voerman scheen het echter niet te hooren en reed door; intusschen was de vrouw van de achterzijde van de kar gesprongen en had haar gevallen korf opgeraapt.

Hierdoor was Olga tusschen de kar en de vrouw gekomen; zij keek om en zag, dat de kar nu stilstond en de voerman er vlug afsprong.

Tot haar hevige ontsteltenis vlogen de man zoowel als de vrouw nu op haar af; de laatste stopte haar een prop in den mond, zoodat Olga nog maar even een half gesmoorden kreet kon uiten; zij voelde zich een zak over het hoofd gooien; haar beenen werden bijeen gebonden; men beurde haar op en bracht haar naar het voertuig.

De kar keerde om en in draf ging het verder. Olga voelde en hoorde niets meer.... ze was flauw gevallen van angst en schrik.

Toen Olga, twee uur na haar vertrek, nog niet in de

woning van Jaspersz was teruggekeerd, begon men zich over haar ongerust te maken.

„Als haar maar geen ongeluk overkomen is," jammerde juffrouw Jaspersz, „ik heb zoo'n voorgevoel, dat er iets ergs gebeurd is".

Clara trachtte haar moed in te spreken, doch was zelf even angstig.

Eindelijk kon Jaspersz het niet langer uithouden en begaf zich op weg naar Lent. Onderweg ontmoette hij een paar boeren, doch op zijn vraag of zij ook een jong meisje ontmoet hadden, antwoordden zij ontkennend. Tenslotte bleek dat Olga in het geheel niet geweest was bij de oude vrouw, die de koortskruiden verkocht. 't Was en bleef een raadsel! Olga was verdwenen.

Moedeloos en met angst in het hart keerde Jaspersz naar zijn hoeve terug, waar hij Pierre vond, die van een ver afgelegen boerderij een paard was gaan halen.

„'t Is onmogelijk, dat zij een ongeluk gekregen heeft," zei de jonge man met een ernstig gelaat. „Of zij is opzettelijk weggeloopen...."

„Maar waarom zou ze dat gedaan hebben?" vroeg Clara verbaasd. „Ik weet wel, dat zij het hier wel wat eentonig vond en naar Nijmegen terugverlangde, maar dat ze zonder iets te zeggen, zou wegloopen, nee, dat kan ik niet gelooven!"

„Ik evenmin," zei Pieter, „en derhalve is het eenige wat ik veronderstellen kan, dat zij.... ontvoerd is!"

„Ontvoerd?" riepen Clara en haar moeder verschrikt uit, terwijl Jaspersz bevestigend knikte. „Door wie?"

Zonder het te durven uitspreken, dacht juffrouw Jaspersz aan de Rogere.

„Ik weet het niet; Olga is een mooi meisje en er zijn ellendelingen genoeg, die er geen been in zien...." Hij

durfde tegenover de vrouwen zijn zin niet voleindigen.

Dien dag en de volgende waren Jaspersz en Pierre rusteloos bezig om een spoor van het verdwenen meisje te vinden; ook Clara, die weer hersteld was, hielp mede, maar zonder eenig resultaat. Alleen vond zij op den weg naar Lent, op den berm, een haarnaald, waarvan zij zoo goed als zeker wist, dat deze aan Olga had toebehoord.

Was er geweld gebruikt tegen het meisje? Het vinden van de naald maakte het niet onwaarschijnlijk. Maar hoe men ook verder navraag deed, speurde en zocht, Olga was als van de aarde verdwenen!

Intusschen hadden zich in Europa belangrijke gebeurtenissen afgespeeld. Napoleon was bij Leipzig verslagen, er liepen geruchten, dat de Geallieerden in westelijke richting optrokken.... dat de verlossing van het Vaderland nabij was....

In den Haag had van Styrum op 17 November zijn eerste proclamatie uitgegeven: „Uyt naam van Zijne Hoogheid den Heeren Princen van Oranje!" De bevrijding was een feit geworden! Schrik en angst begon den Franschen te bekruipen. Ook was het bekend geworden dat te 's Gravenhage de Oranjegarde was opgericht en dat vrijwilligers daarin konden worden opgenomen, bereid om de Franschen te verdrijven.

Zoodra Pieter hiervan kennis gekregen had, aarzelde hij geen oogenblik, en besloot het vaderland zijn diensten aan te bieden. Hij nam afscheid van de Jasperszen, omhelsde Clara innig (zij zag hem noode vertrekken), en begaf zich naar den Haag; de Franschen waren nog meester in en om Arnhem, en het was dus zaak, te zorgen dat zijn ware identiteit niet ontdekt werd. Het geluk was

hem echter gunstig; zonder ongevallen bereikte hij den Haag en werd dadelijk als officier benoemd in de nog kleine legermacht der Oranjegezinden, wier aantal echter dagelijks toenam.

De geheimzinnige verdwijning van Olga drukte hem nog steeds zwaar; hij was overtuigd dat haar geen ongeluk overkomen was, maar dat zij door den een of anderen ellendeling was ontvoerd. 't Hart kromp hem ineen bij de gedachte, dat zijn geliefde Clara een dergelijk lot kon wedervaren en herhaaldelijk drukte hij Jaspersz en zijn vrouw op het hart, Clara toch geen oogenblik uit het oog te verliezen.

Immers overal dreigde gevaar voor een jong meisje. Uit het oosten kwamen de troepen der Verbondenen opzetten, en reeds waren enkele Kozakkenpatrouilles in de omstreken gezien. Fransche militairen en Franschgezinde burgers trokken zich binnen Arnhem en enkele andere plaatsen terug; van de westzijde schoven de bevelhebbers der Oranjetroepen hun manschappen meer en meer naar voren, terwijl allerwege vrijwilligers aangetroffen werden, die dienst nemen wilden.

Maar ook werd het platteland onveilig gemaakt door deserteurs, dikwijls dronken, allerlei rabauwen en geboefte, ongure kerels, die van den bestaanden ongeregelden toestand en de onzekerheid omtrent of liever het gemis aan gezag, gebruik zochten te maken om zich te verrijken.

Tevergeefs trachtte Pieter de Jasperszen te overreden hem naar den Haag te vergezellen; Clara zou het gaarne gedaan hebben, maar Jaspersz weigerde standvastig.

„Da' gaat moeilijk, jungske, we kunnen den boel niet aan zijn lot overlaten. Wat moet er met het vee gebeuren? Nee, nee, dat gaat niet! En bovendien... ik heb nog altijd hoop, dat we er achter zullen komen waar juffer Olga

gebleven is.... misschien dat ze nog eens uit zichzelf terugkomt.... hoewel... ik vrees...."

Wat Jaspersz niet bekennen wilde, was dat hij, de eenvoudige plattelander, zich niet thuis voelde in den Haag, en er tegen opzag, de eenvoudige, boersche omgeving waarin hij was opgegroeid, te verwisselen met de wufte stad.

Zijn vrouw had hem haar vermoeden meegedeeld, dat Olga door Louis de Rogere ontvoerd zou zijn, maar wat baatte het? De Rogere woonde in zijn groote huizinge in Arnhem en Jaspersz, die als vurig Oranjeman bekend stond, begreep dat het tot niets leiden zou wanneer hij zich daarheen begaf en van de Fransche bezetting hulp zou trachten te krijgen tegen den Franschgezinden de Rogere; met smaad en schande zou hij worden weggejaagd, als hem nog niets ergers dreigde. Was Olga in de macht van den baron, dan zou die wel zorgen, dat zij voor haar vrienden onvindbaar bleef.

Enkele dagen later deed Clara, die 's morgens vroeg zich naar buiten begeven had, een vreemde ontdekking. Op ongeveer honderd schreden afstand van hun woning, stond een paard en daarnaast lag op den weg een jonge man, bewusteloos. Het had 's nachts tamelijk sterk gevroren, en blijkbaar was het paard op de dunne ijslaag, die den weg bedekte, uitgegleden en had zijn ruiter afgeworpen. Diepe krassen in den weg en de met ijskorrels bedekte beenen van het paard, wezen hierop.

Clara snelde naar huis en riep haar stiefvader; met diens hulp droeg zij den jongen man de hoeve binnen en legde hem op een stroozak.

Het bleek een goedgekleede man te zijn van omstreeks dertig jaar, met een fijn besneden, bleek gelaat en zwart haar. Bij zijn val had hij een hoofdwonde opgeloopen,

die echter niet van ernstigen aard was. Vrouw Jaspersz goot hem wat brandewijn in den mond en verzorgde daarna, zoo goed zij kon, de kwetsuur.

Weldra sloeg de vreemde de oogen op, keek verwonderd om zich heen en zei iets in een vreemde taal, die niemand verstond.

Maar weldra kwam hij geheel tot bewustzijn en vroeg in het Fransch: „Waar ben ik? Hoe kom ik hier?"

Juffrouw Jaspersz, de eenige van het gezin die Fransch verstond en wat sprak, vertelde hem hoe haar man en dochter hem gevonden hadden.

„Ik ben u hartelijk dankbaar, maar ik moet noodzakelijk mijn reis zoo spoedig mogelijk voortzetten, en dus..." Hij wilde opstaan, maar opnieuw dreigde hij bewusteloos te worden en liet zich achterover vallen. „'t Gaat niet", zuchtte hij moedeloos.

„'t Zal wel een paar dagen duren voor u weer te paard kunt zitten," zei vrouw Jaspersz, terwijl zij hem een kom warme melk toereikte. „Geduld hebben, sinjeur".

De vreemde knikte en sloot de oogen.

„Ik geloof, dat het een Rus is," zei Jaspersz fluisterend tot zijn vrouw, „ik heb gehoord, dat die in den omtrek gezien zijn".

Juffrouw Jaspersz knikte en Clara zei: „Het gezicht van dien man doet me aan iemand denken, maar ik weet niet aan wien.... en toch...."

Den volgenden morgen was de vreemde zoover hersteld, dat hij een geregeld gesprek kon voeren en vertelde zijn verzorgers: „Laat ik u zeggen dat ik.... maar vertel mij eerst: hoe is de stemming hier in den omtrek en..... welke partij zijt ge zelf toegedaan?"

Jaspersz aarzelde een oogenblik; toen antwoordde hij flink: „Het volk hier is Oranjegezind en wijzelf... zullen God danken als wij de Franschen kwijt zijn".

„Dan hoef ik niets te vreezen. Mijn naam is Iwan Alexandrowitch, ik ben Rus, zooals ge wel bemerkt zult hebben. De Kozakken kunnen binnen korten tijd hier zijn maar ik ben een paar dagen tevoren vertrokken met.... een bijzondere opdracht. Op weg naar den Haag was ik aan het dwalen geraakt; op eens verloor mijn paard de beenen op den gladden weg en... nu ja, het overige is u bekend".

„Ik denk, dat u morgen of overmorgen wel weer zult kunnen vertrekken," zei juffrouw Jaspersz, nadat zij Iwan's verhaal voor man en dochter in het Hollandsch vertaald had. „En zou er kans zijn dat wij spoedig van de Franschen verlost zullen worden?"

„Gewis. Wel zullen ze hier en daar nog stand houden, zooals bijvoorbeeld in Gorinchem, maar dat is slechts 'n kwestie van tijd. Napoleon's geluksster dreigt ten ondergang."

Twee dagen later was Iwan Alexandrowitch genoegzaam hersteld om zijn tocht te kunnen vervolgen; zijn paard was intusschen door Jaspersz uitstekend verzorgd.

Hij begreep dat het onkiesch zou zijn den goeden lieden geld aan te bieden en drukte hun hartelijk de hand, na hen bedankt te hebben voor hun goede zorgen.

Welgemoed reed hij weg in westelijke richting. 't Was een mooie, heldere dag en de wegen waren niet al te slecht. Onder het rijden dacht hij aan de goedhartige lieden, die hem verzorgd hadden en aan hetgeen juffrouw Jaspersz hem verteld had: dat een jong meisje, hun huisgenoote, eenigen tijd geleden plotseling verdwenen en nimmer teruggekeerd was. Was het boerendeerntje wellicht met een ongewenschten vrijer op stap gegaan?

Maar weldra kwamen zijn gedachten op andere dingen: de hoogst gewichtige opdracht, die hij te vervullen had,

en onwillekeurig voelde hij naar zijn borstzak om zich te overtuigen, dat zijn portefeuille zich daar nog bevond.

Nadat hij ruim een half uur gereden had, kwam hij op een verlaten landweg, waarop een eenzaam huisje stond, aan alle zijden omringd door een hoogen muur; een zijpad leidde van den weg naar een poortje in den zijmuur.

Iwan zong juist halfluid, om de verveling van den eentonigen rit wat te verdrijven, een Russisch volksliedje, toen hij van uit het eenzaam huisje een vrouwenstem luidkeels *in het Russisch* hoorde roepen: „In Gods naam! Help me! ik...." de rest werd gesmoord, doordat een paar honden woedend begonnen te blaffen.

Verbaasd hield Iwan zijn paard in. Wie kon dat zijn die in het Russisch om hulp riep? Een oogenblik kwam de gedachte bij hem op dat de hulpbehoevende de verdwenen huisgenoote van de Jasperszen kon zijn, maar even spoedig verwierp hij dat vermoeden ook weer: hoe zou een Hollandsch boerenmeisje Russisch kennen! Maar dan was zij misschien een landgenoote, die....

Zonder aarzelen reed hij naar het poortje en klopte, na afgestegen te zijn, krachtig aan de deur. Hij moest dit drie- of viermaal herhalen, vóór een klein luikje opengeschoven werd, een gemeene tronie door de opening zichtbaar werd en een ruwe mannenstem hem vroeg: „Wat mot je?"

Iwan begreep hem niet, maar zei in het Fransch: „Iemand hier, een vrouw, heeft om hulp geroepen.... in 't Russisch! Laat me binnen!"

„Ruk maar uit, hoor!" was het antwoord in slecht Fransch gegeven. „We hebben hier een krankzinnige te verzorgen, dat gaat je niks aan! Ga door, of je kunt de honden aan je keel krijgen! En als je daar niet mee tevreden bent zijn we met ons vieren om je op een blauwe boon te tracteeren!" Het luikje viel neer.

Iwan begreep, dat hij absoluut niets doen kon — geheel alleen zijnde — om de jonge vrouw te hulp te komen, en reed weg, hoewel 't hem erg aan 't hart ging haar aan haar lot te moeten overlaten.

Maar hij zag in, dat geweld gebruiken hem niets verder zou brengen; bovendien mocht hij zijn leven niet moedwillig in gevaar brengen. Werd hij gedood, dan was de vrouw niet geholpen en men zou zijn portefeuille met den gewichtigen inhoud vinden.... neen, het mocht niet.

En wederom dacht hij aan het meisje van de Jasperszen dat verdwenen was....

In Rhenen gekomen, schreef hij een briefje aan juffrouw Jaspersz en wist een man te vinden, die op zich nam het aan de geadresseerde over te brengen, voor een kleine belooning op hand en de toezegging op een veel grootere, die hij ontvangen zou als hij het schrijven bezorgde.

Daarna vervolgde hij zijn weg.

Het duurde nog bijna twee dagen voor het schrijven Jaspersz bereikte, want de bode had allerlei oponthoud gehad.

„O, dat moet Olga zijn!" riep juffrouw Jaspersz, zoodra zij het gelezen had. „Goddank, dat zij tenminste nog leeft! En dat huisje zooals hij het beschrijft, ken ik wel; het is van baron de Rogere. Maar ik dacht dat het altijd onbewoond was. Dus is het dan toch die schurk geweest, die de hand in het spel heeft gehad! Arme Olga, die schoft is tot alles in staat!" en zij barstte in snikken uit.

„Wie zou haar daar bewaken?" vroeg Jaspersz.

„Niemand anders dan Kees de Haan, die strooper," zei zijn vrouw. „Die kerel knapt alle vuile karweitjes voor zijn schunnigen baas op".

„Morgenochtend vroeg ga ik er op uit," verklaarde

Jaspersz vastbesloten. „Ik vraag of Dirk Verlet, Hein Karelsz, dikke Piet en de lange Kobus meegaan en dan zullen we eens zien of we Olga niet bevrijden kunnen".

Inderdaad begaven de vijf mannen zich den volgenden dag op weg naar het eenzame landhuisje; ze hadden een paar bijlen, een licht laddertje en een lang touw meegenomen; lange Kobus was in het bezit van een pistool.

Op hun kloppen werd niet opengedaan; ook de honden lieten zich niet hooren.

„Dan slaan we de deur stuk, jongens!" riep Jaspersz driftig. Enkele bijlslagen waren voldoende; de vijf mannen drongen binnen, Kobus met zijn pistool voorop.

Maar noch in den tuin, noch in het huisje werd een enkel levend wezen aangetroffen! 't Nest was leeg! Mismoedig, teleurgesteld, keerden zij terug.

Maar de schrik sloeg Jaspersz om het hart, toen hij in de verte, in de richting van zijn woning, een rood schijnsel zag. „Mijn God! daar is brand!" gilde hij en rende zoo hard hij loopen kon, naar zijn hoeve, gevolgd door zijn makkers.

't Bleek maar al te waar! Rondzwervende maradeurs hadden het vee van Jaspersz weggedreven, zich meester gemaakt van alles wat waarde had, en daarna de hoeve in brand gestoken. Ze waren al lang verdwenen, toen Jaspersz en de anderen hijgend van vermoeienis bij de overblijfselen van zijn bezit, dat bijna uitgebrand was, aankwamen.

Snikkend van verdriet en woede vlogen zijn vrouw en Clara hem tegemoet. Van welgestelde menschen waren zij opeens doodarm geworden.

HOOFDSTUK XIII.

Iwan's zending.

Op uitdrukkelijk bevel van Napoleon werden maatregelen genomen om Arnhem en de aanliggende rivieren te verdedigen. Reeds in Maart 1813 was een onderdirecteur der fortificatiën aangesteld, geen overbodige betrekking, want de vestingwerken verkeerden in vrij slechten staat. In hoofdzaak was de aanleg dier werken dezelfde als in de 16e eeuw; in de volgende jaren waren zij echter meermalen uitgebreid en verbeterd.

Zoo was in 1702 door den beroemden vestingbouwkundige Menno van Coehoorn een ruim retranchement aangelegd buiten de Rijnpoort, een krachtige bescherming van dezen toegang, die later uitnemende diensten bewees.

Er waren echter slechts zeer enkele kanonnen aanwezig.

Omstreeks half November 1813 heerschte in Arnhem een buitengewone drukte, doordat een groote menigte Fransche ambtenaren en beambten met vrouwen en kinderen in de richting van Nijmegen de stad uittrokken; hierbij voegde zich veel uit Duitschland gevlucht Fransch personeel.

Allerlei geruchten uit den Haag waren naar Arnhem overgewaaid. De bevolking was daar in opstand gekomen tegen het Fransche gezag, dat haar opgedrongen was; van Limburg Styrum, van Hogendorp en enkele anderen hadden de leiding in handen genomen. Van het Haagsche stadhuis werd een proclamatie afgelezen, die begon met de woorden: „Oranje Boven! Holland is Vrij!" en

waarin beloofd werd een nieuw nationaal bewind met den Prins aan het hoofd, terwijl het volk een vroolijken dag op gemeentekosten zou krijgen.

De Nationale Garde was met slaande trom en vliegende vaandels door Den Haag gerukt en door de bevolking overal met gejuich en het uitsteken van de Oranjevlag begroet; overal zag men oranjelinten en -strikken dragen.

Aldus vertelden reizigers uit Den Haag.

Het garnizoen van Arnhem bestond uit slechts een compagnie infanterie, dertig man sterk, de gendarmerie en een paar incomplete compagnieën Nationale Gardes.

Toen de bevrijdingsoorlog begonnen was gaf Napoleon ten opzichte van de verdediging van den Rijngrens van den Moesel tot den IJsel bij Zwolle, de noodige bevelen aan Maarschalk Macdonald.

Intusschen was de geest der bevolking te Arnhem ontwaakt.

Op den 11den November vond men een biljet aangeplakt op een der muren van de stad waarop te lezen stond:

Vivat les Cosaques!
Les Français peuvent fair leur paquet,
Et ne payent pas leurs dettes.
Vivat! Vivat! le prince d' Orange!

Er werden medailles verspreid met het opschrift „Willem VI, Koning van Holland", in het Fransch en in het Hollandsch.

Ook vreesde men van Fransche zijde dat de afdeeling Etrangers verraad zouden plegen en trachten Arnhem in handen van den vijand te spelen; ze werd dan ook ontwapend en naar Utrecht gezonden. Overal voelde men, dat er gewichtige gebeurtenissen aanstaande waren; de niet-Franschgezinde Arnhemmers hoopten op bevrijding

van het Fransche juk, de Franschen en hun vrienden vreesden het ergste.

Ook in Nijmegen werd het onrustig, doch het sterke Fransche garnizoen hield de bevolking in bedwang.

Doesburg was in handen van de Pruisen op 23 November en op dienzelfden dag werd Arnhem verkend door het vrijkorps van Colomb.

De Pruisen raakten op 25 November slaags met de Franschen bij Middachten en wierpen hen terug in het retranchement voor de Rijnpoort; noch hier, noch aan de noordzijde der stad gelukte het hun echter binnen te dringen. De generaal Van Oppen liet daarom voorloopig de stad beschieten en rondom insluiten; alleen de toegang over de Rijnbrug naar Nijmegen bleef open.

Ook de volgende dagen werd Arnhem flink beschoten, terwijl alles in gereedheid werd gebracht om met vijf colonnes langs vijf verschillende wegen te bestormen; een halfcirkelvormige tirailleurlinie der Pruisen, van den Amsterdamschen tot den Velperweg, omsloot Arnhem ten noorden, terwijl de Franschen hun batterijen ten zuiden van den Rijn hadden opgesteld.

Alle schuiten en veerponten moesten worden verwijderd of naar den linkeroever gebracht, om den vijand het oversteken te beletten. Posten werden langs de rivieren uitgezet en niemand mocht na zonsondergang oversteken. Tot commandant van de IJsellinie was benoemd generaal Amey, eerst te Arnhem, later te Nijmegen.

Intusschen dwaalden de Kozakken in de omgeving van Arnhem rond en namen enkele gendarmen gevangen.

Groote voorraden tabak, te Arnhem opgeslagen, werden weggevoerd uit vrees dat ze in handen van den vijand mochten vallen.

Den 5den November werd het garnizoen van Arnhem

versterkt met ongeveer 300 Etrangers, meest krijgsgevangen Pruisen. Deze bleken een zeer onbetrouwbare bezetting, terwijl de Nationale Gardes, slecht gedisciplineerd, en onvoldoende bewapend, voor een deel maraudeurs en slechte sujetten waren.

Eerst op 20 November kwamen 1500 man geregelde troepen in Arnhem, uit Nijmegen en Duitschland.

Een week later kwam Macdonald, hertog van Tarente, in Arnhem, doch vertrok enkele uren later, vergezeld van generaal Amey, weer naar Nijmegen. Inplaats van Amey werd generaal Saint-Marie commandant van Arnhem. Bovendien werd het garnizoen versterkt met rijdende batterijen, kurassiers en andere troepen uit Nijmegen.

Opperbevelhebber van de IJsellinie werd de generaal Charpentier, die ook te Arnhem verblijf hield.

Een zestigtal arbeiders werden gerequireerd om de vestingwerken te verbeteren en er werden 1400 pallisaden besteld, waarmede bij de Rijn- en Sabelpoort versperringen werden aangebracht met Spaansche ruiters versterkt. Bij de Rijnpoort hadden de Franschen de Utrechtsche en Amsterdamsche wegen, die bij het logement „De Zon" samenkomen, met barrières afgesloten. Op verschillende plaatsen werden zware boomen gekapt en dwars over de wegen gelegd.

Tuinhuizen en schuttingen werden afgebroken, batterijen aangelegd.... een militair magazijn werd gevormd, waarin een voorraad levensmiddelen en kleedingstukken geborgen.

De bevelhebber van het garnizoen was met zijn staf op het Stadhuis gevestigd en luitenant Alphonse Eykenbroek maakte er deel van uit. Na zijn terugkeer uit Rusland had de ongelukkige verminkte weken achtereen ziek gelegen tengevolge van de doorgestane ellende en ontberingen.

Op de liefderijkste wijze verpleegd door zijn goedhartige stiefmoeder, die hem hartelijke liefde toedroeg, had hij er echter het leven afgebracht. Hoewel zijn verminking hem belette in militairen dienst te blijven, was hij echter op zijn uitdrukkelijk verlangen bij den staf van generaal Saint Marie ingedeeld en hielp, zooveel hij kon, mede bij het africhten van recruten, terwijl hij, dank zij zijn kennis van beide talen, meermalen vertrouwelijke brieven uit het Fransch in het Hollandsch vertaalde en omgekeerd.

Bij geruchte had hij vernomen, dat zijn broer Pierre deel uitmaakte van een kleine afdeeling infanterie, die met de Pruisische troepen onder von Bülow zou meewerken om Arnhem uit de handen der Franschen te bevrijden.

De broeders waren nu ruim twintig jaar, beiden lichamelijk flink ontwikkeld en forsch gebouwd, beide brave, moedige jonge mannen met gunstig uiterlijk en prettige, open gezichten.

Zoowel Pierre als Alphonse ging er onder gebukt, te weten, dat de ander tot een partij behoorde, die vijandelijk tegenover de zijne stond, een zaak verdedigde die hem afkeurenswaardig en verkeerd toescheen.

Op een kouden morgen in het laatst van November 1813 lag een afdeeling van ruim vijftig Hollanders bij Houkenstein, westelijk van Arnhem, deel uitmakende van het insluitingskorps der vesting, onder bevel van den Pruisischen generaal von Bülow.

Het was zeer koud en de troepen hadden zwaar te lijden van den fellen oostenwind en de lage temperatuur. De Franschen deden telkens krachtige uitvallen uit de stad, en men moest dus dag en nacht op zijn hoede zijn om niet overvallen te worden.

Aanvankelijk hadden burgers van Arnhem den bevelhebber van deze troepen, die later de zoogenaamde eerste colonne vormden, op de hoogte gehouden van den toestand binnen Arnhem, maar spoedig werd alle gemeenschap met het blokkadekorps afgesneden.

In een kleine, schamele woning aan den weg naar Utrecht lag een wacht van twaalf man onder bevel van luitenant Pieter van Elst. Een klein potkacheltje, in het lage vertrekje geplaatst, gaf meer rook dan warmte en de jonge luitenant — nu een-en-twintig jaar — liep dan ook, met de handen in de wijde mouwen van zijn overjas gestoken, het vertrek op en neer om wat warm te worden. De bevroren ruiten maakten dat binnen een somber halfduister heerschte, zoodat van Elst aanvankelijk de persoon die binnentrad niet herkende. Maar diens stem hief alle onzekerheid op; 't was een jonge Rus, Iwan genaamd,

„Wel," zei Pieter, terwijl hij den ander hartelijk de hand schudde, „wat kom je voor nieuws brengen?"

„Bitter weinig," antwoordde Iwan in uitstekend Fransch, terwijl hij zich op een laag krukje neerzette. „Saint-Marie denkt er niet aan om zich over te geven, maar het schijnt dat we nu wat krachtiger en doortastender zullen optreden". Hij behoorde bij de Russische troep, ingedeeld bij het leger van generaal Van Oppen; Pieter kende hem sinds eenigen tijd.

„Er zijn bij ons verschillende beddingen aangelegd voor zwaar geschut en het schijnt, dat spoedig het bombardement beginnen zal! misschien dat Saint-Marie dan wel een toontje lager zal zingen".

„De Souvereine Vorst heeft altijd bezwaren gemaakt tegen een bombardement van Hollandsche vestingen, uit medelijden met de bevolking, en ik voor mij.... ik had ook gehoopt, dat Arnhem zich zou overgeven zonder dat het tot een beschieting moest komen".

Iwan antwoordde niet; hij wist dat de jonge van Elst de vrees koesterde dat vrouwen en kinderen, die zich binnen Arnhem bevonden, het slachtoffer zouden worden van het geschutvuur der belegeraars; immers bij een bombardement zijn het niet alleen de militairen die te lijden hebben: ook onder de burgerij vallen slachtoffers.

„Jullie zult wel spoedig opdracht krijgen het retranchement in het westen bij den Rijn aan te vallen," vervolgde Iwan, „vóórdat het vuur geopend wordt".

„Goddank!" riep van Elst: „het werkloos hier liggen wordt vrij vervelend; we hebben hier niets te doen dan nu en dan een uitval tegen te gaan en in de laatste week zijn ze in Arnhem bijzonder rustig geweest."

„Ik denk, dat de oude kanonneerbooten op den Rijn ze de handen vol werk geven," zei Iwan lachende.

„Maar vertel me eens," vroeg Pieter, „waarom ben je hier zoo ineens gekomen....? en dat in burgerkleeding", voegde hij er aan toe.

„Ik heb een bijzondere opdracht," fluisterde Iwan hem in, „ik moet trachten in Arnhem te komen".

In de grootste verbazing zag van Elst den ander aan.

„In Arnhem?" vroeg hij verrast.

„St! Niet zoo luid! het is van het grootste belang, dat mijn opdracht geheim blijft. Je weet, dat er tal van militairen in Arnhem zijn die deserteeren; op tochten buiten de stad loopen ze weg, maar er zijn er ook die trachten zich uit de vesting te verwijderen".

„Jawel, maar ik heb ook gehoord, dat Saint-Marie aan iederen schildwacht, die een deserteur aanhoudt of doodschiet, honderd francs heeft beloofd, en dat het aantal deserties sedert dat oogenblik belangrijk verminderd is".

„Juist, dat is zoo. Maar Van Oppen heeft van die overloopers gehoord, dat er onder het garnizoen nogal

ontevredenheid heerscht; er zijn niet genoeg geneesmiddelen en heel veel zieken; er is gebrek aan tabak, aan jenever, aan tal van andere dingen — en de soldaten worden misnoegd en rumoerig, ook omdat zij een zwaren dienst hebben. Ik heb nu eenige in het Fransch en in het Hollandsch gestelde brieven bij me, waarin het garnizoen wordt aangespoord den commandant tot de overgave te dwingen of wel over te loopen".

,,Een gevaarlijke karwei, Iwan," zei Pieter, ernstig bezorgd over het lot dat den Rus te wachten stond ,,als ze je snappen ben je een kind des doods".

,,Minder gevaarlijk dan je denkt, Pieter. Verder heb ik nog een briefje bij mij voor Saint-Marie, maar het is beter, als ik je daaromtrent geen verdere bijzonderheden meedeel; het betreft een geheim dat niet het mijne is".

,,En hoe denk je binnen Arnhem te komen?"

,,Daar moet ik eens met je over praten. Eerst moet ik den korenmolen passeeren en dan verder langs den dijk gaande kom ik aan de sluis, niet waar?"

,,Daar is een coupure in den dijk gemaakt; de sluis zelf is bezet. Vervolgens kom je aan een batterij en dan tusschen enkele huizen door van het retranchement van de Franschen, buiten de Rijnpoort, naar ik hoor gedekt door het geschut, opgesteld ten zuiden van den Rijn".

,,Goed, zoo had ik me den toestand ook gedacht. Ik ga nu ten noorden van den weg in de richting van de Fransche batterij, morgenochtend, zoodra het een beetje licht is, dus tegen half acht. Heb je twee of drie man, die je vertrouwen kunt?"

Pieter dacht even na en knikte toen van ja.

,,Goed, dan ga ik een vijftig meter voor jullui uit; zoodra we de Franschen zien zwaai ik met een witten doek en zet het op een loopen.... jullie zet me een eind na en

schiet flink.... over me heen natuurlijk! De rest laat je maar aan mij over. En nu ga ik een uur of wat slapen, want ik heb een zwaren dag achter den rug".

Iwan wierp zich languit op het stroo dat in een hoek van het kleine vertrek op den grond lag en was weldra in diepen slaap.

De jonge luitenant zette den kraag van zijn overjas op, stak een lantaarn aan en begaf zich naar buiten om de posten te visiteeren, maar het was zoo helder maanlicht, dat hij de kaars uitblies. Het was fel koud; de sterren fonkelden aan den hemel met buitengewone helderheid; het was doodstil en de voetstappen van den officier klonken hol op den bevroren grond. In weerwil van zijn dikke kleeding, voelde hij een rilling over zijn lichaam gaan en zijn gezicht werd pijnlijk aangedaan door de snerpende, snijdende koude.

Ongeveer honderd meter van de plaats waar Iwan sliep moest een post staan, en Pieter verwonderde zich, dat de man hem niet aanriep, zooals zijn plicht was. Zou de kerel slapen? De luitenant liep door; bij een kruispunt van landwegen, bij een paal, moest de man staan en eindelijk zag hij hem dan ook, zittende op den berm. Slapende?

Pieter riep, maar kreeg geen antwoord en een angstig vermoeden kwam bij hem op. Hij boog zich voorover naar den schildwacht, schudde hem even.... Helaas! de ongelukkige was, door de koude bevangen, gaan zitten en.... doodgevroren. Het was het eerste geval niet; van de vlak bijgelegen Pruisen had men reeds verscheidene op dezelfde wijze dood op hun post gevonden en ook van de Fransche buitenposten waren er enkele aan de koude ten offer gevallen.

De luitenant begaf zich terug naar het wachthuis, ge-

lastte aan een paar mannen het lijk van den ongelukkige daarheen te brengen en zette een nieuwe post uit met uitdrukkelijk bevel steeds in beweging te blijven en in geen geval te gaan zitten.

Tevens maakte hij met een paar manschappen de noodige afspraak in verband met hetgeen Iwan hem verzocht had.

Om zeven uur maakte hij Iwan wakker en reikte hem een paar kommen heete koffie, wat brood met spek en een glas jenever toe, wat de ander met smaak verorberde. De wind was intusschen gekrompen, de lucht zag dik en voorspelde sneeuw.

„Ik hoop, dat je behouden in Arnhem komt, maar ook veilig er weer uit," zei Pieter bezorgd.

„Het zal wel losloopen," antwoordde Iwan luchtig; hij drukte den ander hartelijk de hand en begaf zich op weg in noord-oostelijke richting, over den ruw bevroren grond, waarin zich hier en daar gaten en kuilen van granaten vertoonden.

Weldra kwam hij aan op het punt waar de Fransche batterij zich moest bevinden, op een vijftig meter afstand gevolgd door Pieter van Elst en twee soldaten.

Op eens klonk uit de halve duisternis het geroep van: „Halte là? Qui vive?" hun in de ooren en tegelijkertijd vertoonden zich drie of vier gestalten, Fransche soldaten. Terstond haalde Iwan een grooten, witten doek te voorschijn, waarmee hij begon te zwaaien en liep op een drafje in de richting van de Franschen, terwijl Pieter en zijn beide makkers hem achterna draafden, en nu en dan hevig schoten. Maar ook de Franschen schoten hun geweren af en Iwan hoorde de kogels langs hem heen fluiten.

Toen de vijandelijke soldaten echter den witten doek zagen, en tevens bemerkten dat de vervolgers teruggingen,

hoewel zij bleven schieten, staakten zij hun vuur en liepen Iwan met gevelde bajonet tegemoet.

„Wie ben je en wat moet je?" vroeg een oude militair, die op zijn uniform de onderscheidingsteekenen van sergeant droeg. „Waar kom je vandaan?"

Iwan bleef hijgend staan, keek nog een paar malen angstig om, als wilde hij zich overtuigen, dat hij niet meer vervolgd werd, wees toen met zijn vinger op zijn mond, stootte een paar rauwe kreten uit en haalde toen uit een dikke portefeuille, die hij onder zijn jas verborgen droeg, een brief te voorschijn, waarop met groote letters geschreven stond: „A Son Excellence le Général-de-Brigade Saint-Marie" en hield dien den sergeant onder den neus.

„Jawel," zei deze met een vloek, „geschreven schrift kan ik niet best lezen en zeker niet zonder bril. Kijk jij eens, Edouard," gelastte hij een der soldaten. „De vent is stom als ik me niet vergis". De ander nam het schrijven over en las.

„Het is een brief voor den generaal Saint-Marie,,' zei de gevraagde. „Het is het best als we den man zoo gauw mogelijk naar binnen brengen".

„Goed, maar dan zal ik hem toch eerst blinddoeken, dat is toch secuurder". Hij bond Iwan een (vrij vuilen) zakdoek voor de oogen en liet hem vervolgens binnen de vesting brengen.

Iwan kon niets zien, maar hoorde dat men zeker ergens bezig was het ijs stuk te hakken.... Fransche, Hollandsche en Duitsche scheldwoorden en vloeken vernam hij duidelijk. Vervolgens kwam men aan een poort, die opengemaakt werd; hij werd nog gedurende eenige minuten door de stad geleid en moest toen een trap opklimmen. De blinddoek werd hem afgenomen en hij bevond zich in een klein, hoog vertrek, met één venster; het was in het

stadhuis, waar generaal Saint-Marie en de officieren van zijn staf verblijf hielden, en dat aan de bovenzijde tegen bommen en granaten gedekt was door een dikke laag mest, stroo en touw.

De sergeant vertelde aan een Fransch officier, die hem ontving, op welke wijze de vluchteling binnen de vesting gekomen was; toen de kapitein Iwan begon te ondervragen, wees deze weer op zijn mond, stootte eenige „Au! Au!'s" uit en reikte den officier den brief aan generaal Saint-Marie over.

„De kerel is blijkbaar stom en er is dus niets uit hem te krijgen", zei de Franschman, „maar ik zal in elk geval den brief aan den generaal overhandigen; houdt hem zoolang hier onder toezicht".

In een nevenvertrek bevond zich de commandant van Arnhem, generaal Saint-Marie, een kranige militaire figuur — gekleed in generaalsuniform, met hoogen, opstaanden gouden kraag, zware epauletten en tal van ridderorden. Zijn bruin haar droeg hij naar voren gekamd, zijn gelaat was gladgeschoren, behalve voor de ooren, waar hij kleine smalle baardjes droeg.

„Wat kom je' me voor nieuws brengen, Tardieu?' vroeg hij den kapitein, toen deze binnentrad.

„Een brief, generaal," en hij vertelde zijn chef op welke zonderlinge wijze deze in zijn bezit was gekomen.

Zonder een woord te spreken, brak Saint-Marie het couvert open en las in het eerste schrijven, dat het bevatte, het volgende:

„Brenger dezes, Paul Delarisse, is volkomen betrouwbaar. Hij is stom, maar verstaat uitstekend en bezit een uitmuntend geheugen. Geef uw antwoord aan hem mede en laat hem zoo spoedig mogelijk terugkeeren.

Uw toegenegen kameraad,

MOLITOR.

Het keurig nagemaakte handschrift en de onderteekening wekten geen oogenblik wantrouwen bij den generaal op en hij maakte driftig het andere couvert open. Het tweede schrijven luidde als volgt:

„Mon cher Saint-Marie,

Ik zal trachten van Antwerpen uit het verlorene te herwinnen en weder door te dringen in Holland, in samenwerking met de anderen, maar het zal wel moeite kosten. Von Bülow beschikt over een groote legermacht, en zoowel Graham met zijn Engelschen als de Kroonprins van Zweden, zullen hem hulp verleenen. Op spoedig ontzet kunt ge niet rekenen; de Bondgenooten, bijna een millioen man sterk, zullen weldra tot aan den Rijn genaderd zijn en generaal Lefebvre Desnouettes, die met 14000 man opgerukt is, om Gorinchem te ontzetten, kan niet verder komen. De legerkorpsen van den Keizer zijn tot achter de Rhône en de Seine teruggedrongen.

Meld mij hoe de toestand binnen Arnhem is en hoe lang gij het uiterlijk nog kunt uithouden. Binnen een maand kunt ge niet op ontzet rekenen....."

Met een gebaar van ontmoediging wierp Saint-Marie het schrijven op de tafel: hij voelde het maar al te wel: de geluksster van den keizer begon te dalen.

En de toestand binnen de vesting werd onhoudbaar; de rivier zou weldra gaan wassen, overstrooming en dijkbreuk dreigden.... het water dreigde een erger vijand te worden dan het vuur.

Wat was er met Olga gebeurd nadat zij op den weg naar Valburg overvallen en op de kar getrokken was?

Door het schudden van het voertuig was zij na een kwartier weer tot bewustzijn gekomen, en bemerkte dat haar armen op den rug bij elkaar gebonden waren en dat

zij op een bos stroo tegen het achterbord van een huifkar zat. Tegenover haar zat een vrouw van een jaar of veertig met een verloopen, doch niet onknap gezicht, brutale oogen en vuurrood haar. Van den voerman zag zij alleen den rug.

„Zoo liefje, ben je weer bij asem gekomen?" vroeg het wijf met een gemeenen grijns. „Ben je erg geschrokken?"

„Hoe durven jullie me vasthouden en meenemen? Laat me oogenblikkelijk vrij en van deze kar afgaan.... als Jaspersz het ontdekt, zal hij...." dreigde Olga.

„Tut, tut, houd je maar kalm, meisje. Nog een stijve drie kwartier rijden, en we zijn waar we wezen moeten. Dan mag je losloopen en.... nou ja, je zult wel zien".

„Als je niet onmiddellijk mijn armen vrijlaat, schreeuw ik om hulp," riep Olga.

Met oogen, vlammend van woede en drift, schoot het wijf op haar toe en greep haar bij de kin, die krachtig heen en weer schuddend, zoodat het Olga pijn deed.

„Als je.... als je.... als je niet dadelijk stil bent," siste zij venijnig dreigend, „stop ik een prop in je mond en bind je beenen ook weer bij elkaar. Begrijp je dat, juffie?"

Olga zag in, dat ze tegen het kwaadaardige schepsel niets vermocht: bovendien zou bij verzet de voerman zijn gezellin te hulp komen. Zij zweeg dus, berustend in haar lot, maar doodelijk beangst voor het onbekende dat haar wachtte; zij peinsde vruchteloos over de oplossing van de vraag: wie had haar doen ontvoeren en met welk doel was dit geschied? Want dat die voerman en de vrouw op last van iemand anders handelden, daaraan twijfelde zij niet. Een kwartier later werd zij geblinddoekt.

Eindelijk boog de kar van den weg af, reed een zijpad in en stond stil voor een eenzaam huis met een muur er omheen. De voerman sprong van de kar, opende de poortdeur met een sleutel en gelastte Olga uit te stijgen, waarbij de vrouw haar hielp. Het ongelukkige jonge meisje, niet kunnende zien, en met gebonden armen, voelde eindelijk, dat zij op den grond stond en vooruitgeduwd werd. Zij hoorde het luide, zware gebas van een paar honden, de blinddoek werd haar afgenomen en haar armen kreeg zij weer tot haar beschikking.

Ze keek rond; rondom een klein, vierkant huis van twee verdiepingen was een kale tuin, aan alle zijden omgeven door een twee-en-een-halven meter hoogen muur.

„Zie zoo, kindje, hier is je voorloopig tehuis. Ga maar naar binnen, hier, de deur in. En ik waarschuw je, bij de minste poging tot ontvluchting, hebben Hector en Barbas je te pakken en scheuren je het vleesch van het lijf!" Met deze vriendelijke waarschuwing duwde zij de doodelijk verschrikte Olga een kamer binnen.

Deze was eenvoudig maar netjes gemeubeld; in een hoek stond een houten ledikant, gedeeltelijk achter een kamerscherm verborgen.

Bij het raam stond een heer van omstreeks vijftig jaar oud, met een tamelijk grof, gemeen gezicht, fletsblauwe oogen, een geheel kalen schedel, en wat gekromden rug. Olga herkende den man door wien zij onder de kin gestreken was, wat zij met een klap in het gezicht beloond had. Een rilling van angst liep haar over het lichaam.... een rilling van afschuw en vrees.... De roodharige vrouw had de deur achter haar gesloten en zij was alleen met haar belager.

„Zoo, kindje, ben je daar eindelijk!" begon de man na enkele oogenblikken, waarin hij Olga van het hoofd tot de voeten bekeek. „Ik heb je met smart gewacht. En nu zal je, hoop ik, niet zoo onvriendelijk zijn als bij onze laatste ontmoeting," besloot hij op ietwat sissenden, slependen toon.

Olga zweeg; wat moest zij zeggen?

„Ga daar eens zitten!" En toen Olga bleef staan, herhaalde hij zijn bevel zoo luid en dreigend, dat zij van schrik gehoorzaamde.

„Goed zoo; nu zullen we eens praten! Weet je wie ik ben? Ik ben baron de Rogere, ik ben heel rijk en woon in een heel mooi huis in Arnhem, ongetrouwd. Een poosje geleden zag ik je voor het eerst en dacht: wat een bijzonder knap meisje is dat, zoo echt een dame, veel te mooi om bij die stomme boeren te wonen. Ik had graag met je kennis willen maken, maar... je was erg onbeschoft tegen me. Ik dacht: wil je niet goedschiks, dan maar kwaadschiks en droeg aan dien braven man en zijn vrouw op je hierheen te brengen. Zie zoo, nu weet je hoe de vork in den steel zit". Hij zweeg.

Eindelijk was Olga wat tot kalmte gekomen en met een stem, die zij zoo vast en rustig mogelijk trachtte te maken, zei ze, de Rogere flink aanziende:

„Foei, is dat het werk van een edelman, een jong meisje door een paar schobbejakken te doen ontvoeren? Wat wilt u eigenlijk van me? U hebt toch duidelijk genoeg kunnen merken, dat ik niets met u te maken wil hebben? Laat me dadelijk vrij en ik beloof u op mijn woord, dat ik tegen niemand een woord zal spreken over hetgeen met me gebeurd is door uw toedoen".

Een grijnslach verleelijkte het verloopen gelaat van de Rogere. „Kom, Olga — dat is immers je naam? — zeg nu niet zulke dwaasheden! Kijk, ik zal open kaart met je spelen; ik ben dol verliefd op je, en vind je het liefste, schattigste schepseltje, dat ik ooit ontmoet heb. Natuurlijk verbeeld ik me niet, dat je ooit veel van me houden zult om mijn persoon, zoo dom ben ik niet. Maar als je maar 'n beetje meegaand en toeschietelijk bent, zullen we

het best samen kunnen vinden. Je kunt mooie kleeren en een ruim speldengeld krijgen; als je er in toestemt mijn vrouw te worden, zul je van alles genieten wat je hart maar begeeren kan. En als ik kom te sterven — wat ik voorloopig nog niet van plan ben te doen, hoor! — wordt je mijn eenige erfgename. Geef me nu maar een zoen, dat is het beste antwoord!" Vol verwachting keek hij Olga met vragende blikken aan.

Doodsbleek van schaamte en ingehouden woede stond Olga op; de Rogere begreep dat verkeerd en stak de armen uit om haar te omhelzen, maar Olga sprong vlug ter zijde, greep een ijzeren blaaspijp, die bij het haardvuur stond en week terug tot in den versten hoek van de kamer.

„Baron de Rogere," riep zij met heldere, vaste stem, „wees gewaarschuwd! Ik ben niet bang voor u; bij de minste poging om mij aan te raken, sla ik u de hersens in! En als u dat schurkachtige echtpaar te hulp roept, loop ik mijn hoofd tegen den muur te pletter, liever dan nu, noch later uw schandelijke praat aan te hooren! Ik laat mij liever door uw honden verscheuren dan uw vrouw te worden!"

Zóó dreigend was haar houding, zóó beslist haar spreken, zóó moedig haar optreden, dat de Rogere verschrikt staan bleef. Hij besefte dat dit krachtige, flinke jonge meisje, dat zich zoo verdedigde, een niet te versmaden tegenstandster was, die volkomen in staat bleek aan haar dreigement uitvoering te geven.

Met een vloek verliet hij de kamer en wierp de deur achter zich dicht. Olga had gezegevierd....

De eerstvolgende dagen bleef zij alleen; haar kamerdeur bleef van buiten gesloten en driemaal per dag bracht rooie Mina haar eenvoudig voedsel, zonder daarbij echter een woord te spreken. 's Nachts legde Olga zich ge-

kleed ter ruste op het bed, doch nimmer verzuimde zij een paar stoelen voor de deur te zetten. Geen enkele maal echter werd zij in haar rust gestoord; van de Rogere hoorde noch zag zij iets. Blijkbaar wilde men haar door afzondering en verveling tot andere gedachten brengen. Inderdaad maakte de gruwelijk eentonigheid der traag voorbijkruipende dagen, steeds in dezelfde kamer doorgebracht, haar suf en moedeloos. Den eersten dag van haar verblijf, had de Haan papier geplakt voor de onderste ruiten van haar kamer, en het raam dichtgespijkerd, zoodat zij niet naar buiten kon zien.

Eindelijk, na ongeveer veertien dagen, op een ochtend, tegen elf uur verscheen de Rogere onverwachts in haar kamer, en begon op fleemenden toon: ,,Ben je nu wat verstandiger en handelbaarder geworden, meisje?''

Olga keerde hem den rug toe en antwoordde niet, zoodat haar bezoeker weer vertrok, onder het uiten van eenige bedreigingen. Weer bleef zij alleen....

Twee dagen later, terwijl Olga wat doezelend op haar bed lag, slap en half versuft, schrikte zij plotseling op; daar buiten hoorde zij, flauwtjes, een mannenstem, die een Russisch liedje zong. Ze vloog naar het raam, klom op een stoel, sloeg met een stuk hout een ruit stuk en gilde in het Russisch om hulp.

Even later sprong rooie Mina de kamer binnen, rukte haar van de stoel omlaag, wierp haar, in weerwil van haar hevig verzet, op den grond, stopte haar een doek in den mond en, geholpen door haar te hulp geschoten echtgenoot, bond zij haar aan handen en voeten. Buiten blaften de honden als razenden.

Een paar uur later werd Olga losgemaakt; uitgeput door vermoeienis, pijn en verdriet, viel zij in slaap om eerst tegen den middag te ontwaken.

Den volgenden morgen bracht Mina haar als gewoonlijk haar ontbijt, zonder met een enkel woord te spreken over hetgeen den vorigen dag gebeurd was. Zij zette brood, boter en kaas neer, en zei: ,,Ik heb geen melk vanmorgen, je moet dus maar koffie drinken,'' en verdween.

Lusteloos at Olga haar eenvoudig maal; de koffie was bitter en slecht van smaak, toch wel een aangename afwisseling na den dagelijkschen kroes melk.

Maar een kwartier later voelde zij zich moe en slaperig worden: met geweld trachtte zij zich te verzetten tegen de hand over hand toenemende verdooving.... eindelijk moest zij het opgeven en zakte bewusteloos ineen.

HOOFDSTUK XIV.

De brief in geheimschrift.

Olga bevond zich sedert een paar dagen binnen Arnhem in een klein huisje, dicht bij den wal en bewoond door het echtpaar de Haan en... Claron. Door een slaapdrank bewusteloos gemaakt, wat zij in de koets van de Rogere naar Arnhem overgebracht en eerst een paar uur later met zware hoofdpijn ontwaakt. Sedert was zij opgesloten in een bovenkamer en had dag en nacht het gezelschap te genieten van rooie Mina, die steeds betoogde hoe dom en dwaas zij deed, het huwelijksaanzoek van dien „gullen, edelmoedigen baron de Rogere, die het zoo goed met haar voor had, te verwerpen," betogingen, die Olga steeds met een verachtelijk stilzwijgen beantwoordde.

Soms ging Mina gedurende enkele uren per dag weg en dan had de ongelukkige Olga de tegenwoordigheid van de Haan of Claron te dulden; de eerste rookte meestal zwijgend zijn pijp; de laatste las of schreef brieven. Geen van beiden sprak echter ooit een woord.

Op een morgen hoorde zij voor het eerst het knallen van kanonschoten; zij begreep, dat Arnhem belegerd werd en in den vervolge ging er bijna geen dag om of zij werd opgeschrikt door het doffe geknal der barstende bommen, het geloei der voorbijsuizende projectielen en het geluid van kanonnen, die afgeschoten werden. Soms kwam een wanhopig gevoel van moedeloosheid en onverschillige berusting in haar op. De langdurige opsluiting, het gemis aan beweging en frissche lucht, de afschuwelijke, onafgebroken bewaking en tegenwoordigheid van Kees de Haan, zijn vrouw en Claron, hadden haar slap, zenuwachtig en ziek van angst gemaakt.

Wat was er van Jaspersz, zijn vrouw, van Clara en Pierre geworden? Wie was de man geweest, die dat Russische liedje gezongen had? Zou juffrouw van Galen weten, wat haar overkomen was?

Maar ook dacht zij aan den Franschen luitenant, Alphonse Eykenbroek, die haar zoo moedig beschermd had, toen zij in Nijmegen werd aangerand.

O, was hij nu maar hier om haar te verlossen uit de handen van die ellendelingen! Maar helaas! Hij was verdwenen, vermoedelijk omgekomen op de sneeuw- en ijsvlakten van haar vaderland, hij, die zulk een onuitwischbaren indruk op haar jong gemoed gemaakt had.

Het eenige, waarin zij zich gelukkig rekende was, dat zij geen bezoeken meer ontving van baron de Rogere, al wist zij door het praten van Mina, dat hij zijn plannen met haar nog niet opgegeven had. Maar hoe neerslachtig en ongelukkig zij zich ook voelde, liever zou zij sterven, dan de Rogere's vrouw worden.

Twee dagen daarna werd door een kleinen, haveloozen jongen een pakket afgegeven aan de woning van Claron; zoodra de straatslijper zijn boodschap gedaan had, verdween hij op een drafje.

Het pakje was op een zonderlinge wijze geadresseerd:

Monsieur J. CLARON,
Schavuit de 1er ordre.
de galg is nog voor hem te goed,
maar, galgebrok, de wraak is zoet!

Claron keerde het pakje om en om alvorens het open te maken; eindelijk sneed hij het touwtje door, vond een paar gezegelde papieren, gedeeltelijk bedrukt, gedeeltelijk beschreven en voorts een brief aan hem gericht, die aldus luidde:

„Jacques, je bent een schoft, een bedrieger en een huichelaar, maar ook een driedubbele ezel!

Toen jij en die schurk van een Gijs me in Leiden te pakken hadden, heeft de ontploffing van het kruitschip jullie belet me te berooven. De Hemel was mij goedgezind! Toen wij samen in dat ziekenhuis lagen en jij maar steeds bewusteloos was, ben ik zoo vrij geweest je zakken eens te inspecteeren. Ik vond allerlei papieren, die me niet interesseerden. Maar ook vond ik een papier met geheimschrift, dat me meer leek". — Claron mompelde een vloek! De gemeene kerel! misbruik te maken van iemands bewusteloosheid. Maar hij had het toch niet durven meepakken". — „Ik was niet zoo dom om het mee te nemen, maar heb er netjes een copie van gemaakt om het op mijn gemak te bestudeeren. En na drie weken hard werken ben ik er achter gekomen, wat het beteekent. Wat een voordeel is talenkennis toch! En het was wel de moeite waard, hoor! Nu ik de buit in veiligheid heb, kan ik het je wel vertellen. Als je de cijfers 1, 2, 3, 4, 5, vervangt door de klinkers a, e, i, o, u, dan ben je er, vriend! Zie maar:

De juweelen, het goud, de schuldbrieven en de trouwacte zijn geborgen in den achtersten linkerhoek van

l	a	c	a	v
e	d	e	l	a
m	a	i	s	o
n	j	o	n	a
h	i	n	t	h
e	w	h	a	l
e	w	e	v	e
r	s	t	r	a
a	t	a	r	n
h	e	m	-	-

„la cave de la maison jonah in the whale Weverstraat Arnhem."

of wel „van den kelder in het huis Jonas in den Walvisch Weverstraat te Arnhem".

Natuurlijk ging ik na mijn ontdekking dadelijk naar Arnhem, vond spoedig het bedoelde huis, dat aan zekeren vriend van je toebehoort, en een paar nachten later bracht ik een bezoek aan den kelder, waar ik alles vond zooals mijn onbekende weldoener het aangeduid had. Het was de moeite waard, hoor! Een rijke buit!

De acten zijn voor jou en gaan hierbij. Ik de pruim en jij de pit! Adieu!" G.

Als een razende vloog Claron op en kneep den brief van woede in elkaar. Stom, dat hij dat zelf niet ontdekt had! Maar neen, hij kende geen Engelsch! De buit was hem ontgaan, voor goed! En dat geheimschrift had hij tot nu toe zoo zorgvuldig bewaard! Hij haalde het driftig uit zijn portefeuille te voorschijn en scheurde het in duizend stukjes.

O, als hij dien ellendigen Gourdon tusschen zijn vingers had! Hij zou hem worgen, doodtrappen! Maar die was natuurlijk al ver weg met zijn buit, waarop hij, Claron, zoo lang geloerd had.

Toen zijn hevigste woede wat bekoeld was, keek hij de trouwacte in. Jawel, juist wat hij dacht. Op 12 Juli 1790 was getrouwd Robert Ferdinand Baron de Rogere, 31 jaar, met Jeanne Cathérine d' Houlon, oud 24 jaar. Het stuk was volmaakt in orde. En evenzoo de geboorteinschrijving der kinderen: Pierre en Alphonse, geboren 11 Mei 1791 te Lille.

Stommeling, die hij was! Hij had niet aan Fransche en Engelsche woorden gedacht, omdat het eerste gedeelte van den zin in het Hollandsch was gesteld. 't Leek Claron nu zoo eenvoudig, zoo stom-eenvoudig toe, die oplossing van het geheimschrift!

Enkele oogenblikken dacht hij na over hetgeen hem te doen stond. O, hoe graag zou hij zijn wraak willen koelen op dien krommen krates Gourdon, maar hij begreep dat deze buiten zijn bereik was en daarmee het goud, de juweelen en de rest! Daar kon hij naar fluiten!

Maar thans had hij ten minste de bewijzen in handen van Robert de Rogere's huwelijk en van de geboorte van Pierre en Alphonse, een heerlijk middel om den heer Louis de duimschroeven aan te zetten.

En daarna.... had hij het nog altijd in zijn macht om aan Alphonse het geheim zijner geboorte te verkoopen, natuurlijk tegen een flinke som.

Het was bekend aan generaal Saint-Marie, dat van buiten af in het Fransch en Hollandsch gestelde brieven binnen Arnhem werden gesmokkeld, waarin het garnizoen werd aangezet op overgave aan te dringen of te deserteeren. Iedere schildwacht, die een deserteur aanhield of doodschoot, ontving een ruime belooning; niettemin kon men het kwaad niet geheel stuiten.

Alphonse Eykenbroek kwam in den avond van den 18den November in de loodsen van den heer Thomassen, waar een vijftigtal nationale gardes en kustkanonniers waren ingekwartierd, die door Saint-Marie niet te best werden vertrouwd, bijna uitsluitend voor werkzaamheden werden gebruikt, en slechts bij uitzondering voor militairen dienst.

Alphonse besprak met den Hollandschen luitenant enkele dienstzaken, toen hij in het halfduistere lokaal een man in burgerkleeding naar achteren zag sluipen. Hij gaf daar weinig aandacht aan, totdat een der Fransche onderofficieren langs hem heenliep en hem toefluisterde: ,,Die kerel is een verrader!"

Alphonse liet niet bemerken, dat hij de woorden verstaan had, praatte nog even door met den luitenant, deed toen alsof hij wilde heengaan, maar wendde zich plotseling om en vroeg: ,,Wat is dat voor een man, die daar ondsluipt, mijnheer Kern?"

De luitenant verschoot van kleur en antwoordde wat aarzelend: ,,Die man?...., een koopman, die met allerlei versnaperingen vent.... hij komt hier veel...."

,,Is het een Franschman?"

,,'n Franschman, neen.... ik geloof niet...."

,,Haal hem eens hier!" gelastte Alphonse een onderofficier — niet dengene die hem gewaarschuwd had.

Even later stond voor Alphonse een als marskramer gekleed persoon, met een grauw, mager gezicht, waarop het vuil dik gesmeerd zat, doch niettemin een rood litteeken toonde; om zijn hals droeg hij een riem, waaraan een kistje met koopwaren hing. Dat gezicht kwam Alphonse bekend voor.... waar had hij dien man vroeger ook weer ontmoet.... hij kon het zich niet herinneren....

,,Hoe is je naam?" vroeg hij streng.

,,Pierre Ballet, uit Orleans," antwoordde de ander in goed Fransch. ,,Ik ben soldaat geweest en heb een schot 'n het been gekregen bij Eylau... afgekeurd en nu verdien ik een armoedig stukje brood met aan de soldaten wat te verkoopen". Het klonk geloofwaardig, en toch.... de kerel had een gemeen, gluiperig gezicht.... en dan de waarschuwing van den sergeant.... en de verlegenheid van den luitenant....

,,Houdt den man vast, sergeant, en neem hem die kist af." 't Scheen dat de kerel zich wilde verzetten, maar de onderofficier had hem reeds stevig beet en een ander nam hem de kist af.

De Hollandsche luitenant trad nu naar voren.

,,Mijnheer Eykenbroek. ik voer hier het bevel, en u...."
,,Ik handel op last van generaal Saint-Marie; bij hem kunt u zich over mij beklagen," viel Alphonse hem met snijdend-harde stem in de rede, en de ander zwichtte voor het autoritaire optreden van dien één-armigen ex-officier met het kruis van het Legioen van Eer.

De kist bleek niets te bevatten dan goedkoope snuisterijen en eetwaren; Alphonse aarzelde een oogenblik en besloot ten slotte den man te doen fouilleeren, toen het zijn aandacht trok, dat de bodem van de kist hooger was dan de onderkant; blijkbaar was daar een open ruimte. Hij klopte er even op.... jawel het klonk hol....

,,Ha, daar zit het geheim," riep hij triomfantelijk; de marskramer maakte een gebaar van schrik, doch scheen toen opeens een besluit te nemen.

,,Mijnheer Eykenbroek," zei hij tot groote verbazing van Alphonse, ,,vóór u verder gaat, zou ik u graag even onder vier oogen willen spreken, in het belang van Arnhem... en van het uwe", voegde hij er aan toe. In gespannen verwachting stonden de soldaten om hem heen.

,,Onder vier oogen spreken?" vroeg Alphonse verbaasd. ,,En hoe ken je mijn naam, kerel? Ik heb je meer gezien...."

,,Het is van het hoogste belang! u kunt mij laten boeien, als u wilt.... u zoudt er heel veel berouw van hebben, als u mijn verzoek afslaat".

,,Alsof ik bang voor je was!" zei Alphonse minachtend. ,,Maar goed! Hang die kist weer om en ga met me mee naar mijn kamer", en een pistool te voorschijn halend: ,,Bij de eerste poging tot ontvluchting schiet ik je neer." Doch hij begreep dat de kreupele niet hard loopen zou.

De man deed wat hem gezegd was en vijf minuten later stond hij tegenover Alphonse op diens kamer in de Beek-

straat; de jonge man nam plaats, legde zijn pistool vóór zich op tafel en sprak dreigend: ,,Vooruit nu, met hetgeen je me te zeggen hebt! Maar wee je gebeente als je liegt!"

,,In mijn kist zitten brieven van de Hollandsche gezaghebbers in den Haag, waarin de militairen hier worden aangespoord om te deserteeren, nu het zoo goed als uit is met de Fransche overheersching; het helpt me niets of ik dit al ontken, want...."

,,Ellendeling! Verrader! Je zult ondervinden, dat wij nog macht hebben.... morgen hang je aan de galg," snauwde Alphonse hem driftig toe.

De ander haalde met gemaakte onverschilligheid de schouders op en ging voort:

,,Ik weet het! Ik zou u kunnen zeggen, dat het me volmaakt koud laat of de Hollanders dan wel de Franschen hier de baas zijn, maar dat ik me alleen met de opdracht belast heb om wat te verdienen; ik heb ze van een doofstommen kerel ontvangen. Dat zou me echter weinig helpen bij u. Maar wel wil ik beloven dat ik mijn werk hier voor goed zal staken en u alle brieven die ik in mijn bezit heb, uitleveren, als u mij het leven en de vrijheid laat...." In spanning keek hij den luitenant aan.

,,Ik denk er niet over!" beet Alphonse hem toe. ,,Een spion, een verrader heeft zijn leven verbeurd. Als dat alles is wat je me te zeggen hebt..." Hij stond op als om een eind te maken aan het gesprek.

,,Ik verlang dit niet voor niets; als u me toestaat wat ik vraag zal ik u meedeelen" — even keek hij Alphonse loerend aan — ,,wie uw ouders zijn".

Een heftige schok van ontsteltenis doorvoer Alphonse: die kerel wist iets van zijn afkomst, zijn familie...."

,,Mijn ouders?" vroeg hij met heesche stem. ,,Je weet..."

„Ik kan u de officieele bewijzen in handen geven en ik denk dat het u wel zal meevallen, als u alles weet. Maar... eerst uw toezegging".

Alphonse dacht na. Zijn plicht was den verrader aan de militaire autoriteiten over te leveren, maar... de verzoeking was groot. De kerel zag er valsch en gemeen uit, maar toch.... hij scheen de waarheid te spreken. Als hij loog had Alphonse hem toch altijd nog in zijn macht.... maar zijn militaire plicht....

„Wat voor nut zou het hebben mij te doen hangen?" hoorde hij den ander zeggen. „Ik kan toch niet meer buiten Arnhem komen; als ge wilt kunt ge me zelfs onder bewaking doen stellen. Weigert ge, dan berooft ge u van het eenige middel om.... de bewijzen van uw wettige geboorte in handen te krijgen".

Alphonse voelde zijn hart heftig kloppen; de man had gelijk, paaide hij zichzelf; hij kon maatregelen nemen om hem onschadelijk te maken en.... het kwaad dat hij reeds verricht had bleef onherstelbaar. Wat had het voor nut hem te doen hangen, terwijl, als Alphonse zijn voorstel aannam.... hij kon er niet toe komen het af te slaan.

„Goed! Ik beloof je op mijn eerewoord, dat ik je loslaten zal en geen aangifte van je verraad zal doen op voorwaarde dat je me alle brieven die op desertie enz. betrekking hebben, uitlevert en niets meer in die richting zult ondernemen en dat je me deugdelijke bewijzen verschaft van mijn wettige geboorte. Blijkt het, dat je me bedriegt, of dat je opnieuw verraderlijk optreedt, dan ben ik van mijn belofte ontheven".

De ander knikte toestemmend en zei: „Accoord".

„Zeg mij nu eerst eens waar en wanneer ik je vroeger ontmoet heb?"

„In 1805, op de kotter van kapitein Brown, toen we twee jongens oppikten in een losgeslagen boot".

„Juist, ik herinner 't me nu," zei Alphonse, terwijl de ander zijn kramerijen ontpakte, zoodat de bodem geheel zichtbaar werd. Hij drukte op een bepaald punt van zijn draagkist, een deksel veerde op en de man nam er eenige papieren uit, die hij Alphonse overhandigde. „Hier zijn de brieven, alle".

De ander zag ze even in, verscheurde ze en wierp de stukken in het haardvuur.

„Ik mag wel gaan zitten? Mijn been doet me pijn," vroeg hij daarop. „U weet, dat uw moeder in 1796 te Elst na een brand in De Gekroonde Roemer kwam te overlijden. Uw broertje Pierre kwam bij den toenmaligen sergeant van Galen en diens vrouw in huis, u bij de familie Eykenbroek".

„Jawel, dat weet ik," zei Alphonse haastig. „Verder.... Mijn vader... mijn moeder".

„Uw moeder heette Jeanne Cathérine d'Houlon en was wettig gehuwd met...." hij wachtte even als om zijn woorden meer effect te geven.... „Robert Ferdinand Baron de Rogere, die ook reeds overleden is, in den oorlog tegen Napoleon gesneuveld, in 1795."

Alphonse sprong op van zijn stoel, in felle verbazing.

„Wat.... ben ik?" bracht hij met moeite uit.

„U en uw broer Pierre zijn zoons van den baron de Rogere, den ouderen broer van Louis de Rogere, die hier in de Weverstraat woont. Hier zijn de bewijzen".

Gretig nam Alphonse de hem aangeboden stukken en las ze haastig door... ja, er viel niet aan te twijfelen... de stukken waren echt — een heerlijk gevoel van voldoening en trots kwam over hem, toen hij ze doorlas.

„Weten.... mijn oom en mijn broer Pierre hiervan?"

„Neen," was het antwoord, na eenige aarzeling gegeven.

„Hoe kom je aan die stukken?" vroeg Alphonse, nadat

beiden eenige oogenblikken gezwegen hadden, Alphonse diep onder den indruk van het onverwachte nieuws, dat hem zoo plotseling een andere positie in de maatschappij verschafte, Claron vurig verlangende weg te komen, nu hij zijn veiligheid verzekerd had.

„Laat het u genoeg zijn, dat ik ze u verschaft heb en dat ze echt zijn. Kan ik gaan?"

„Ja, je hebt mijn woord. Maar denk aan de afspraak! De minste poging tot verraad en...."

Claron knikte en verliet het vertrek. Alphonse hoorde zijn strompelende schreden op de duistere trap langzaam verdoffen.

Op een morgen in het laatst van November 1813 deed Louis de Rogere een vreemde ontdekking. Zijn huizinge in Arnhem bezat een zeer ruimen kelder, waarvan een deel was afgeschoten ter bewaring van den wijnvoorraad; de eenige toegang tot dezen kelder gaf een zware, met ijzer beslagen eikenhouten deur, waarvan de sleutel steeds door de Rogere bewaard werd. Voorts was er nog een vierkant raam, waarvoor drie zware ijzeren staven, op een handbreedte afstands van elkaar. Dit raam had uitzicht op den tuin, die door een hoogen muur omgeven was; een klein poortje, waarvan de deur 's nachts gesloten was verleende toegang van den tuin tot den openbaren weg.

Toen de Rogere dien ochtend in den kelder kwam, vond hij daar alles als gewoonlijk; alleen waren de drie staven boven en onder netjes doorgevijld en het raam geopend.

Maar wat hem nog meer verbaasde, was dat een drietal steenen in den linkerachterhoek uit den muur genomen waren en op den kelderbodem lagen; de Rogere zag dat achter het daardoor ontstane gat een opening was, die, toen hij er zijn arm in stak, een ruimte van ongeveer dertig centimeter in het vierkant bleek te zijn, waarin zich niets bevond dan wat verdroogde kalkkruimels en stof.

Blijkbaar was iemand tot in den kelder doorgedrongen en had iets weggehaald uit die verborgen ruimte. Maar wie had het gedaan en wat had hij ontvreemd?

De Rogere was vier dagen geleden voor het laatst in den kelder geweest en had den sleutel van den kelderdeur geen oogenblik uit handen gegeven; het slot was in orde en de deur gesloten gevonden. Het tuinpoortje was, als altijd, overdag, open; als de duisternis viel, werd het gesloten.

De oude Pieter, de Rogere's knecht, was sedert veertig jaar in dienst der familie; de drie dienstboden, eveneens vertrouwde personen, konden evenmin verdacht worden. Dan waren er nog Hein de koetsier, die boven den stal woonde in de Lysbethsteeg en de oude juffrouw, die Louis' vader verpleegd had en bij hem was gebleven.

Een onderzoek bij hen ingesteld, leverde dan ook niets op; geen der bedienden had nog ontdekt wat er voorgevallen was en men kon zelfs niet nagaan, wanneer de indringer in den kelder geweest was. Het kon één, het kon vier dagen geleden zijn; natuurlijk in den nacht en daar de slaapkamers allen boven waren, had niemand iets gehoord van het gerucht dat de nachtelijke bezoeker toch moest gemaakt hebben.

Maar hoe was deze in den tuin gekomen? De hardbevroren grond bevatte geen indrukken van voetsporen en ook aan den tuinmuur was niets te bemerken van een overklimming.

't Maakte de Rogere woedend, dat hij niets geweten had omtrent het bestaan van die geheime bergplaats en dat hij evenmin wist wat er ontvreemd was en door wien.

Een oogenblik dacht hij aan Claron; hij wist dat de kerel een schurk was, maar sedert een week bevond deze zich immers buiten Arnhem, en voorts kon hij onmogelijk bekend zijn met de inrichting van den kelder, nog minder met de aanwezigheid van de verborgen bergplaats.

De Rogere stelde om goede redenen de politie niet in kennis met hetgeen er gebeurd was. De kelder bevatte namelijk een vrij groote hoeveelheid goederen van Engelschen oorsprong, naar hier gesmokkeld, en het zou dom geweest zijn het gevaar te loopen dat de Fransche autoriteiten daar achter kwamen.

Niemand wist iets omtrent die smokkelwaren dan de oude Pieter en voorts de Haan, die de verboden waren bij kleine hoeveelheden binnensmokkelden.

Hij moest dus berusten in hetgeen er gebeurd was, al kon hij niet nalaten er steeds over te denken.

Toen de Rogere weer bovengekomen was, kwam Pieter hem zeggen, dat de Haan hem spreken moest en in het zijkamertje wachtte; de Rogere begaf zich daarheen.

Met gluiperige onderdanigheid, de muts in de hand, stond de Haan op bij de Rogere's binnenkomen.

„Wat heb je voor bijzonders, dat je zoo ongeroepen hier komt?" snauwde de baron hem toe. „Is er wat met het meisje?"

De Rogere was het een voortdurende ergernis dat Olga al zijn voorstellen minachtend en onvoorwaardelijk had afgewezen; in den ouden man brandde een felle begeerte naar het schoone jonge meisje, maar hij begreep maar al te goed, dat hij noch met geweld, noch door beloften of overreding iets bij haar zou bereiken.

En toch kon hij er niet toe komen haar de vrijheid te geven, ook uit vrees voor de gevolgen, indien zij zich bij de autoriteiten beklagen zou.

„De juffrouw kan niet langer bij ons in huis blijven, baron," zei de Haan op heeschen toon, „van morgen is een bom ingeslagen in het huisje naast ons; er is brand uitgebroken, maar die is gelukkig gebluscht, hoewel een deel van onze woning heelemaal vernield is; de muur van de kamer van de jufrouw is voor de helft in puin geslagen. Zij moet weg..."

De Rogere dacht na; de Haan had gelijk, het meisje kon daar niet langer blijven. Maar waar moest zij dan heen? Er was niemand in Arnhem dien hij genoeg vertrouwen kon... Het eenige was dat hij haar in zijn eigen huis nam, al zag hij er tegen op.

Pieter, de oude knecht, zou zwijgen als het graf; het overige personeel... juffrouw Bier, de oude verpleegster was geheel afhankelijk van hem. 't Zou kunnen heeten, dat Olga een bloedverwante van hem was, krankzinnig geworden door een zwaren schok.... ja... dat was 't beste.

„De juffrouw moet hier komen, van avond, als het donker is. Ze zal wel niet willen, maar zie je er kans toe haar hier te brengen.... zonder geweld te gebruiken?"

Vorschend keek hij de Haan in het gezicht.

Deze grijnsde, waardoor zijn groote, gele tanden bloot kwamen.

„Er worden telkens gewonden en zieken op draagbaren vervoerd.... daar let niemand op. Van avond om zeven uur is de juffrouw hier". Hij groette en vertrok.

Dien avond werd door de Haan en zijn vrouw voor de zij-ingang van het huis in de Weverstraat een draagbaar neergezet, een deken weggeslagen en een menschelijke gestalte naar binnen gedragen.

Onmiddellijk daarna werd de deur dichtgeslagen; het echtpaar nam de draagbaar weer op en vertrok.

HOOFDSTUK XV.

Een noodlottige ontdekking.

Nadat Alphonse Eykenbroek van Claron vernomen had wie zijn vader was en hij, getrouw aan zijn woord, den schurk de vrijheid had gegeven, verviel hij in een diep gepeins omtrent de veranderingen die dit verrassende nieuws in zijn leven zou brengen.

Hij was dus Alphonse, baron de Rogere en had een tweelingbroer Pierre. Zijn vader en moeder waren beiden overleden — de eerste in den strijd tegen de Franschen, zijn krijgsmakkers; zijn oom Louis was nog in leven en woonde in Arnhem. Hij kende den man van aanzien en wist ook dat hij de reputatie had van onbetrouwbaar, schijnheilig en een vrouwengek te zijn. Alphonse wist ook, dat zijn grootvader, — wat klonk dit woord hem nog vreemd, zelfs in gedachten! — enkele jaren geleden gestorven was en een groot fortuin had nagelaten; daarvan kwam hem dus een vierde gedeelte toe. Een buitenkansje! Nu was hij dus niet meer afhankelijk van de mildheid van Eykenbroek.

En wat zou Pierre heerlijk verrast zijn wanneer hij hoorde, dat hij geen Franschman maar een Hollandsch edelman was! Als er maar gelegenheid was zijn tweelingbroeder te zien en te spreken! Natuurlijk moest hij zoo spoedig mogelijk Pierre doen weten, wat Claron hem had medegedeeld, maar hoe?... voorloopig ging dat niet.

Toch kwam in Alphonse een gevoel van onzekerheid en twijfel op. Zijn voorliefde voor Napoleon en voor de Franschen was diep bij hem ingeworteld, dat gevoel

liet zich niet verloochenen. Maar toch.... hij was Hollandsch edelman en maakte deel uit van de troepen, die zijn eigen landgenooten bevochten, die zijn vaderland veroverd en geknecht hadden... Die overweging versomberde zijn nieuw geluk.

Hij besloot een bezoek te brengen bij zijn oom, baron Louis de Rogere in de Weverstraat. De man trok hem weinig aan, maar hij was toch in elk geval de broer zijns vaders en Alphonse, wilde hij zijn rechten op de erfenis zijns grootvaders doen gelden, moest zich derhalve tot hem wenden, al vreesde hij dat hij niet zeer hartelijk ontvangen zou worden.

Het was November 1813.

Sedert den vorigen avond viel er een hagel van projectielen in de stad. Tot overmaat van ramp was er 's nachts op twee plaatsen brand uitgebroken en slechts met de uiterste moeite gelukte het dien te blusschen.

Een ooggetuige schreef omtrent dat bombardement:

,,Het kanonvuur der belegeraars was verschrikkelijk, daar men opmerkte, dat er somtijds wel 10 à 12 bommen of andere dier schrikkelijke moordwapenen binnen vijf minuten insloegen, zonder diegenen, die door het een of ander toeval smoorden, en dus niet uitbarsteden, noch de kogels er bij te rekenen, die er in zoo groote menigte door de straten en allerwege heen snorden, dat er geen oogenblik tusschentijds overbleef, dat men niet door een derzelven met den dood bedreigd werd. Soms zag men 4 à 5 vuurgedrochten tegelijk als uit de wolken nederstortende, met een loeiend gesuis, ten onzen verderve aansnellen.

Hier toch stortte een gebouw in, daar weer een stuk dak neder, ginder hoorde men de glazen verbrijzelen, verder klonken de jammerkreten der hulpbehoevenden, terwijl

eene menigte kogels van alle zijden de lucht kliefden, en bommen boven en om ons in stukken sloegen. Voegen wij hierbij eene zoo sterke jachtsneeuw, door den verschrikkelijken stormwind voortgedreven, dat men nauwelijks met inspanning van alle krachten voorwaarts konde geraken, en dan zal men eenigermate, doch altoos onvolkomen, den rampzaligen toestand beseffen kunnen, waarin wij ons bevonden".

Eén persoon was er in Arnhem op wien het schieten weinig indruk maakte. Alphonse was te zeer met zijn gedachten vervuld om bijzondere aandacht te wijden aan het kanonvuur, dat hem trouwens in de laatste jaren weinig vreemd was geworden.

Hij had militair inzicht genoeg om te begrijpen, dat Arnhem zich weldra zou moeten overgeven; de vesting kon het niet lang meer uithouden, de bevolking was grootendeels anti-Fransch gezind, het garnizoen telde tal van oproerige en onbetrouwbare elementen, hulp van buiten was zoo goed als uitgesloten.

En wat zou dan zijn toekomst zijn?

Zijn broer Pierre zou met de overwinnende troepen de stad binnentrekken; hij zou zich met hem verzoenen.... hoewel.... van een verzoening kon eigenlijk geen sprake zijn. Krijsgevangen zou men hem — een soldaat met slechts één arm! — wel niet maken! Maar wat dan?

Telkens dwaalden zijn gedachten weer af naar Olga, het mooie jonge meisje, dat hij in Nijmegen ontmoet had en dat zulk een buitengewoon diepen indruk op hem gemaakt had. Zou hij haar ooit weerzien?

Zoodra hij zich vrij bewegen kon, zou hij hemel en aarde bewegen om haar terug te vinden. Maar wat kon hij aanbieden? Nu ja, hij was baron de Rogere en zou vermoedelijk eenig fortuin bezitten. Maar hij was een invalide en.... in Franschen dienst.

In den ochtend werd het bombardement gestaakt en Alphonse besloot van de tijdelijke vuurpauze gebruik te maken om zich naar de Weverstraat te begeven.

Hij liet den klopper op de deur van de groote huizinge vallen, maar moest dit drie of vier malen herhalen vóór de deur door een ouden knecht, die hem wantrouwend aankeek, op een kier geopend werd.

„Zeg dat een Fransch officier je meester onmiddellijk spreken moet", gelastte Alphonse hem.

De oude man keek hem angstig aan en zei: „Ik vrees... kapitein... mijnheer de baron is.... ik...."

„Leuter niet en breng mijn boodschap over," snauwde de kort aangebonden Alphonse hem toe, terwijl hij tegelijkertijd naar binnen drong en in het voorhuis op een bank plaats nam.

De oude knecht verdween en kwam vijf minuten later terug met de boodschap: „Of de kapitein zoo goed zou willen zijn bij den baron te komen".

Alphonse ontdeed zich van zijn dicht met sneeuw bedekten mantel, dien hij den knecht overreikte; deze ging hem voor, een lange, halfduistere gang in, die naar het achterste gedeelte van het huis leidde. Buiten loeide de sneeuwstorm met wilde rukken in vergeefsche pogingen om het oude huis te doen trillen.

Halverwege de gang gekomen hoorde Alphonse plotseling luide kreten, blijkbaar door een vrouw geüit en tegelijkertijd zag hij een man hem voorbijschieten en in een zijgang verdwijnen; even later hield het geschreeuw plotseling op, alsof het met geweld gesmoord werd.

„Wat beteekent dat?" vroeg Alphonse wantrouwend

„Eh... niets! kapitein! niets.... het is... de huishoudster, die een slechte kies heeft... die moet getrokken worden.... de barbier is al naar haar toe!" antwoordde de oude man

hakkelend, met een angstig gezicht en vervolgde toen haastig: „Hierheen! kapitein! de baron wacht u!"

Alphonse zag op het gezicht van den ouden man dat hij loog, maar wat kon hij doen? Welk recht had hij om zich te bemoeien met hetgeen in een vreemd huis omging?

Na een oogenblik aarzelen vervolgde hij zijn weg en trad een groote, sombere achterkamer binnen, die met drie ramen uitzicht gaf op een besneeuwden tuin met enkele kale boomen.

Louis de Rogere stond op om hem te ontvangen en... schrikte geweldig toen hij Alphonse zag. Een doodelijke bleekheid kwam over zijn vale trekken en hij greep zich aan een stoelleuning vast. Het duurde enkele oogenblikken voor hij met trillende stem kon uitbrengen:

„Gaat u zitten, luitenant! Met wien heb ik de eer! Komt u namens generaal Saint-Marie?"

„Neen, mijnheer de Rogere, namens mijzelf; mijn naam is Alphonse Eykenbroek, ten minste....." Hij zwee,g; de ontroering en ontsteltenis van Louis de Rogere waren hem niet ontgaan. Zou deze reeds weten dat hij nog twee neven had, zoons van zijn broer Robert? Zou Claron dus gelogen hebben of.... was er misschien verraad in het spel ten opzichte van de Fransche bezetting en vreesde de oude man ontdekking en straf? 't Zou weldra blijken.

„Mijnheer de Rogere, mijn bezoek heeft een zeer bijzondere bedoeling, waarvan u spoedig op de hoogte zult zijn. U had een broer...." Op dit oogenblik hoorde men een doffen slag, gevolgd door een luiden knal, weldra door meerdere gevolgd; het bombardement was opnieuw begonnen.

„Dat vervloekte schieten!" riep Louis de Rogere zenuwachtig. „Maar gaat u door!"

„U had een broer, Robert genaamd. Deze was vurig

Prinsgezind, vluchtte, toen de Franschen hier binnentrokken, naar Engeland, nam met de Engelsche troepen deel aan de mislukte poging tot verovering van het fort Penthièvre, werd later op de vlucht gevangen genomen en door de Republikeinsche troepen doodgeschoten!"

„Ik weet het, mijnheer!" zuchtte Louis met een huichelachtige vertooning van smart. „De arme, ongelukkige Robert...."

Alphonse ergerde zich aan 's mans aanstellerij, maar ging niettemin rustig door:

„Ik geloof het gaarne, maar wat u vermoedelijk niet weet, is dat uw broer getrouwd is geweest."

Louis schrok opnieuw. „Getrouwd?" vroeg hij verbaasd.

„Juist. Uw broer is getrouwd op 12 Juli 1790 in de stad Rijssel; op 11 Mei 1791 is zijn vrouw Jeanne Cathérine d'Houlon bevallen van twee kinderen, twee jongens. Deze werden Pierre en Alphonse gedoopt".

„Dat is heel interessant, bijzonder interessant," zei de Rogere, met een gemaakt lachje, maar zijn stem klonk zenuwachtig bevend. „En die... twee jongens, leven die nog? Dat zou nog hi... hi... interessanter zijn!"

„Ze zijn beiden in leven en ik ben er één van, ik ben Alphonse de Rogere.... oom!" klonk het beslist.

„Jij! Alphonse de Rogere!" De oude man sprong op van zijn stoel. „Dat.... dat..... zul je moeten bewijzen, sinjeur! Tot zoolang houd ik je voor een bedrieger... een oplichter". Zijn stem sloeg over van drift.

„U kunt zeggen wat u wilt, maar ik heb de bewijzen, de officieele bewijzen, en ik ben van plan die te doen gelden!"

De Rogere zweeg even; toen vroeg hij wat bedaarder:

„En Pierre? leeft die ook nog?"

„Ja."

Eenige oogenblikken heerschte een spannende stilte in het vertrek; beide mannen zwegen, maar buiten klonk het geloei van den storm en het onophoudelijk geknal der barstende projectielen.

„Wilt u hier even wachten? ik kom dadelijk terug", zei de Rogere toen; Alphonse knikte toestemmend. Vijf minuten later keerde hij terug, bleek en met angstige oogen.

„U wilt zeker uw bewijzen niet hier laten opdat ik ze kan onderzoeken?" vroeg hij toen.

„Ik denk er niet over!"

„Dat dacht ik al". Hij nam een veeren pen en een stuk papier. „Wilt u mij de datums en namen nog even opgeven?" Hij noteerde ze, stond toen op en zei: „Komt u over drie dagen hier terug, dan zal ik u doen weten, of ik u als mijn neef erkennen kan. Intusschen kunt u doen wat u wilt. Tot zoolang, adieu!"

„Ik weet niet wat u in uw schild voert, maar ik kom over drie dagen weer hier".

„Nog één woord! Waar is uw broer?"

„Dat zult u te zijner tijd wel hooren! Adieu, oom!"

Alphonse verliet het vertrek en trad de halfduistere gang in. De oude Pieter hielp hem met het omslaan van zijn zwaren mantel, toen Alphonse achter zich een licht geruisch hoorde. Bliksemsnel keerde hij zich om en zag een man met opgeheven knuppel achter zich staan. Hij herkende Claron!

Alphonse trok zijn degen en stak dien zonder aarzelen den onverlaat in het lichaam; met een gil stortte deze in elkaar.

Op hetzelfde oogenblik hoorde hij een vrouw schreeuwen en zijn naam roepen: „Alphonse! Alphonse! au secours!" klonk het. Mijn God! dat was de stem van Olga! Hoe

kwam die hier in huis? Hij wilde haar te hulp snellen, maar werd door den ouden de Rogere, die hem gevolgd was, en Pieter vastgegrepen... hij verweerde zich als een razende, maar struikelde over het lichaam van zijn eersten aanrander, en viel... Tegelijkertijd zag hij een vrouw in snelle vaart van uit de gang komen, gevolgd door een andere.... zij snelde langs hem heen, de straat op.... Olga!

Hij trachtte zich los te worstelen met zijn éénen arm, toen...

Een ontzettende slag deed het huis dreunen; onmiddellijk daarna was de gang in een wolk van stof en kalkpoeder gehuld, terwijl houtsplinters en stukken steen naar alle zijden vlogen. Aanvankelijk kon Alphonse niets onderscheiden, terwijl de luchtdruk van de ontplofte bom hem met kracht teruggeworpen had; gewond was hij niet. Doch langzamerhand werd het wat helderder, en kon hij onderscheiden wat er gebeurd was.

Een bom was door het dak en daarna door de zoldering van het vertrek, waarin zij zich bevonden, geslagen en vervolgens ontploft, daarbij een ontzettende vernieling teweegbrengend. Claron, door den degen van Alphonse getroffen, lag op den grond te midden van puin en stof; een ijzersplinter had hem bovendien in het hoofd getroffen en hij was reeds dood. Dwars over hem lag Louis de Rogere: de bom had hem beide beenen en het onderlijf verbrijzeld; de ongelukkige moest onmiddellijk dood geweest zijn. 't Was een gruwelijk gezicht, dat Alphonse herinnerde aan de ijselijkheden van de Russische slagvelden.

Intusschen hoorde hij den storm aanhoudend doorloeien, telkens onderbroken door het krakend geknal der neervallende en springende projectielen.

Hij richtte zich met moeite op, kroop over de puinhoopen naar buiten en.... goddank! hij ademde weer de vrije lucht in.

Enkele schreden van daar zag hij op een stoep een jongen man zitten; bij hem lag een jong meisje, bewusteloos, met haar hoofd op zijn knieën. Alphonse snelde er heen.....

Het jonge meisje was Olga, de jonge man zijn vroegere krijgsgevangene uit den Russischen veldtocht, Iwan Jerepsoff.

Hoe kwamen die hier bij elkaar in Arnhem!

Op 29 November deden de Franschen een uitval uit het retranchement bij de Rijnpoort, doch zij werden met verlies teruggedrongen.

De generaal von Bülow had zijn intrek genomen in het kasteel Biljoen.

In den avond van den 29sten werd te middernacht aangetreden, te 1 ure afgemacheerd en om 9 uur van den volgenden dag stonden zij op hunne verzamelplaatsen tot den aanval gereed, in het geheel achttienduizend man.

De Franschen werden door den aanval vrijwel verrast; de wallen bij de Velper- en Janspoort waren zwak bezet en geheel zonder geschut; het ijs in de grachten was niet opgebroken. De tweede colonne, waarbij Pieter van Elst was ingedeeld, ondervond hevigen tegenstand en leed zware verliezen; de jonge luitenant liep daarbij een schampschot aan den linkerarm op.

Eerst na den verwoeden tweeden aanval, gesteund door de tweede colonne, gelukte het den Pruisen het retranchement binnen te dringen.

De derde colonne vermeesterde zonder veel moeite de Janspoort; deze manschappen waren het eerst binnen Arnhem en hielpen de andere colonnes bij het openbreken van de Rijnpoort. Ook de vierde colonne drong zonder verliezen de Velperpoort binnen.

De Partijgangers van von Colomb hielden Westervoort bezet, terwijl twee compagnieën den Rijn waren overgetrokken om den Franschen het terugtrekken op Nijmegen te beletten.

Na een hevig gevecht veroverde de hoofdmacht de Sabelpoort; de pioniers sloegen een brug. Twee compagnieën, langs den Rijn getrokken, achter het Nieuwe werk om, bereikten het retranchement.

Hier werd verwoed gestreden; de Franschen onderhielden een hevig vuur van achter de palissaden, doch deze werden door geschutvuur vernield; hun carré's voor het logement „De Zon" werden uiteengeslagen.

Generaal Charpentier trachtte te ontkomen door van uit een bovenkamer in een boom te klimmen, zich te laten afzakken en aldus de Rijnbrug te bereiken; hij werd echter zwaar gewond en gevangen genomen.

Na de Rijnpoort en de palissaden verlaten te hebben, vluchtten de Franschen overhaast naar de Rijnbrug, op den voet gevolgd door de verwoede Pruisen: kwartier werd niet gegeven.

Generaal von Bülow, die op den Gulden Bodem rustig zijn pijp zat te rooken, was, na de verovering van het retranchement, te paard gestegen en evenals generaal van Oppen naar het terrein van den strijd gereden; hij deed zijn uiterste best om het dooden der geslagen Franschen te voorkomen.. De brand in de schuur van den Rooden Haan werd door zijn zorg gebluscht.

Fransche infanteristen, ruiters en geschut, in wilde vaart dooreen, snelden over den Rijnbrug; deze was tevoren met pek, vet en teer besmeerd, terwijl de schepen met brandbare stoffen gevuld waren, een en ander opdat

de Franschen, nadat zij er over getrokken waren, de brug gemakkelijk in brand zouden kunnen steken en aldus een vervolging beletten.

Inderdaad geraakte de brug in brand, maar te vroeg, en slechts een deel der Franschen kon zich redden; Pruisische pionniers wisten den brand te blusschen. Vele Franschen verdronken, een groot deel werd gevangengenomen.

Generaal Saint-Marie had zich met eenige manschappen wanhopig verdedigd in een huis, waarin hij zich had teruggetrokken, tegen een troepje Hollandsche soldaten, onder leiding van luitenant Pieter van Elst; aan eenige Pruisische soldaten gelukte het echter aan de achterzijde het huis binnen te dringen, waarop zij den generaal overmanden en uit het raam wierpen. Saint-Marie, die in zijn val wonder boven wonder geen kwetsuren opliep, werd door Pieter in bescherming genomen, anders ware hij zeker vermoord geworden!

Aldus viel Arnhem in den namiddag van 30 Novembeh 1813 in handen der Pruisen. Vele inwoners van Arnhem hadden zich, doodelijk beangst, tijdens de beschieting en de bestorming, in kelders en gangen ver scholen en hun kostbaarheden verborgen. Zoodra zij het hoerageroep der Pruisen en het geschetter der trompetten hoorden, kwamen zij te voorschijn en beantwoordden het hoerageroep der overwinnaars met: „Oranje Boven!"

De Fransche adelaars werden van den toren der Groote Kerk genomen en reeds den volgenden dag begon men het puin in de straten op te ruimen en alles zooveel mogelijk te herstellen.

Twee uur na den intocht der Pruisen omhelsde Alphonse zijn tweelingbroeder. Geen van beiden dacht in de vreugde van hun ontmoeting aan pro- of anti-Franschgezindheid, aan niets dan aan hun hereeniging!

In de eerste uren konden zij over niets anders spreken dan over het leven, dat zij geleid hadden.

„Eens heb ik je gezien, Alphonse, dat was in Den Haag, toen ik Koninklijk Kweekeling was en in den troep marcheerde. Ik had je dolgraag willen roepen, maar dat mocht natuurlijk niet en ik heb een erge schrobbeering opgeloopen, omdat ik naar je omgekeken heb!"

„En dan die ontmoeting tijdens het beleg van Vlissingen!" riep Alphonse. „Herinner je die nog? Jullie deed toen een uitval...." En hij vertelde van zijn latere gevechten, van den noodlottigen veldtocht naar Rusland, die het begin van Napoleon's ondergang was geweest.

„We hebben daar toen een gevangene gemaakt, Iwan Alexandrowitch of Iwan Jerepsoff, die nu hier is. Zoodra ik hem een paar malen goed in het gezicht gezien had, kreeg ik een vage herinnering aan iemand die ik vroeger gekend had, maar ik kon me niet te binnen brengen wie dat geweest was, totdat mij op eens te binnen schoot.... Olga, het meisje, dat ik in Nijmegen ontmoet had en dat later spoorloos verdwenen was. Ik vroeg hem nog het een en ander, en het kwam mij hoe langer hoe waarschijnlijker voor, dat mijn krijgsgevangene Olga's stiefbroeder was en dat haar familienaam Jerepsoff moest zijn. Bij een ontmoeting met de Kozakken liet ik hem, naar ik meende, dood op het slagveld achter. Hij vertelde me nu, dat hij door een Russische patrouille gevonden werd en eerst na vele maanden, waarin hij tusschen leven en dood zweefde, herstelde. Later kwam hij met de Russische troepen ons land binnen en drong, onder een vermomming, in Arnhem".

Pieter glimlachte: „Ik wist er van, maar we waren toen vijanden, jij en ik," en hij vertelde hoe hij met een paar soldaten Iwan voor de leus achtervolgd had.

Alphonse knikte. „Hij wandelde juist door de Weverstraat, toen een vrouw uit het huis Jonas in den Walvisch naar buiten snelde, struikelde en bewusteloos neerviel. De rest is je bekend".

„Hij wist natuurlijk niet, dat Olga zijn halfzuster is?"

„Natuurlijk niet! Door mij heeft zij en ook Iwan het vernomen".

„Claron heeft zijn verdiende straf ontvangen. En onze oom Louis.... nu, van de dooden geen kwaad. Hij heeft al een bijzonder gemeene rol gespeeld.... en dan zijn gedrag tegen Olga!"

„Wat ik niet begrijp, is hoe Claron die trouwacte en de andere stukken in zijn bezit heeft gekregen; hij had ze reeds geruimen tijd".

En Pierre vertelde Alphonse van het bezoek dat Claron hem in Vlissingen gebracht had.

„Dus de schurk loog dan toch niet toen hij zei dat mij eenig fortuin wachtte en dat mijn vader, onze vader, gestorven was!" zei hij ernstig.

„Neen, maar het was den schobbejak alleen om geld te doen. Als ik hem niet in mijn macht gehad had, zou hij wel geprobeerd hebben mij ook een flink bedrag af te persen".

„'t Is wel jammer, dat oom Louis dood is.... ik had graag nog het een en ander over onze ouders willen vragen!"

Alphonse haalde de schouders op. „Ik vrees dat je van hem niet veel gehoord zou hebben — hij was er blijkbaar onaangenaam door verrast, dat wij nog in leven waren... daarbij.... die gemeene aanslag van Claron...."

Alphonse werd niet krijgsgevangen gemaakt, en was vrij om zich te bewegen waarheen hij wilde. Olga was bij

fatsoenlijke burgers ondergebracht en kwam langzamerhand weer wat op krachten; angst, ellende en de zenuwachtige spanning waarin zij de laatste weken had doorgebracht, hadden haar krachtig gestel uitgeput.

Op een avond bezocht Alphonse haar; hoewel nog wat bleek, zag zij er met haar zwakke blosje bijzonder lieftallig uit.

„Olga," bevend klonk het uit den mond van den jongen man, „ik durf 't je haast niet te zeggen.... ik heb je zoo innig lief, maar... wat kan ik je aanbieden? O, als ik nog was als vroeger.... vóór mijn verminking!.... en toch.... kun je van me houden?"

Zonder aarzelen wierp zij zich aan zijn borst, schreiend van geluk.

„Alphonse, juist om... omdat ik je zal kunnen helpen... ik houd veel van je.... van die eerste ontmoeting af in Nijmegen.... al dien tijd heb ik aan je gedacht... en juist dat gaf me kracht en moed.... toen je oom....."

„Spreek daar niet meer over, lieveling! De man is dood en...." Hij kuste haar innig.

Tien dagen later bevonden zich vijf gelukkige menschen in de voorkamer van het huis van de Rogere's in de Weverstraat; het vertrek had betrekkelijk weinig geleden en was met enkele andere kamers weer redelijk bewoonbaar gemaakt.

Die vijf menschen waren Alphonse, Pierre, zijn tweelingbroer, Olga Jerepsoff, Clara van Ammerzeelen en Iwan Jerepsoff, Olga's halfbroer.

Clara en haar moeder hadden een toevlucht gevonden bij goede vrienden toen hun woning door maraudeurs in de asch was gelegd; Jaspersz had een betrekking als boerenknecht aangenomen bij een landbouwer in den omtrek van Arnhem.

,,Wanneer denken jullie op reis te gaan?" vroeg Clara aan Olga. ,,Ik vind het wel akelig dat jullie zoover wegtrekken. Misschien zien we elkaar nooit terug".

Iwan Jerepsoff had aan Alphonse voorgesteld om, zoodra deze met Olga getrouwd zou zijn, met hem naar Rusland te trekken; daar zou hij door zijn protectie zonder veel moeite een werkkring vinden. En Alphonse had toegestemd, na eenige aarzeling. Hoewel zijn Franschgezindheid grootendeels verdwenen was, begreep hij toch wel, dat men in Holland nooit zou vergeten dat hij in Franschen dienst was geweest en tegen zijn landgenooten gestreden had, niet gedwongen, maar vrijwillig. Niets bond hem aan Holland; alleen Pierre, maar deze zou spoedig met Clara trouwen, den militairen dienst vaarwel zeggen en een betrekking vinden op een der nieuw opgerichte Haagsche regeeringsbureau's. Olga vond het heerlijk naar het vaderland van haar ouders terug te keeren en Iwan natuurlijk ook, vooral nu zijn halfzuster hem zou vergezellen.

,,Ik denk over drie weken," antwoordde Olga. ,,We trouwen den 13den Maart, zooals je weet...."

,,Tien dagen vóór ons," zei Pierre; hij knikte met een innigen blik Clara toe, die licht bloosde, maar wier oogen glinsterden in het blijde vooruitzicht.

,,De grootste verassing voor mij is geweest," zei Alphonse, ,,dat jufrouw van Galen, Pierre's pleegmoeder, mijn tante was. Jammer dat ze dit niet meer heeft mogen beleven.... in drie dagen gezond en dood...."

,,Het was een braaf, goed schepsel.... ik zal haar altijd dankbaar blijven voor wat zij en haar man voor mij gedaan hebben," zei Pierre met aandoening. ,,Hoe gaat het met de Eykenbroek's, Alphonse?"

,,Die hebben het zoo benauwd gekregen toen de omwenteling kwam," antwoordde deze lachend, ,,dat zij met al hun hebben en houwen naar Parijs zijn gevlucht; ik hoor nooit meer iets van hen. Zij waren niet kwaad, heel gul zelfs, maar...."

,,Wat is dit toch een zonderling oud huis!" zei Iwan rondziende. ,,Jammer, dat er zooveel vernield is."

,,Heb je het heelemaal gezien?" vroeg Pierre. ,,Clara ook nog niet, wel? Laten we dan ,,het stamslot onzer voorvaderen" eens rondgaan!" voegde hij er lachende aan toe. En gevolgd door de anderen ging hij hun voor.

Het voorste en rechtergedeelte van de oude huizinge waren nog vrijwel bewoonbaar; ze kwamen in de kamer waar Olga eenige uren opgesloten was geweest en een diepe ontroering beving haar, toen zij het kleine vertrek binnentrad. Alphonse had al het personeel, den ouden Pieter incluis, ontslagen; hij wilde geen levende herinneringen aan zijn overleden oom voor oogen hebben. Voor hun toekomst was echter gezorgd; de Haan en rooie Mina waren spoorloos verdwenen, tegelijk met de Franschen.

Het achterste en linkergedeelte van de woning had het meest geleden. De zware bom was door de vloeren en zolderingen van twee verdiepingen geslagen en in den kelder ontploft; geweldig was de verwoesting, daar aangericht: de muren lagen gedeeltelijk omver, en de vroegere nissen vertoonden nu gapende, onregelmatige ruimten.

Overal zag men glasscherven en brokstukken van flesschen; rood-bruine plekken op den grond wezen de plaatsen aan waar de wijn, die uit de stukgeslagen flesschen gevloeid was, lag opgedroogd. Maar ook andere stoffen, koloniale waren, enz., zaten in enkele nog ongeschonden vaten en kisten, maar lagen overigens in wilde verwarring dooreen. Het was de smokkelwaar, uit Engeland binnengevoerd en door de Rogere daar in het geheim

bewaard, om tegen hooge prijzen van de hand te worden gedaan.

De drie nieuwe staven, die Louis de Rogere ter vervanging van de oude, welke op zoo geheimzinnige wijze doorgevijld waren, had laten aanbrengen, waren wedervernield door de ontploffing. Ook de kleine nis, waarom van de Rogere het bestaan niet gekend had, en waarin de juweelen verborgen waren geweest, lag nu geheel bloot en open.

Pierre en Alphonse en de anderen waren juist op het punt over het puin den kelder weer te verlaten, toen Clara zich bukte en iets opraapte. Het was een brief, vergeeld en vuil. Zij bekeek hem bij het licht en las: „Monsieur le Baron Louis de Rogere". Zij reikte hem aan Alphonse over. Deze aarzelde even, maar zei toen tegen Pierre: „We hebben dunkt me alle recht om het schrijven te lezen, niet?" Pierre knikte toestemmend.

Het stukje papier was vierdubbel gevouwen en bevatte in een zeer fijn vrouwelijk handschrift het volgende in het Fransch gestelde schrijven:

„Voor Louis Baron de Rogere. — In het jaar 1790 leefden mijn zuster Ernestine en ik in Arnhem, waar mijn vader, een horlogemaker uit Lille, als weduwnaar woonde. Ik maakte kennis met Robert baron de Rogere en wij kregen elkaar lief De oude baron wilde echter niets weten van een huwelijk en wij zagen elkaar slechts in het geheim. In dien tijd ontdekte ik dat Ernestine omgang had met Robert's broer, Louis, een man die vele jonge meisjes het hoofd op hol had gebracht en voor wien ik haar, doch tevergeefs, waarschuwde. Daar Robert's vader onvermurwbaar bleek, besloten Robert en ik te vluchten, waarbij ik als voorwendsel aan mijn vader opgaf bij familie in Lille te gaan logeeren. Wij trouwden op

12 Juli 1790 in die stad. Drie maanden na ons huwelijk stond Ernestine onverwachts voor ons. Zij was in het geheim met Louis de Rogere gehuwd, doch deze had haar kort daarna verstooten en gedreigd haar te zullen dooden als zij hem lastig viel. Na mijn vlucht met Robert had Ernestine een toevlucht gezocht bij mijn vader, doch deze was kort daarna uit verdriet over zijn dochters gestorven.

Toen mijn kind, Pierre, op 11 Mei 1791 geboren werd werd de ongelukkige Ernestine een dag later eveneens moeder van een jongetje. Uitgeput door verdriet en schaamte en de lange, bezwaarlijke reis van Arnhem naar Lille, stierf zij echter een paar uur nadat zij haar kind het leven had geschonken. In overleg met mijn geliefden man besloten wij Pierre en Alphonse voor een tweeling te doen doorgaan. De menschen, bij wie wij in huis waren, beloofden wij een ruime belooning als zij hun medewerking wilden verleenen. Zoodra ik weer op krachten kwam, vertrokken wij uit Lille naar Engeland, waar mijn man, die sterk Oranjegezind was, in militairen dienst trad en deelnam aan den strijd tegen Franschen en Franschgezinden.

Ik schrijf dit van uit Londen, omdat mijn man zich ingescheept heeft voor de expeditie naar Quibéron en ik, voor het geval hem iets overkomen mocht — wat God verhoede! — de waarheid omtrent Alphonse's geboorte op schrift wil stellen. Wanneer gij, Louis, het bovenstaande leest en waarvan ik bij mijn ziel en zaligheid bezweer dat het de zuivere waarheid is, zult ge met uw geweten te rade moeten gaan, wat u te doen staat. Wat ons, Robert en mij betreft, wij zijn gaarne bereid de zaken te laten zooals zij thans zijn, en Alphonse te blijven erkennen als ons wettig kind. Maar ik meende u niet in onwetendheid te moeten laten met het feit, dat mijn ongelukkige zuster, uw vrouw,

de moeder van uw kind, en dat kind nog in leven is. Ge kunt dus de beschikking nemen, die ge meent te moeten maken. Ik zal zorgen dat dit schrijven u door een vertrouwd persoon worde ter hand gesteld. Ten aanzien van uw gedrag tegenover Ernestine moge God u richten!

J. C. BARONES DE ROGERE—
d'Houlon.

Getroffen bleef Alphonse met het blad papier in de hand voor zich uit staren; wat hij daar gelezen had, trof hem als een zware slag! 't Was ontzettend!

Dus hij was de wettige zoon van Louis de Rogere, en van Ernestine d'Houlon en.... Louis de Rogere, de schurk en verrader, de man die hem door Claron had willen doen vermoorden, was.... zijn vader! !

Een diepe ontroering maakte zich van hem meester, het stuk papier trilde in zijn hand; de anderen staarden hem ontsteld aan, toen zij zagen hoe doodelijk bleek hij werd. Die brief moest iets vreeselijk bevatten! — Zoo even nog had Alphonse zich zoo trotsch en gelukkig gevoeld als de zoon van baron Robert de Rogere, van den man, die voor zijn vaderland gestreden en daarvoor het leven gelaten had... was hij de tweelingbroer geweest van den braven Pieter.... en nu.... wat kon hij zijn beminde Olga aanbieden? Armoede, een verminkt lichaam, hij, de zoon van een schurkachtigen vader. O, het was vreeselijk, te plotseling!

Maar een slechte gedachte kwam bij hem op.... niemand wist iets van dit stuk af: Robert en zijn vrouw waren dood, Louis de Rogere eveneens, ook de oude d'Houlon.... als hij dit stuk vernietigde zonder het aan iemand te hebben laten lezen, zou het geheim voor eeuwig bewaard worden, zou hij blijven wie hij was.... De geboorte-acte wees hem immers aan als de tweelingbroer van Pieter. Enkele oogenblikken voerde hij een heftigen zelfstrijd, maar.... hij overwon! Zwijgend reikte hij Pieter het schrijven over, die het met stijgende ontroering las.

„Mijn God! Alphonse! 't Is haast niet te gelooven.... en toch..... het moet waar zijn!" riep hij uit.

„'t *Is* waar," zei Alphonse met nauw hoorbare stem.

Ook bij Pieter kwam de gedachte op de zaak geheim te houden en alles te laten zooals het was; zijn edelmoedige aard verzette zich om mee te werken aan het ongeluk van Alphonse, omdat het toeval hem dit schrijven in handen had doen spelen.

„Alphonse, ga met mij mee, ik moet je alleen spreken"

De beide jonge mannen begaven zich naar boven; Pieter sloot de deur en zei toen trouwhartig: „Beste Alphonse, tot voor een kwartier geleden beschouwde ik je als mijn tweelingbroer, en hield van je, zooals ik weet dat je ook van mij houdt. Mijn moeder heeft ons als haar tweelingkinderen opgevoed en nooit onderscheid gemaakt tusschen jou en mij. Moet die ongelukkige brief dat alles nu opeens vernietigen? Die brief was bestemd voor je... vader, die niet meer leeft. Je moeder heb je nooit gekend, voor je vader kun je onmogelijk achting en eerbied koesteren. Laten wij dat rampzalige schrijven verscheuren en alles laten blijven zooals het is: wij beiden zoons van Robert de Rogere en zijn vrouw".

Met tranen in de oogen drukte Alphonse hem de hand.

„Brave kerel, je meent het goed, en ik zal je mijn heele leven dankbaar blijven voor je aanbod! Ja, waarachtig, ik houd van je als van een eigen broer! Maar.... ik kan, ik mag het niet doen. Ik mag me tegenover jou en Clara, tegenover Iwan en..." zijn stem begon te beven, „tegenover Olga, tegenover de geheele wereld niet als een bedrieger

gedragen. Nee, Pieter, het toeval heeft gewild, dat ik dien brief van... je moeder vond en... ik zal me houden aan hetgeen er in staat. Zeg jij het aan de anderen... ik kan het niet! Adieu!" En voor Pieter 't verhinderen kon, snelde hij weg, het huis uit.

Den volgenden morgen had Alphonse een onderhoud met Olga, dat aldus eindigde:

„En dus, in weerwil van al hetgeen je omtrent mij gehoord hebt, wil je toch met me trouwen, met een invalide, zonder fortuin, zonder....?"

Ze legde hem de hand op den mond, zoodat hij niet verder gaan kon en zei, hem met een teederen blik in de oogen ziende:

„Ja, ik wil met je trouwen, omdat ik veel van je houd".

EINDE.